

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
BANKACILIK ve SİGORTACILIK ENSTİTÜSÜ
BANKACILIK ANABİLİM DALI

**TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE YATIRIM BANKACILIĞI
UYGULAMASI ve EKONOMİYE ETKİSİ**

Doktora Tezi

İSMAİL ERKAN ÇELİK

İSTANBUL, 2011

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
BANKACILIK ve SİGORTACILIK ENSTİTÜSÜ
BANKACILIK ANABİLİM DALI

**TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE YATIRIM BANKACILIĞI
UYGULAMASI ve EKONOMİYE ETKİSİ**

Doktora Tezi

İSMAİL ERKAN ÇELİK

Danışman: PROF. DR. TİĞİNÇE OKTAR

İSTANBUL, 2011

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü

Aşağıda belirtilen lisansüstü tez, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği hükümlerinde belirtilen esaslar çerçevesinde jüri önünde savunulmuş ve jüri tarafından başarılı bulunmuştur.

TEZ BAŞLIĞI : Türk Bankacılık Sektöründe Yatırım Bankacılığı Uygulaması ve Ekonomiye Etkisi

TEZ TÜRÜ : Doktora

TEZİ HAZIRLAYAN : İsmail Erkan ÇELİK

ANABİLİM DALI : Bankacılık

SAVUNMA TARİHİ : 09.08.2011

JÜRİ ÜYELERİ :

GÖREVİ

ADI SOYADI

İmza

Danışman

Prof.Dr.Tiğınçe OKTAR

Üye

Prof.Dr.Mehmet Emin ARAT

Üye

Prof.Dr.Mehtap ÖZDEĞER

Üye

Prof.Dr.Ahmet İNCEKARA

Üye

Yrd.Doç.Dr.Kamil USLU

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

İÇİNDEKİLER	i
TABLOLAR LİSTESİ	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BANKACILIĞIN AMACI, TARİHİ GELİŞİMİ, GÖREVLERİ, ÇEŞİTLERİ

ve

EKONOMİ POLİTİKASINDAKİ YERİ

1.BANKACILIĞIN TARİHİ GELİŞİMİ VE AMACI	6
1.1. Bankacılığın Tarihi Gelişimi	7
1.1.1. Tarihin Eski Dönemlerinde Bankacılık.....	7
1.1.1.1. Asur ve Babil Medeniyetlerinde Kredi İşlemleri ve Bankerler	7
1.1.1.2. Eski Yunan Medeniyetinde Bankacılık	8
1.1.1.3. Eski Roma Medeniyetinde Bankacılık.....	9
1.1.2. Orta Çağda Bankacılık İşlemleri.....	10
1.1.2.1. İtalyan Bankaları.....	11
1.1.2.2. Ortaçağda Panayırların Mali Yönü ve Bankacılık İşlemleri.....	11
1.1.3. Yeniçağ'da Bankacılık	12
1.1.3.1. Venedik Bankası.....	13
1.1.3.2. Amsterdam Bankası	13
1.1.3.3. Hamburg Bankası	14
1.1.3.4 İngiltere Bankası	14
1.2. Bankacılığın Amacı.....	14
2. MODERN DÜNYADA BANKACILIĞIN GÖREVLERİ	15
2.1. Mevduat Toplama Görevi	15
2.2. Kredi Pazarlama Görevi.....	16
2.3. Kaynakların Etkin Dağılımını Sağlama Görevi	16
3. BANKA ÇEŞİTLERİ	16
3.1. Merkez Bankası	17
3.2. Ticaret Bankası.....	17
3.3. Kalkınma Bankası	19
3.4. Yatırım Bankaları.....	19
4. MERKEZ BANKALARININ EKONOMİ POLİTİKADAKİ YERİ VE BAZI ÜLKE MERKEZ BANKALARININ YAPISI	20
4.1. ABD Merkez Bankası ve Federal Rezerv (FED) Sistemi	21
4.2. Kanada Merkez Bankası	22
4.3. İngiltere Merkez Bankası (Bank of England)	23
4.4. Japonya Merkez Bankası	24
4.5. Avrupa Merkez Bankası (ECB)	24
4.6. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası	25

İKİNCİ BÖLÜM
BRETTON WOODS'TAN ÖNCEKİ ULUSLARARASI PARA SİSTEMİ,
DÜNYA'DA SEÇİLMİŞ ÜLKELERDEKİ BELLİ BAŞLI YATIRIM
BANKALARI VE FİNANSAL KRİZLERDEKİ YATIRIM BANKALARININ
ETKİLERİ

1. BRETTON WOODS'TAN ÖNCEKİ DÖNEM: ULUSLARARASI PARA SİSTEMİ	27
1.1. Uluslararası Para Sisteminin Tarihi Seyri.....	27
1.2. İkinci Dünya Savaşı Öncesi Parasal Hareketler	32
2. YATIRIM BANKALARI, ÇALIŞMASI VE FONKSİYONLARI	33
2.1. Yatırım Bankalarının Tanımı	33
2.2. Yatırım Bankasının Çalışması ve Ticari Bankalarla İlişkisi.....	34
2.3. Yatırım Bankacılığının Faaliyetleri	36
2.4. Yatırım Bankalarının Fonksiyonları.....	37
3. DÜNYADAKİ ÖNEMLİ KÜRESEL YATIRIM BANKALARI	38
4. KÜRESEL MALİ (FİNANSAL) KRİZLERDE YATIRIM BANKALARININ ETKİSİ	40
4.1. Kanada'daki Yatırım Bankaları	42
4.2. ABD'deki Yatırım Bankaları	45
4.3. İngiltere'deki Yatırım Bankaları	46
4.4. Japonya Yatırım Bankaları.....	46
4.5. Alman Yatırım Bankaları.....	46
4.6. Fransa'daki Yatırım Bankaları.....	49
5. YATIRIM İÇİN KREDİ VEREN ULUSLAR ARASI BANKALAR	50
5.1. Dünya Bankası (İmar Ve Kalkınma Bankası- IBRD)	50
5.1.1. Kuruluşu ve Amaçları.....	50
5.1.2. Yönetim Yapısı.....	51
5.1.3. Finansal Kaynakları.....	52
5.1.3.1. Öz Sermaye.....	52
5.1.3.2. Borçlanma.....	52
5.1.3.3. Diğer Gelir Kaynakları	53
5.1.4. Dünya Bankasının Sağladığı Krediler.....	53
5.1.4.1. Yatırım Kredileri.....	53
5.1.4.2. Uyum (Kalkınma Politikası) Kredileri	53
5.1.4.3. Karma Krediler	54
5.1.4.4. Ortak Finansman	54
5.1.5. Dünya Bankası Alt Kurumları	56
5.1.5.1. Uluslararası Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası (IBRD)	56
5.1.5.2. Uluslararası Kalkınma Birliği (IDA)	57
5.1.5.3. Uluslararası Finans Kurumu (IFC).....	58
5.1.5.4. Çok Tarafli Yatırım Garanti Kurumu (MIGA).....	58
5.1.5.5. Uluslararası Yatırım Uyuşmazlıkları Çözüm Merkezi (ICSID).....	59
6. YATIRIM İÇİN KREDİ VEREN BANKALAR İLE TÜRKİYE'NİN İLİŞKİLERİ	59
6.1. Dünya Bankası-Türkiye İlişkileri.....	59
6.1.1. Türkiye'nin Dünya Bankası'ndaki Sermaye Payı	59
6.1.2. Alınan Yatırım Kredileri ve Değerlendirilmesi	60

6.2. Bölgesel Kalkınma ve Yatırım Bankaları	63
6.2.1. Avrupa Yatırım Bankası.....	63
6.2.2. Asya Yatırım Bankaları.....	64
6.2.3. İslam Kalkınma Bankası.....	65
6.2.4. Afrika Kalkınma Bankası.....	65
6.3. IMF –Türkiye İlişkileri.....	66
6.3.1. IMF’in Kuruluşu ve Amacı	66
6.3.2. IMF-Türkiye Kredi İlişkileri.....	68
6.4. Bölgesel Kalkınma ve Yatırım Bankaları- Türkiye İlişkileri.....	71
6.4.1. Avrupa Yatırım Bankası.....	71
6.4.2. İslam Kalkınma Bankası.....	74

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE FAALİYET GÖSTEREN KALKINMA VE YATIRIM BANKASI UYGULAMALARININ EKONOMİDEKİ ETKİLERİ

1. TÜRKİYE’DE YATIRIM ve KALKINMA BANKACILIĞI.....	76
2. TÜRKİYE’DE FAALİYETTE BULUNAN KAMU SERMAYELİ YATIRIM BANKALARI	77
2.1. İller Bankası.....	77
2.1.1. Kuruluşu.....	77
2.1.2. Amacı.....	78
2.1.3. Sermayesi.....	79
2.2. Türk Eximbank.....	80
2.2.1. Kuruluşu.....	80
2.2.2. Amacı.....	81
2.2.3. Sermayesi.....	82
2.2. Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.....	83
2.3.1. Kuruluşu.....	83
2.3.2. Faaliyet Konuları ve Amacı	83
2.3.3. Sermayesi.....	85
3. TÜRKİYE’DE FAALİYET GÖSTEREN ÖZEL SERMAYELİ YATIRIM BANKALARI	86
3.1. Aktif Yatırım Bankası A.Ş.....	86
3.1.1. Kuruluşu.....	86
3.1.2. Faaliyet Amacı.....	86
3.1.3. Sermayesi.....	87
3.2. Diler Yatırım Bankası A.Ş.....	87
3.2.1. Kuruluşu.....	87
3.1.2. Amaçları.....	87
3.1.3. Sermayesi.....	88
3.3. GSD Yatırım Bankası A.Ş.	88
3.3.1. Kuruluşu.....	88
3.3.2. Amacı.....	89
3.3.3. Sermayesi.....	89
3.4. İMKB Takas ve Saklama Bankası A.Ş. (Takasbank).....	89
3.4.1. Kuruluşu.....	89
3.4.2. Amacı.....	90
3.4.3. Sermayesi.....	90

3.5. Nurol Yatırım Bankası A.Ş.....	91
3.5.1. Kuruluş.....	91
3.5.2. Amacı.....	91
3.5.3. Sermayesi.....	92
3.6. Türkiye Sınâî Kalkınma Bankası A.Ş. (TSKB)	92
3.6.1. Kuruluşu.....	92
3.6.2. Amacı.....	93
3.6.3. Sermayesi.....	93
4. TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN YABANCI SERMAYELİ YATIRIM BANKALARI	94
4.1. Bank Pozitif (Bankpozitif) Kredi ve Kalkınma Bankası A.Ş.	94
4.1.1. Kuruluşu.....	94
4.1.2. Amacı.....	94
4.1.3. Sermayesi.....	95
4.2. Crédit Agricole Yatırım Bankası Türk A.Ş.	96
4.2.1. Kuruluşu.....	96
4.2.2. Amacı.....	97
4.2.3. Sermayesi.....	97
4.3. Merrill Lynch Yatırım Bankası A.Ş.....	98
4.3.1. Kuruluşu.....	98
4.3.2. Amacı.....	99
4.3.3. Sermayesi.....	99
4.4. Taib Yatırım Bank A.Ş.	99
4.4.1. Kuruluşu.....	100
4.4.2. Amacı.....	100
4.4.3. Sermayesi.....	101
5. TÜRK EKONOMİSİNDE YATIRIM BANKASI UYGULAMALARININ ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	101
5.1. Türkiye'de Faaliyet Gösteren Kamusal Sermayeli Yatırım Bankalarının Değerlendirilmesi.....	103
5.1.1. İller Bankası	103
5.1.2. Türk Eximbank.....	103
5.1.3. Türkiye Kalkınma Bankası.....	103
5.3. Türkiye'de Faaliyet Gösteren Özel Sermayeli Yatırım Bankalarının Değerlendirilmesi.....	104
5.3.1. Aktif Yatırım Bankası A.Ş.	104
5.3.2. Diler Yatırım Bankası A.Ş.	105
5.3.3. GSD Yatırım Bankası A.Ş.....	106
5.3.4. Nurol Yatırım Bankası A.Ş.	106
5.3.5. Türkiye Sınâî Kalkınma Bankası A.Ş.....	107
5.3. Türkiye'de Faaliyet Gösteren Yabancı Sermayeli Yatırım Bankalarının Değerlendirilmesi.....	108
5.3.1. BankPozitif Kredi ve Kalkınma Bankası A.Ş.....	108
5.3.2. Credit Agricole Yatırım Bankası Türk A.Ş.	108
5.3.3. Merrill Lynch Yatırım Bank A.Ş.....	109
5.3.4. Taib Yatırım Bank A.Ş.	110

6. KALKINMA VE YATIRIM BANKALARININ GENEL SEKTÖR DEĞERLENDİRMESİ	111
7. YATIRIM VE KALKINMA BANKALARININ TÜRKİENİN GSYİH İÇİNDEKİ PAYI.....	113
SONUÇ	118
EKLER	124
KAYNAKÇA	148

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1: Lider 20 Yatırım Bankaları Merkez Ofisleri ve Yönetim Yerleri (2000 Yılındaki Gelirlere Göre Sıralanmıştır)	39
Tablo 2: Dünyadaki İlk On Yatırım Bankası	45
Tablo 3: Avrupa ve Orta Asya Bölgesine Kullandırılan Krediler (Milyon Dolar)	55
Tablo 4: Kurumlardaki Üye Ülke Sayıları	56
Tablo 5: Dünya Bankası'nda En Yüksek Sermaye Payına Sahip 10 Ülkenin Oy Sayısı ve Türkiye'nin Durumu	60
Tablo 6: Dünya Bankası Türkiye Verileri	63
Tablo 7: Türkiye'nin IMF ile Düzenlenen Stand-by Anlaşmaları	69
Tablo 8: Türkiye'nin IMF'deki Finansal Durumu (31 Mayıs 2011)	70
Tablo 9: Avrupa Yatırım Bankası'nın Türkiye'de Vereceği Krediler	73
Tablo 10: İslam Kalkınma Bankası'nın Türkiye'de Verdiği Krediler	75
Tablo 11: Diler Yatırım Bankasının Hisse Yapısı	88
Tablo 12: Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası A.Ş. Sermaye Payları	94
Tablo 13: Bank Pozitif Kredi ve Kalkınma Bankası A.Ş. Hisse Yapısı	96
Tablo 14: Credit Agricole Yatırım Bankası Türk A.Ş. Sermaye Yapısı	98
Tablo 15: Taib Yatırım Bank A.Ş. Bankasının Kurucuları	100
Tablo 16: Türkiye'de Banka ve Şube Sayısı*	102
Tablo 17: Kalkınma ve Yatırım Bankaları Genel Göstergeleri	111
Tablo 18: 2000–2010 Yıllarında Yatırım ve Kalkınma Bankalarının Toplam Kredilerin GSYİH İçindeki Payları (Milyon TL)	113
Tablo 19: 2000-2010 Yıllarındaki İhtisas ve İhtisas Dışı Kredilerin Toplamı (Milyon TL)	115
Tablo 20: 31.12.2010 İtibariyle Kredilerin İllere ve Bölgelere Göre Dağılımı (Milyon TL)	117

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1: Biçimsel Yapı ve Federal Reserve’de Politika Araçlarının Bölüşümü	21
Şekil 2: Federal Rezerv Sisteminin İnfomal Güç Yapısı	22
Şekil 3: Seçilmiş Döviz Kurları, 1913, 1919–1938	31
Şekil 4: Seçilmiş Döviz Kurları, 1950–1981	32
Şekil 5: Kredilerin Sektörlere Göre Dağılımı: 2005–2010	72
Şekil 6: Yatırım ve Kalkınma Bankalarının Toplam Kredi (T.K.) GSYİH İçindeki % Değişimi	114
Şekil 7: 2000–2010 Yılları Arasındaki Toplam Kredilerinin Seyri	116

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AGÜ	Az Gelişmiş Ülkeler
ECB	Avrupa Merkez Bankası
EIB	Avrupa Yatırım Bankası
FED	Federal Rezerv Sistemi
FOMC	Federal Açık Piyasa Komitesi
GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
IBRD	Uluslararası Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası
IMF	Uluslararası Para Fonu
M.Ö.	Milattan Önce

GİRİŞ

Bankacılık faaliyetleri, çok eski çağlardan günümüze kadar gelişerek dünya ekonomisindeki finansal yönden yerini almıştır. Bireysel bankaların işleyişleri kâr elde edecek şekilde fonları nasıl temin ettikleri, nasıl kullandıkları ve nasıl yönettikleri kabaca bütün dünyada aynıdır. Günümüzde de sağlıklı ve güçlü bir ekonomide, fonların tasarrufunu yapan kişilerden, verimli yatırım fırsatlarına sahip olan kişilere aktarılmasını sağlayan bir finansal sisteme ihtiyacı vardır. Bu finansal sistemi, bünyesinde toplayabilen, kendilerine verilen hukuki statü ile faaliyette bulunan kurumlar ise bankacılıktır. Bankacılığın günümüzdeki anlam ve faaliyet alanlarının geçmiş ile karşılaştırılması mümkün değildir. Modern dünyamızda bankacılık uzmanlaşarak, faaliyet alanlarını belirleyerek gelişini sürdürmektedir.

Bankacılık faaliyetleri, kurumsal bir finansal yapı olmasından dolayı, Dünyanın her yerinde finansal sistemin yapısı ve işlevleri bakımından karmaşıktır. Bu sistemlerin, hepsi de ilgili ülkelerin hükümetleri tarafından yapılan düzenlemelere tabidirler. Bankalar dışındaki çeşitli finansal türdeki kurumlar: sigorta şirketleri, yatırım fonları, hisse senedi ve tahvil piyasaları vb.dir. Böylelikle finansal sistem her yıl milyarlarca doların tasarruf sahiplerinden verimli yatırım fırsatlarına sahip kişilere kanalize edilmesini sağlayarak ekonomilere dinamiklik sağlarlar. Ölçek ekonomilerin varlığı, yatırımcılar için ayrı bir önem taşır. Özellikle yatırımcıların fonlarını bir araya getirilmesiyle ölçek ekonomilerin avantajından yararlanırlar. İşlem hacmi (ölçeği) büyüyeceği için, yatırım başına işlem maliyeti düşecektir. Yatırımcıların fonlarının bir araya getirilmesi sonucunda, her bir yatırımcı için işlem maliyeti çok daha az olacaktır. Bu da yatırımın maliyeti düşerek rekabet avantajı sağlarlar.

Bankacılık ve diğer finansal hizmet sektörlerinin birbirinden ayrılmıştır. Örnek olarak, ABD’de yakın zamana kadar bankacılık ve diğer finansal hizmet sektörlerinin 1933 tarihli Glass-Steagal Kanunu; menkul değerler, sigortacılık ve gayrimenkul gibi birbirinden ayrılmış olmasıydı. Kanun, ticari bankaların hükümet tarafından yeni ihraç edilen menkul değerleri satmasına izin veriyor, ancak şirket kâğıtlarının satışına ve aracılık faaliyetlerine girmelerini yasaklıyordu. Kanun ayrıca, bankaların sigorta ve gayrimenkul faaliyetlerine girmelerini de engelliyordu. Öte yandan yatırım bankalarının ve sigorta şirketlerinin de ticari banka faaliyetleri yapmaları engellenerek, bankalar

rekabete karşı korunmuştur. Dünya yatırım bankacılığı uygulaması ayırımı bu şekilde başlamış oldu.

Literatürde 1929 büyük bunalımdan sonra, bankacılık ve diğer finansal hizmet sektörlerini birbirinden ayırmıştır. Ancak, bankacılık ve diğer finansal hizmetlerini ayıran ülke sayısı çok fazla değildir. ABD ekonomi tarihinde gelişim ve büyümesinde en büyük payı yatırım bankaları almıştır. Buna en iyi örnek;1700 ve 1800'lü yıllardaki ABD'deki demir yollarının yapım finansmanın sağlanması söylenebilir. Bu bankalarının birçoğu mevduat bankacılığı da yapmaktaydılar.1933'den sonra değişmiş, bankaların tasarruf bankacılığı yapması engellenmiştir. Yatırım bankacılığı, uygulaması ülkelerde çok farklıdır. Sanayileşmiş ülkelerdeki yatırım bankası uygulamaları reel sektör ve ekonomik büyüme olurken, gelişmekte olan ülkelerde yeteri kadar sermaye birikimi olmadığından daha çok dış kaynağa ihtiyaçları vardır. Dolayısıyla ekonomik kalkınmayı gerçekleştirmektir. Dünyadaki büyük finansal krizlerin hepsinde yatırım bankalarının etkisi görülebilir. 1929–30 İktisadi Krizi ve son 2008 Finansal Küresel Krizi de yatırım bankalarının çalışmalarından olmuştur. Bu yönüyle son Finansal Küresel Krizde ortaya çıkan olumsuzluklardan birçok Amerikan bankası etkilenecek iflas etmişlerdir. Dünya'ya yön veren bazı büyük küresel yatırım bankaları seçilmiş ülkelere göre de incelenmiştir. Bu ülkeler ABD, Almanya, Kanada, Fransa, Japonya'dır. Küresel yatırım bankalarının birçoğu bu ülkelerde şube açarak faaliyette bulunmaktadırlar. Bu bankalar Royal Bank of Canada, Kredit Suisse, HSBC, Goldman Sachs, JP Morgan Chase, Deutsche Bank gibi bankalardır.

Çalışmanın amacı; Türk bankacılık sektöründe yatırım bankası uygulaması ve ekonomideki etkilerini araştırmaktır. Çalışma doktora seviyesinde ülkedeki mevcut yatırım bankalarının ekonomik derinliğini ortaya koymak ve GSYİH içindeki paylarını analiz etmede ilk olarak Türk bankacılık literatürüne yeni bir bakış kazandırmaktır. Çalışma, şimdiye kadar bu alanda bir doktora çalışması yapılmamış olması, bakımından önemli görülmektedir. Literatürdeki konu araştırmasında, konuya biraz yakın iki değişik yüksek lisans tezine rastlanılmıştır. Çalışmanın varsayımı; “ *yatırım bankaları Türk bankacılık sektöründe yatırımcıları reel biçimde finansal olarak desteklerse Türk ekonomisi daha da gelişir*”, olarak belirlenmiştir. 5411 sayılı kanunda belirtilen “Kalkınma ve Yatırım Bankası” çalışmada aynı anlama gelmek üzere “yatırım bankası”

olarak alınmıştır. Çalışmanın sınırları 5411 sayılı kanunla belirtilen bankalar olup, tasarruf mevduatı toplama yetkisi olan bankalar çalışma dışında bırakılmıştır.

Türkiye’de yatırım bankası uygulaması ile kanuni bir düzenlemeye gidilmiştir. “Bankacılık Kanunu: Kanun No. 5411, Kabul Tarihi: 19.10.2005, (1 Kasım 2005 tarih ve 25983 mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır) Kanun: 5472, 5667, 5754 ve 5766 sayılı Kanunlar ile değiştirilmiştir.” 5411 Kanununun 3. maddesinde tanımlar verilerek, Türk bankacılık literatüründeki, kalkınma ve yatırım bankalarının da tanımını vermiştir. Yukarıdaki 5411 Sayılı Kanundaki tanımlamalarda da Kalkınma ve yatırım bankalarına mevduat dışındaki yükümlülüklerini belirtmişlerdir. Halen, Türkiye’de faaliyet gösteren bu bankalar, kamu sermayeli, özel sermayeli ve yabancı sermayeli olarak faaliyette bulunmaktadır. Ayrıca, **2007/01 Tarihli Düzenleme Kalkınma ve Yatırım Bankalarının T.C.M.B. Tarafından Düzenlemesi** yapılarak faaliyetlerini sürdürmektedirler.

Çalışma üç ana bölümde ele alınıp incelenmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde; bankacılıkla ilgili, bankacılığın amacı, tarihi gelişimi, görevleri ile ekonomi politikasındaki yerini teorik bir çerçevede incelenmiştir. Burada; bankacılığın tarihi gelişimini tarihin eski dönemlerindeki bankacılığı, Orta ve Yeni Çağda bankacılık işlemleri incelenerek, literatüre yeni bir kaynak oluşturulmuştur. Modern dünyadaki bankacılığın görevlerini ve banka çeşitleri hakkında yine teorik bilgiler sunulmuştur. Bu bölümde ayrıca merkez bankalarının ekonomi politikasındaki yeri ile bazı ülkelerdeki merkez bankaları ve Türkiye’de merkez bankası hakkında bilgiler verilmiştir. Merkez bankaları hakkında bilgi vermemizin nedeni; merkez bankasının bir ülkedeki bütün bankaların bankası olarak faaliyet göstermesidir. Çünkü ülkelerdeki parasal bütün operasyonlar ile uygulamalar merkez bankasının gözetimi ve deneti altında yapılmasından dolayıdır.

Çalışmanın ikinci bölümünde; dünyada belli başlı yatırım bankalarının amaçları, görevleri, yatırım bankalarının Türkiye ile ilişkileri incelenmiştir. Yine bu bölümde küresel mali (finansal) krizlerin yatırım bankalarına etkileri ile dünyada seçilmiş bazı yatırım bankaları da yer almıştır. Bunlar sanayileşmiş ülkelerde (ABD, İngiltere, Almanya, Fransa, Kanada) faaliyet gösteren özel kurumlardır. Bölüm altı ana başlıkta toplanmıştır. Bunların birincisi; Bretton Woods öncesi uluslar arası para sistemi açıklanarak, ilgili dönemdeki para hareketleri hakkında bilgi verilmiştir. İkincisi;

yatırım bankalarının çalışması ve fonksiyonları anlatılmıştır. Üçüncü; olarak da dünyadaki önemli küresel yatırım bankalarından bilgiler sunulmuştur. Dördüncü olarak; Küresel mali (finansal) krizlerde yatırım bankalarının etkisi ve seçilmiş ülkelerdeki yatırım bankalarından bilgiler verilmiştir. Beşincisi; dünyada yatırım için kredi veren bankalar incelenmiştir. Bunların en önemlisi Dünya Bankası'dır. Dünya bankasının çalışmasını, sağladığı (yatırım, uyum, karma, ortak finansman) kredileri incelenmiştir. Bununla beraber Dünya Bankasının alt kurumları incelenmiştir. Altuncusu; yatırım için Türkiye 'ye kredi veren bankalar ile Türkiye ilişkileri incelenmiştir. Burada Dünya Bankası Türkiye ilişkilerini, Türkiye'nin Dünya bankasındaki sermaye Payı ile alınan yatırım kredilerinin değerlendirilmesi yapılmıştır. Bununla birlikte, Bölgesel Kalkınma ve Yatırım Baklaları olan; Avrupa Yatırım Bankası, Asya Yatırım Bankası, İslam Kalkınma Bankası, Afrika Kalkınma Banka'ları incelenmiştir. Ayrıca IMF- Türkiye ilişkilerine yer verilmiştir. Bir yatırım bankası olmayan IMF'yi almamızın sebebi; İMF, ödemeler bilânçosu açık veren ülkelere kredi verir. Alınan kredilerin çoğu yatırımların finansmanı için olduğu için IMF araştırmaya alınmıştır. IMF-Türkiye ilişkilerine bu yönden yaklaşmıştır.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise; Türkiye'de faaliyet gösteren kalkınma ve yatırım bankası uygulamalarının ekonomideki etkileri detaylı olarak incelenmiştir. Bu bölümde; Türkiye'de kalkınma ve yatırım bankacılığı üçe ayrılmıştır. Bunlar; kamusal sermayeli yatırım Bankaları (İller Bankası, Eximbank, Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.), Türkiye'de faaliyet Gösteren özel sermayeli yatırım bankaları (Aktif Yatırım Bankası A.Ş., Diler Yatırım Bankası,A.Ş., GSD Yatırım Bankası A.Ş., İMKB Takas ve Saklama bankası, Nurol Yatırım Bankası A.Ş., Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.). Türkiye'de faaliyet gösteren yabancı sermayeli yatırım bankaları (Bank Pozitif Kredi ve Kalkınma Bankası A.Ş., Crédit Agricole Yatırım Bankası Türk A.Ş., Merrill Lynch Yatırım Bankası A.Ş., Taib Yatırım Bankası A.Ş.). Bu bankaların her biri; kuruluşu, amacı, sermayeleri hakkında bilgi verilmiştir. Sonra, aynı bankaların Türk Bankalar Birliği verilerine göre, Türk ekonomisindeki ekonomik değerlendirmeleri ayrı ayrı yapılmıştır. Kalkınma ve yatırım bankalarının genel sektör ve Türkiye'nin GSYİH içindeki payları değerlendirilmiştir.

Çalışmada uygulanan araştırma metodu, konu ile ilgili literatür taraması ve verilerin değerlendirilmesinde ilişkiyel metot kullanılmıştır. Literatür taramasında, konu

ile ilgili; kitaplar, dergiler, süreli yayımlar ve güvenilir internet siteleri ve Türkiye Bankalar Birliği'nin verileri analiz edilerek değerlendirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

BANKACILIĞIN AMACI, TARİHİ GELİŞİMİ, GÖREVLERİ, ÇEŞİTLERİ ve EKONOMİ POLİTİKASINDAKİ YERİ

1.BANKACILIĞIN TARİHİ GELİŞİMİ VE AMACI

Bankalar, bankacılık tarihinin geçmişinden günümüze kadar çok değişik amaçlarla kurulup gelişmişlerdir. Geçmişteki anlamı ile bugünkü faaliyet anlamları arasında kısmen de olsa bir benzerlik görülmektedir. Amaçlarına göre kurulan ve faaliyette bulunan bankalar, ekonomik hizmet kurumlarıdır. Bankalar, müşterilerinden fon toplayan ve isteyen müşterilerine de ödünç fonlar pazarlayan ekonomik aracı kurum niteliğinde faaliyetlerini sürdürmektedirler. Tarihte ilk bankerler olan İtalyan Lombard'lı Yahudilerin pazaryerlerinde bir masa (Banco) üzerinde işlemler gerçekleştirmelerinden sonra banka olarak ortaya çıkmıştır.¹ Bankalar, bugün finans ve sermaye piyasasında kredi yoluyla hizmet sunan ekonomik kurumlarıdır.

Bankaların uzun bir tarihi geçmişi vardır. Günümüzde, mali işlemlerdeki çeşitlilik, uluslararası alanda sürekli değişim ve uyum halinde hizmet verirler. Genel olarak değişim, değişen ekonomiye uyum için gerekli olmuştur. Çoğu kez önemli değişimler ve gelişmeler üzerine koşullar yeniden düzenlenmiştir. Düzenlemeler, hizmetlerin etkinliğini ve müşterilerin işlem hacmini artırmak için kullanılır.

Bankacılık için çeşitli tanımlar yapılmıştır. Tanımlar bankanın amacına göre yapılabilmektedir. Buna göre bankalar; ödemelerin sağlanmasında, hizmet ürünlerinin pazarlanmasında normalde diğer tiplerden ayrılan birer finansal aracıdır. Bankalar, mevduat ürünlerini para gibi talep eden veya bazı mevduat ürünlerine (para) provizyon verdikten sonra ödeme yapan kuruluşlardır.² Bankalar ekonomik bir kurum olduğundan, bankacılık faaliyetleri kanuni bir yetki ile yetkilendirilmedikçe durumları tartışılabilir. Banka tanımının yapılabilmesi için yukarıdaki tanımlamada bankalar; kendilerine tanınan kanuni yetki ile sermaye şirketi halinde faaliyet gösterirler. Bu yetki

¹ Tezer Öçal, Ö.F. Çolak, S. Togay, K. Eser, **Para Banka- Teori ve Politika**, Ankara: Gazi Kitabevi, 1997, s.19.

² Shelagh Heffernan, **Modern Banking**, West Sussex: John Wiley and Sons Ltd, 2005, s.1

ülkemizde, “Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumuna” aittir. Bu durumda banka ve bankacılık faaliyet ve amacı belli olan, kendilerine tanınan kanuni yetki ile mevduat kabul eden, borç para almak isteyenlere provizyon veren, kredi açmak suretiyle kaydi para oluşturan ekonomik hizmet kuruluşlarıdır. Bankalar, kredi ticareti yapan, borç para vermek isteyenlerle almak isteyenler arasında aracılık görevini yüklenen kurumlardır.³ Diğer bir tanımlamaya göre, mevduat kabul etmek ve kredi açmak suretiyle kaydi para yaratarak para arzını artıran kurumlardır.⁴

1.1. Bankacılığın Tarihi Gelişimi

Bankacılık tarihinin uzun soluklu sürekliliği, belki de bankaların finansal kurumlar olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bazıları eskiden beri faaliyet gösteren bankalar, yeni gelişen süreçte kendilerini yenilemişlerdir. Böylelikle, bankacılık sektörü genel ekonomik hayatta yerini alabilmiştir.

Bankacılığın tarihini çok gerilere götürmek mümkündür. Modern bankacılığın 14. ve 15. yüzyılda İtalyan şehirlerinde ortaya çıktığı kabul edilmektedir. 17. ve 18. yüzyıllarda ticari senetlerin gelişmesi modern bankacılıkta yeni gelişmelere neden olmuştur. Özellikle 18. yüzyılda banknotun gelişmesi ile 19. yüzyıl boyunca bankacılık yayılmış⁵ ve büyük bir hizmet alanında ekonomik faaliyette bulunmuştur.

1.1.1. Tarihin Eski Dönemlerinde Bankacılık

Eski devirlerde, tüccar senetleri ve mal vesika veya belgeleri karşılığında ikrazda bulunmak şeklindeki basit banka faaliyetlerine rastlamak mümkündür. Eski devirlerde yapılan bankacılık faaliyetleri aşağıda verilmiştir. Bankacılık hizmetleri ticaret kadar eski dönemlere dayanmaktadır. Eski Mısır’da, Sümerlerde ve Babil medeniyetinde bankacılık faaliyetleri ticaretin ayrılmaz bir parçasıdır. Bankacılık hizmetleri eski çağlarda tapınak içinde dini yapıların ve rahiplerin çevresinde ortaya çıkarak gelişmiştir.⁶

1.1.1.1. Asur ve Babil Medeniyetlerinde Kredi İşlemleri ve Bankerler

Tarihin en eski medeniyetlerinden biri olan Asur’da daha ziyade para kullanımı olmadığından kişilerin ticari bilgilerine itibar oluşturmak için kullanılmakta idi. Eski

³ Erdoğan Alkin, **İktisat**, İstanbul: Filiz Kitapevi, 1992, s.215

⁴ Mükerrerrem Hiç, **Para Teorisi ve Politikası**, İstanbul: Menteş Kitabevi, 1992, s.39

⁵ Mükerrerrem Hiç, a.g.e., s.41

⁶ Selim Tarlan, **Tarihte Bankacılık**, Maliye ve Gümrük Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Yayın No: 1986/283, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1986, s.7

medeniyetlerde ise, (Hammurabi Kanunlarında) bazı kredi işlemlerine rastlamak mümkündür. Aslen milattan önce 6. asırda kredi muamelelerinin geliştiği, arazi ipoteği ve kefalet karşılığı çıkartıldığı görülmüştür. İlk banka işlemlerinin bu tarihte olduğu görülmüştür.⁷ İlk banka, şarap ticareti, gayrimenkul satışı, esir değişimiyle uğraşırken, aynı zamanda rehin karşılığı ikrazat ve mali işlemlere de girişen, zengin bir tüccarın tesis ettiği banka olmuştur.⁸

1.1.1.2. Eski Yunan Medeniyetinde Bankacılık

Eski yunanlılar ticaret sanatını, Babillilerden ve Fenikelilerden öğrenmişlerdir. M.Ö. 5. asırda ilk bankerler belirlemeye başlamıştır. Eski Yunan düşünürlerinden Demosten ve Sokrat'ın hatıralarında Poion isminde eski bir esirin büyük bir bankanın sahibi olduğu, birçok kuruluşu finanse ettiği belirtilmiştir. Büyük kuruluşların yanında Atina'da sarraflık yapan ve "Trapeite" denilen birçok insan para mübadelesi adına para almaya ve para ödemeye başlamışlardır. Çünkü Atina'da Salon Kanununda kredinin bir şahıstan diğerine devrine izin verilmektedir. Milattan önce eski Yunan'da devlet bankaları kurulmuş, fonksiyonları içinde oluşturulan kredilerin bir şahıstan diğerine devrine imkân tanımıştır. Atina'da oluşan büyük mabetlerin sosyal rolü önemlidir. Bu mabetler, büyük sermaye sahipliğine ilave olarak ihtiyacı olanlara krediler açıp fonlar ve ipotekler oluşturmuşlardır. Devlet de bu işlemleri kontrol ederdi.⁹

Eflatun; insan için dört büyük erdemin geçerli olduğunu söylemiştir. Bunlar; "bilgelik, yiğitlik, doğruluk, ölçülülük"tür. Köleliği meşru saymış, parayı da mal alışverişlerinde bir araç olarak görerek krediye yer vermemiştir. Aristo ise, iki malın bir biriyle değiştirilmesinde araya giren paranın hiçbir şeyi değiştirmedini çünkü paranın sadece bir araç olduğunu kabul etmiştir. O'na göre para yavrulayamaz. Bu düşüncesinden dolayı faize de karşı çıkmıştır.¹⁰ Aristo'da banka düşüncesi açık belirtilmese de bankanın kaynağı olan paradan bahsederek, o dönemdeki ekonomik değerlendirme hakkında bilgi vermiştir.

⁷ Glyn Davies, **A History of Money From Ancient times to the Present Day**, Cardiff: University of Wales Pres, 2002, ss.50-51

⁸ Süleyman Barda, **Para Kredi Dersleri, Para Ekonomisi-Kredi ve Bankacılık**, İstanbul: İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Yüksek Okulu Yayınları, 1967, s.144

⁹ Jean Andreau, **Roman World Key Themes In the Ancient**, (çev. Janet Lyod), Cambridge: Cambridge University Pres, 2003, ss.30-31

¹⁰ İlhan Uludağ, E. Arıcan ve S. Oksay, **İktisada Giriş (Mikro analiz)**, İstanbul: Beta Yayınları, 1999, s.31

Milattan önce 1000 yıllarında eski Yunanlılar ve Fenikeliler Akdeniz’de deniz ticaretini geliştirmişlerdir. Bu ticaret yerel değil, uzun mesafeli deniz ticareti şeklinde idi. O dönemde ticaretin olduğu yerlerde, parasal ödeme için belli bir yöntem kabul edilmişti. Alıcılar ve satıcılar için, her iki tarafında iyi niyeti sayesinde güvene dayalı bankalar oluşturulmuştur. Banka, her iki ülkenin (Eski Yunan ve Fenikelilerin) bir döviz (geçerli para) veya fatura komisyoncusu şeklinde faaliyette bulunuyordu. Bankalar daha sonra satıcıların, armatörlerin, kamu görevlilerinin paralarını yönetmek için faaliyette bulunmuşlardı. Faaliyetleri onlarca değerli olan metaller, değerli taşlar ya da çeşitli yatırım malları şeklindeydi.¹¹

1.1.1.3. Eski Roma Medeniyetinde Bankacılık

Milattan önce ikinci yüzyılda, Romalılar Akdeniz’de mutlak bir güç haline gelmişlerdir. Kıyılarda ticaret filolarına saldıran korsanlara karşı koruma getirmişlerdir. Bu durum Roma İmparatorluğu süresince devam etmiştir.¹² Roma döneminde bankerler ve finansal zenginlere “Will Durant” olarak nitelendirilirken, para verenler ve değiştirenler sokakta belli başlı dükkânlar oluşturmuşlardır. Buralarda ticari işletmeler veya yolcular devlet güvencesindeki sözleşmeleriyle ödünç ve para işlemlerini gerçekleştiriyorlardı. Ayrıca, çeşitli fonları sağlamada, sigorta poliçesi imzalamada, ticari sigorta ve kooperatif kredilerini de yine bu yerlerde yapılmaktaydı. Dükkânlarda; halka hisse senedi ve tahvil satılarak sermaye yükseltirken sermaye tekrar küçük parçalar halinde kredi isteyenlere satılmıştır.¹³

Dünya ticareti Roma’da toplanınca, küçük dükkânlarda yapılan parasal işlemler yerini güvenli olabilecek bankalara bırakılmıştır. Böylece bankalar kurulmuş ve Roma bankacılığın merkezi olmuştur. Bankaların gelişmesiyle beraber başkalarına ciro edilmeyen çek usulü eski Roma’da yayılmaya başlamıştı. İmparatorluğun sonuna doğru, yollardaki emniyetsizlik, beraberinde tehditleri, bankerlerin mevduat ve borç verme (ikrazat) işlemlerini durdurup, Roma medeniyetinin son zamanlarında bankerler sadece para değişimi ile uğraşan kimseler haline dönmüştür.¹⁴

¹¹ Roy C. Smith, Ingo Walter, **Global Banking**, Second Edition, Oxford: Oxford University Press, 2003, s.4

¹² Glyn Davies, a.g.e, ss.88-89

¹³ Roy C. Smith, Ingo Walter, a.g.e, s.6

¹⁴ Jean Andreau, a.g.e, ss.150-151

1.1.2. Orta Çağda Bankacılık İşlemleri

Roma İmparatorluğunun çökmesinden sonra kredi işlemleri dar bir sahada kalmıştır. Onuncu asıra kadar doğuda batıda kayıp olmuştur. Cermen ve Arap istilacıları da bu dönemi hazırlamıştır. Özellikle İtalya'da Venedik, Cenova, Piza ve Floransa şehirlerinde önemli ticari faaliyetin geliştiği görülmüştür.¹⁵ Hıristiyan dini kredi sistemlerini kabahatli bulmuştur. İslam dini ise faize karşı duruşundan dolayı bankacılık ilişkilerini geriye düşmüştür. 15. yüzyılda İtalya'da tüccarlar çeşitli dallarda faaliyetler göstermişlerdir. Faaliyet gösterdiği alanlardaki ürünler yün, kumaş, baharat, gümüş gibi mallardır.¹⁶ Lombardlar olarak anılanlar aslen Lombordiya ve Premont'lardan gelen İtalyanlardır.12. asırdan itibaren Fransa, İngiltere ve Almanya'ya göç edenler, burada bankacılık ticareti yapmaya başlamışlardır.¹⁷

Museviler yabancılarla olan iktisadi ilişkilerinde ve kredi işlemlerinde Hıristiyanların dini baskılarından uzak kalmışlardır. Yahudilerin birbirlerine faizle borç alıp vermede, Hıristiyanların aksine paranın para oluşturacağı düşüncesini kabul etmişlerdir. Museviler Hıristiyanlardan farklı düşüncelerden dolayı, Fransa ve İngiltere'de bankacılık faaliyetlerini kontrol etmişlerdir.

Ortaçağda bankacılık rolleri içinde manastır ve kilise erkânının (şövalyeler) rolleri olmuştur. Bu dönemde manastırlar önemli görevler üstlenmiştir. Kilise erkânı da geniş topraklara ve mali kaynaklara sahiptiler. Bilhassa haçlılar döneminde manastırın rolü çoğalmış, o dönemde derebeylerinin para ihtiyaçlarını da karşılamışlardır. Bunlar Fransa, İtalya, Almanya, İngiltere ve Macaristan'da kilise öncülüğünde çeşitli şubelerde mevduat toplamışlardır.¹⁸ Lombardların ve Yahudilerin, "Temple" adı verilen oluşuma düşman olmalarının bir takım olumsuzluklara yol açmasından dolayı Ondördüncü asrın ilk dönemlerinde de faaliyetlerine son verilmiştir.¹⁹

¹⁵ Süleyman Barda, a.g.e., ss.145-146

¹⁶ Roy C. Smith, Ingo Walter, a.g.e., s.9

¹⁷ Sean Martin, **The Knights Templar**, Vermont: Pocket Essential, 2004, ss.116-117

¹⁸ Süleyman Barda, a.g.e., ss.146-147

¹⁹ Roy C. Smith, Ingo Walter, a.g.e., ss. 8-10

1.1.2.1. İtalyan Bankaları

Onbirinci ve Ondördüncü yüzyıllarda Ortaçağ'da bankacılık alanında gelişmeler olurken, İtalyan bankacılığı da gelişme göstermiştir. 15. yüzyılda İtalya "Medici'nin Evi" olarak anılan büyük bir alanda Avrupa'nın bankacıları, tüccarlar ve alıcılar bir araya gelerek mal ve kredi alım satımı yapmışlardır. Diğer büyük evler ve medicilerin ticari etkisi, prensliklere ve ünlü ailelere olduğu kadar papalığa ve kilise içine de ulaşmıştır. Bu anlayışta, kiliselerin, satıcılar arasındaki ilişkilerden sabit ölçüde gelirleri olmuştur. Ruhunu kurtarmak isteyen bazı kişiler kiliselere ve hayırseverlere katkıda bulunmuşlardır. Bu durum kiliselerin servetlerini giderek arttırmıştır.

Venedik ve Cenova tacirleri, 11. asırda para değişiminde faaliyet gösteren sarraflara, bankerlik işlemlerine de girişmelerini isteyerek onları desteklemişlerdir. Sarraflar zamanla güçlü bankerler (Banchieri) halinde faaliyet göstermişlerdir. Yunan ve Roma'daki banka işlemlerinin hemen hemen hepsini yerine getirmeye başlamışlardır. Bu kişiler mevduat kabul edip, aynı zamanda borç verip, büyük şehirler arasında para taşıma işlemlerini de gerçekleştirmişlerdir. Bu dönemde Roma ve Fransa arasında Floransa Sienne'de büyük bankalar kurulmuştur. Sienne bankacılık faaliyetlerinde öne geçerek İtalya'nın en büyük bankacılık, sanayi ve mali merkezi haline gelmiştir. 13. asırdan itibaren devlet bankaları da kurulmaya başlamıştır. Bu dönemde bankalar daha çok mali sıkıntı çeken İtalyan Communeleri, halkı zorla "mons" adı verilen kuruluşlara para verdirmişlerdir. Bütün kamu otoriteleri paraya ihtiyaç duyunca bu yolu tercih etmişlerdir. Bu şekilde büyük kredi kurumlarının ilk temeli oluşturulmuştur.²⁰ İtalyan bankalarının daha da gelişmesi, Rönesans döneminde olmuştur. Siyasi, dini baskı ve risklere maruz kalmışlardır. Bu durum "Lorenzo de Medici" döneminde baskı ve kargaşalarla 16. yüzyılda da devam etmiştir.²¹

1.1.2.2. Ortaçağda Panayırların Mali Yönü ve Bankacılık İşlemleri

Ortaçağda bankacılık faaliyetlerinin panayırlar da başladığı söylenebilir. O dönemde ticarete panayırların rolü büyüktür. Bunlardan en önemlisi "Champagne Panayırı"dır. Bütün bankerler bu panayıra gelerek bankacılık faaliyetlerinin çeşitlerini

²⁰ Süleyman Barda, a.g.e., ss.147-148

²¹ Roy C. Smith, Ingo Walter, a.g.e., s. 9

yerine getirmekteydiler. Bu faaliyetler, peşin vadeli satışlar ile günlük satışları oluşturmaktadır. Panayırarda oluşturulan bankalar, temsilcileri vasıtasıyla, bazen de tediye mektuplarında (Lettera di pagamento) poliçelerinin ilk menşei olarak görülmektedir. Ancak bu poliçeler başkasına ciro edilememektedir.

Ortaçağda banka işlemleri çeşitlilik göstermektedir. Bunlar.²²

- Mevduat muameleleri (bankerleri sarraflardan ayıran yöntemdir)

-Mevduata konu olan şeyin mülkiyeti, “mudi”ye aittir. (kiliselere, templier denilen şövalyelere yapılan mevduatlar)

-Mevduata konu olan şeyin mülkiyeti, kendisine mevduat yapılarına intikal etmesi (tam mevduat sayılmaz)

-Bankalar mudilerin ve müşterilerinin ödemeye yönelik emirleri (Virman, tediye ve takas işlemleri çok revaçta olması)

- İkras muameleleri yönünden bankacılık ortaçağlarda kısmen gerilemiştir. Bunun nedeni, faizin yasaklanması Avrupa’daki kilise düşüncesinin kendi işlemlerini desteklemeyişidir. (Söz gelişi, Yahudiler ve Lombardlar rehin üzerine hisse senedi yapmaktadırlar)

- Ortaçağlarda bilhassa eskiye göre, bankacılık işlemleri, sarraflık ve para nakil işlemleriydi.

1.1.3. Yeniçağ’da Bankacılık

1453’den sonra Avrupa’daki en büyük yenileşme Rönesans ve reform hareketleridir. Bu dönemde Avrupa ekonomik hayatı tamamen değişmeye başlamış, faiz yasağı kalkmış, doğal olarak da bankacılık büyük bir gelişme göstermiştir. Diğer yönden, Amerika’nın keşfi ile kıymetli madenlerin Avrupa’ya akması (merkantilist dönem) altın ve gümüşün dışarıya çıkışı engellendi. Ticari işlemler genişleyince

²² Süleyman Bara, a.g.e., ss.148-149

bankaların rolleri de artmış oldu. Para kullanımında, ödemelerinde kolaylıklar getirilerek bankacılık da yayılmaya başlamıştır.²³

Bu dönemler yavaş yavaş modern bankacılığa geçiş dönemidir. 15. - 17. yüzyılda İtalya, Fransa, Hollanda, Almanya ve İngiltere’de büyük mali kurumlar oluşmuş, bunların denetimi özel kurumlardan alınarak devlet tarafından kontrolü başlamıştır.

1.1.3.1. Venedik Bankası

1587 yılında Venedik’te banka tekeline sahip bir kuruluşun kurulmasına karar verilmiştir. Kurulan bir banka “Banco di Rialto” adıyla büyük bir banka kurulmuştur. Yalnız mevduat kabul etme yetkisine sahip olabilecekti, fakat bu paraları kullanamayacaktı. 1619’da “Banco del Giro” kuruldu ve o da mevduat kabul edecekti. 1637’de iki banka birleşerek “Venedik Bankası”nı oluşturdular. Bu bankanın en büyük hizmeti mevduat için emin bir yer olmasıydı. Venedik’ten sonra diğer şehirlerde de bankalar açılmaya başlamıştır.²⁴

1.1.3.2. Amsterdam Bankası

Amerika’nın keşfi ile kıymetli madenlerin Avrupa’ya gelmesi özellikle Hollandalıları harekete geçirmiş, 1602 yılında ticari ve finansal araçları hızla kurmuşlardır. 1609’da Amsterdam Bankası kurulmuş, müşterilerine ödeme yapmak ve mevduat kabul etmek olan bankanın amacı, daha çok kredi açmaya başlamıştır.²⁵ Amsterdam bankası Avrupa’nın en önemli kıymetli maden pazarı oldu. Para bastırıp sikke ticareti yapmaya başlamıştır. Ancak, bankaların kredi açmasına müsaade edilmiyordu.²⁶

17.yüzyılda Amsterdam Bankası yenilik yaparak, “Banco Florini” adlı parasını kabule başlayınca, banka bir para ünitesine kavuşmuş oldu. Kendisine yatırılan külçe ve sikkeleri serbestçe kullanmaya başlamıştır. 1683’den itibaren de banka bu gibi

²³ Süleyman Barda, a.g.e.s.149

²⁴ Süleyman Barda, a.g.e.s.150

²⁵ Roy C. Smith, Ingo Walter, a.g.e., ss.9-10

²⁶ Süleyman Barda, a.g.e.s.150

işlemlerden ücret almaya, avans vermeye başlamıştır. 1819'da Flemenko Bankası, kurulunca Amsterdam Bankasının faaliyetlerine son verilmiştir.²⁷

1.1.3.3. Hamburg Bankası

Hamburg Bankası, 18. yüzyılın başlarında Amsterdam Bankası esaslarına göre kurulmuş ve önemli bir yere sahip olmuştur. 18. asrın sonlarında, Amsterdam ticari önemini kaybedince Hamburg'un Amsterdam'ın yerine geçmesini hızlandırmıştır. Meydana getirilen hesap parasına "Mark Banco-Banka Markı" denmiştir. Kuzey Almanya'da bu para uzun yıllar hesap parası olarak kullanılarak istikrarsızlıklar giderilmeye çalışılmıştır. Banka'nın faaliyetleri 1873'te Richbank'ın kurulup birleşene kadar devam etmiştir.²⁸

1.1.3.4 İngiltere Bankası

Modern bankacılık faaliyeti 17. yüzyılın yarısından sonra gelişmiş olduğu söylenebilir. İlk önce tacirlerin fazla paralarını kuyumculara (Goldsmith) bırakması eğilimi gelişmiştir. Sarraflıkla uğraşan bu kuyumcuların büyük bir kısmı devlete olan itimadı azalınca, kuyumcuların aldıkları kıymetler mukabili senetler tedavülde çoğaldı. Bunlar ilk banknotlar olarak bilinirler. Kuyumculara büyük miktarlarda borçlanan hükümet 1672'de borcunu (borç miktarı 1.300.000 sterlin) ödemeyeceğini açıklayınca, Londra Borsası çöktü. Güvene layık bir bankaya gerek duyulduğu öne çıkmıştır. Nihayet İngiltere Bankası 1694'te fiilen kurulmuştur. Banka müşterilerine faiz verme esasını kabul etmiş ve bir emisyon bankası olmuştur. Sermayesi özel kişilerden oluşan banka, 18. yüzyılda ihraç imtiyazını uzattı ve bugün modern bankacılık siteminin içindeki özel yerini almış bulunmaktadır.²⁹

1.2. Bankacılığın Amacı

Bankalar kendilerine tanınan kanuni yükümlülük ve sınırları belli bir amaca göre faaliyette bulunurlar. Banka yönetiminin amacı, yükümlülükleri içinde karı maksimize etmektir. Böylece banka, yatırılanlar ile borçlular arasında hareket eder. Bankalar brokerler gibi diğer finans kuruluşları arasında (alıcı ve satıcı gibi) aracıdır. Ancak,

²⁷ Glyn Davies, a.g.e., ss.550

²⁸ Glyn Davies, a.g.e., ss.554, Süleyman Barda, a.g.e.s.151

²⁹ Süleyman Barda, a.g.e., ss. 151-152

mevduatın dışında banka kredilerinin verilmesi ile banka dışındaki diğer finansal kuruluşlara da hizmet eder.³⁰

Finansal sistemin temeli sayılabilen bankalar, halktan topladıkları fonları (mevduatı) kredi biçiminde ihtiyacı olanlara ödünç veren kurumlardır. Bankanın önemli bir rolü, fon sahibine karşı ödünç alanın ödeyememe riskini üstlenmesidir. Banka borçlunun ödeme gücüne ilişkin bilgileri ve riskleri daha iyi değerlendirebilecek durumdadır. Bankanın diğer bir kendine has özelliği para yaratımıdır. Kredilerin mevduat yaratması bankaya topladığından daha fazla fon dağıtma olanağını verir. Ödeme araçlarının yönetimi ve para yaratımı bankalar arasında sağlam bir güven ilişkisini gerektirir. Bu güven Merkez Bankası şemsiyesi altında sağlanarak, borç ve alacakların dolaşımı ve takası ile sistemin sağlıklı işleyişi garanti edilir.³¹

2. MODERN DÜNYADA BANKACILIĞIN GÖREVLERİ

Tasarrufları mevduat olarak toplama ve kredi olarak ekonomiye geri döndürme, kaynakların dağılımını sağlama gibi görevleri bulunan bankacılık sistemi ekonominin temelini teşkil etmektedir.

2.1. Mevduat Toplama Görevi

Para ekonomisinin hâkim olduğu liberal sistemlerde, Keynezyen görüşe göre de en önemli işlevlerden birisi, paranın tasarruf aracı olarak kullanılmasıdır. Çünkü tasarruf işlemini toplumun her bireyi ve kesimi rahatlıkla gerçekleştirebilmesidir. Modern bankacılık faaliyetlerinde mevduatın kabulü kredi işlemlerine dayanan bankacılık faaliyetlerinin başında gelir. Mevduat bireylerin ve fertlerin yatırım şekillerine göre resmi kuruluş mevduatı, ticari kuruluş mevduatı, bankalar arası mevduat olarak ayrılrsa da temelde vadeli ve vadesiz tasarruf mevduatı olarak kabul edilmektedir.³²

³⁰ Shelagh Heffernan, a.g.e., ss.1-2

³¹ Tamer Aksoy, **Çağdaş Bankacılıktaki Son Eğilimler ve Türkiye’de Uluslararası Bankacılık (Sistemik ve Analitik Bir Yaklaşım)**, Sermaye Piyasası Kurulu Yayın No: 109, Ankara: Tisamet Basım Sanayi, 1998, s.13

³² Süleyman Barda, a.g.e., s. 165

2.2. Kredi Pazarlama Görevi

Kredi pazarlama görevinin diğeri bir anlatımla var olan fonların aracılıkla beraber fon ihtiyacı olanlara verilmesidir. Ekonomik sistem içinde var olan fonların atıl kalmayarak, yatırım ihtiyacı içinde olanlara aktarılması sistemin sağlıklı çalışması açısından en önemli unsurdur. Kredi pazarlanması, ekonomik sistem içinde dolaylı ve dolaysız olarak gerçekleşmektedir. Dolaysız yöntem, ellerinde var olan kâğıtları piyasada fon talep edenlere satarak oluşmaktadır. Dolaylı yöntemde ise, fona ihtiyacı olanlar, finansal araçlar sayesinde istedikleri fona ulaşmaktadırlar. Bu yöntemde elinde fon olan tasarrufçu fonu aracıya aktarırken, kredi kullanmak isteyen aracıya başvurmaktadır. İşlem alıcı ve satıcının yüz yüze gelmeden aracı sayesinde güvenli bir şekilde gerçekleşmektedir.³³

2.3. Kaynakların Etkin Dağılımını Sağlama Görevi

Bankaların topladıkları mevduat ve diğeri kaynakları kendi araçları içinde ekonominin o anki isteklerine göre değiştirmesine ilaveten, var olan atıl fonlarında ekonomini ihtiyaçlarına göre dağıtılması önemlidir. Çünkü var olan fonların atıl kalması ihtiyacı olan birimlerin canlanamamasına neden olmaktadır. Eğer atıl fonları kredi yöntemi ile ekonomiye enjekte ederken seçici davranılmaması kaynakların verimli dağıtımını da engelleyebilir. Özellikle hükümet politikalarının etkin sonuç vermesinde bankalar bu rolleriyle etkili konuma gelebilmektedirler. Fonun dağıtımını ile aracı görülse de, aslen ekonomik birimlerin üzerinde gelir ve servet dağılımıyla etkili konumdadırlar.³⁴

3. BANKA ÇEŞİTLERİ

Piyasa ortamında borç para vermek isteyenlerle borç para almak isteyenlerin bir araya gelmesini sağlayan maddi unsurlar bankalardır. Bankaların gerçekleştirdiği kredi ticareti likidite, güven ve karlılık esaslarına dayanmaktadır. Bu üç ilke bir arada geldiği zaman ortaya çelişki çıkmaktadır. Eğer likidite ve güvene önem verirsiniz karlılığınız azalacaktır. Diğeri açıdan karlılık önemli konumda ise güven ve likiditede

³³ Frederic S. Mishkin, *The Economics of Money and Financial Markets*, 3. Edition, NY: Harper Collins Publisher, 1992, 10-11, s.39

³⁴ Öztin Akgüç, *Yüz Soruda Türkiye’de Bankacılık*, Ankara: Gerçek Yayınevi, 1987, s.5

azalma başlayacaktır.³⁵ Banka çeşitleri de bu üç ilkenin seçimi sonucu ortaya çıkmaktadır. Bankalar ulusal ve uluslararası sahipliği olduğu gibi devletin egemenliğinde veya özel bireylerin egemenliğinde oluşabilmektedir.

3.1. Merkez Bankası

Merkez Bankalarının tarihsel oluşumlarının başlangıcı 19. yüzyılda madeni paraya ilaveten ortaya çıkan banknot sistemidir. Özellikle basılan banknotları tamamıyla altına karşılık olmasından dolayı güven gerekliliğini sağlayacak kurumlar oluşturulmuştur. İlk merkez bankaları özel bankalar için çalışan özel kuruluşlardır. Merkez bankalarının farklı ülkelerde farklı uygulamaları bulunmaktadır. Kimi ülkelerde tamamıyla devletin kontrolü altında iken kimi ülke guruplarında özerk bir yapıya sahiptir³⁶. Ancak Merkez Bankalarının temel amacı kendi bilançosunu kontrol altında tutarak para arzının gerçekleştirilen para politikalarıyla uyumlu hale getirmektedir. Merkez bankaları elinde tutan emisyon gücü sayesinde piyasada var olan likiditeyi yönlendirerek faiz politikalarından döviz kuruna kadar birçok değişkeni etkileyebilmektedir. Merkez bankası hem para arzının kendi basımı ile artırabildiği gibi gerçekleştirdiği özel piyasa işlemleri, disponibiliteler oranları, zorunlu karşılık oranı ve selektif kredi seçme uygulamaları ile hem para arzını artırma hem de azaltma üzerine etkileri vardır³⁷.

3.2. Ticaret Bankası

Gelişmiş ülkelerin ihtiyacı olduğu mali kaynakların sağlanması, fonların birikimi ve dağıtımını sağlayan temel mali kurumlar ticaret bankalarıdır. Ticari veya mevduat bankaları olarak da anılan bu kurumlar, mali hizmetleri sunarken gerçekleştirdikleri çeşitlilik ile tüketicilerin ticari ve sanayi kurumlarla iletişimi sağlamaktadırlar³⁸. Finansal piyasa içindeki aktörlerden tasarruf sahibi olan birey ve şirketlerin, fiyat olarak sunduğu faiz karşılığında ticari bankalara mevduatlarını

³⁵ Erdoğan Aklin, a.g.e., s.216

³⁶ Halil Seyidoğlu, **İktisat Biliminin Temelleri**, İstanbul: Güzem Can Yayınları, No:21, , 2006, s.610

³⁷ Rudiger Dornbusch ve Stanley Fischer, **Makroekonomi**, İstanbul: McGraw-Hill-Akademi, 1998, ss.418–421

³⁸ Rose Peter, Milton Marquis, **Money and Capital Markets, The Financial System in an Increasingly Global Economy**, 10.Edition, Rwin/mcgraw-hill, 2005, ss.89–90

yatırırlar. Mevduat toplanmasına karşılık yatırımcı birey ve şirketlere yine faiz karşılığında kredi olarak piyasa enjekte ederler³⁹.

Ticari bankaların mevduat toplama ve kredi verme fonksiyonlarına ilaveten en önemli fonksiyonu kaydi para oluşturabilme yetenekleridir. Kaydi para, maddi varlığı olmayan, fakat bunu oluşturan bankanın hesaplarına alacak ve borçlu olarak yazılması suretiyle ortaya çıkarılan bir ödeme aracıdır. Bunun uygulanmasını sağlayan araçlar çek, kredi kartı v.b. enstrümanlardır.⁴⁰

Ticari bankalar; paranın kabul edilmesi ve ödenmesi için şubeler oluşturmaktadırlar. Kurulan şubelerde kabul edilen tasarruflara ve kredilere karşılık faiz gibi bir fiyat alıp vermektedirler. Yurtiçi ve yurtdışı para dolaşımında öncül konumdadırlar. Para kullanıma ilaveten değerli madenlerin ve eşyaların korunmasında önemli payları bulunmaktadır. Son dönemlerde gerçekleştirilen danışmanlık hizmetlerine ilaveten finansal enstrümantallere kolay ulaşımını da sağlayan ticari bankalardır.⁴¹ Ticari bankalar ekonomideki etkileri bakımından merkez bankalarından sonra gelmektedirler.

Ticari bankaların belli alanlarda farklı isimlerde faaliyet gösterdiği bilinmektedir. Özellikle sanayi ve ticari şirketleri meydana getirmek veya onlara kredi sağlamak amacıyla kurulmuş İş Bankalarıdır. İş Bankaları holding türü yapılanmalar olup iştiraki özelliklere sahiptirler. İş Bankacılığı hem ticari hem de yatırım bankacılığı özelliği gösterebilen karma bir yapıya sahiptir.⁴²

Küçük esnafın ve sanatkârın, işyeri açabilmesi veya mesleğini devam ettirebilmesi için rehin edebileceği / ipoteğe verilecek menkul veya gayrimenkullerinin yetersizliğinden dolayı kamu ağırlıklı kurulan Halk Bankaları kredi vermektedir.

³⁹ Mark Grinblatt, Sherdian Titman, **Financial Markets and Corporate Strategy**, Second Edition, NY: McGraw Higer Education, 2002, s.4

⁴⁰ Ufuk Başoğlu, Ali Ceylan, İlker Parasız, **Finans: Teori Kurum Uygulama**, Bursa: Ekin Kitabevi, 2001, s.31

⁴¹ Paul Trescott, **Money, Banking and Economic Welfare**, NY:McGraw Hill, 1965, ss.304-306

⁴² Süleymen Barda, a.g.e., ss.183-184

Böylece faiz yüklerini hafifleterek hem sosyo-ekonomik politikaları desteklemiş hem de piyasada iş arzının oluşmasını sağlamaktadır.⁴³

Ziraat veya tarım bankası olarak kabul edilen kurumların kuruluşun temel gayesi, ülkenin tarımsal olarak dışa bağımlılığın azaltılması kadar çiftçisinin faiz yükü altında kalarak sosyo-ekonomik sorunların azalmasını sağlamaktadır. Kar oranındaki düşüklük ve kredilerin geri dönmesindeki riskin yüksek olmasından dolayı kamu ağırlıklı bankalar olarak faaliyet gösterilmektedir. Önceliği kredi kooperatifi şeklinde olan kurumların giderek artan talep ve ekonomideki ağırlıkları sonucunda bankasal faaliyet gösterilmeye başlanmıştır.⁴⁴

3.3. Kalkınma Bankası

Merkez bankası ve ticari bankaların aksine para oluşturmeyen kalkınma bankaları daha çok kredi veriminde etkilidirler. Kalkınma bankalarının oluşumunda devletsel aktörler etkili olduğu gibi bölgesel birleşimlerde etkilidirler. Kalkınma bankaları iç ve dış kaynaklar vasıtasıyla elde edilen fonların altyapı yatırımlarından konut yatırımlarına kadar orta ve uzun vadeli yatırımların finansmanını sağlamaktadır. Asıl amaç kalkınmamış ülkelerin bu eksikliğini giderecek ucuz kredi teminini sağlamaktır. Dünya Bankasının ilk kuruluş amacı da savaş sonrası yıkılan ülkelerin kalkınmalarını sağlayacak uzun vadeli ve ucuz kredi teminidir.⁴⁵

3.4. Yatırım Bankaları

Yatırım bankaları, büyük hacimli işlemler yapan, başlıca iş alanlarını sanayi kuruluşlara uzun vadeli sabit sermaye temini sağlamaktadır. Yatırım bankaları aslen tacir banka gibi çalışsa da, büyük şirket evliliklerinde aracılık, mal ticareti, portföy yönetimine ilaveten yatırım danışmanlığı, finansal kiralama, proje finansmanı, kredi verme, idari danışmalıklara ilaveten mali danışmalık yapma gibi hizmetleri bulunmaktadır. Yatırım bankalarının en büyük özelliği çok az sayıda şubesine rağmen

⁴³ Sururi Kocaimamoğlu, **Bankacılık Ansiklopedisi**, 3. Baskı, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1983, ss.71-72

⁴⁴ Süleyman Barda, a.g.e., ss.206-207

⁴⁵ Avni Zarakolu, **Bankacılar İçin Para ve Kredi Bilgisi**, 10. Baskı, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma enstitüsü Yayını, No: 280, 1993, s.86

dinamik bir yapısı vardır. Bunun sayesinde hızlı hareket ederek yeni ürünleri piyasa rahatlıkla sunabilmektedir.⁴⁶

Yatırım bankaları, para oluşturmeyen banka türlerinden biridir. Yapmış olduğu danışmanlık hizmetlerinde aracılık ettiği gibi çıkartılan menkul değerleri en yüksek değerden satmaya çalışır. Satışı garanti ettiği gibi aslen firmanın ortaya çıkabilecek fiyat dalgalanmalarına karşı koruması en önemli özelliğidir. Çok riskli kâğıtlar olmadıkça garanti verilmektedir. Yatırım bankalarının verdiği kredileri orta ve uzun vadeli olarak kabul edilmektedir. Banka tarafından verilen kredi işletmenin sabit sermaye yatırımları ve bakım-onarımlarının finansmanı içindir.⁴⁷

4. MERKEZ BANKALARININ EKONOMİ POLİTİKADAKİ YERİ VE BAZI ÜLKE MERKEZ BANKALARININ YAPISI

Bankalar, bütün dünya ülkelerinin finansal piyasalar üzerinde önemli bir yere sahiptir. Makro politikalarının para politikasının yürütülmesinde ve uygulanmasında önemli rolü olan bankalar, bazı ülkelerde kamu, bazı ülkelerde de özel sektör ağırlıklıdır. Alınan ekonomik kararların finansal yönü bankalar aracılığı ile uygulanmaya çalışılır.

Ekonomide makro politikaları parasal yönden etkileme biçimi ülkelerdeki Merkez Bankaları sayesinde olur. Merkez Bankası para politikası uygulamasında önemli bir yere sahiptir. Ülkedeki diğer özel ve kamu bankalarını da para politikası uygulamasında kontrol eder ve kararlar alır.

Merkez Bankaları, ülkelerin ekonomik politikalarına göre kendisi düzenler. Bazı ülkelerde özel statüde olurken bazı ülkelerde kamu statüsünde faaliyet gösterirler. Merkez bankalarının finansal piyasada ve ekonomisinin genelinde oynadığı rolü anlayabilmeniz için merkez bankalarının nasıl çalıştığını anlamamız gerekir.⁴⁸

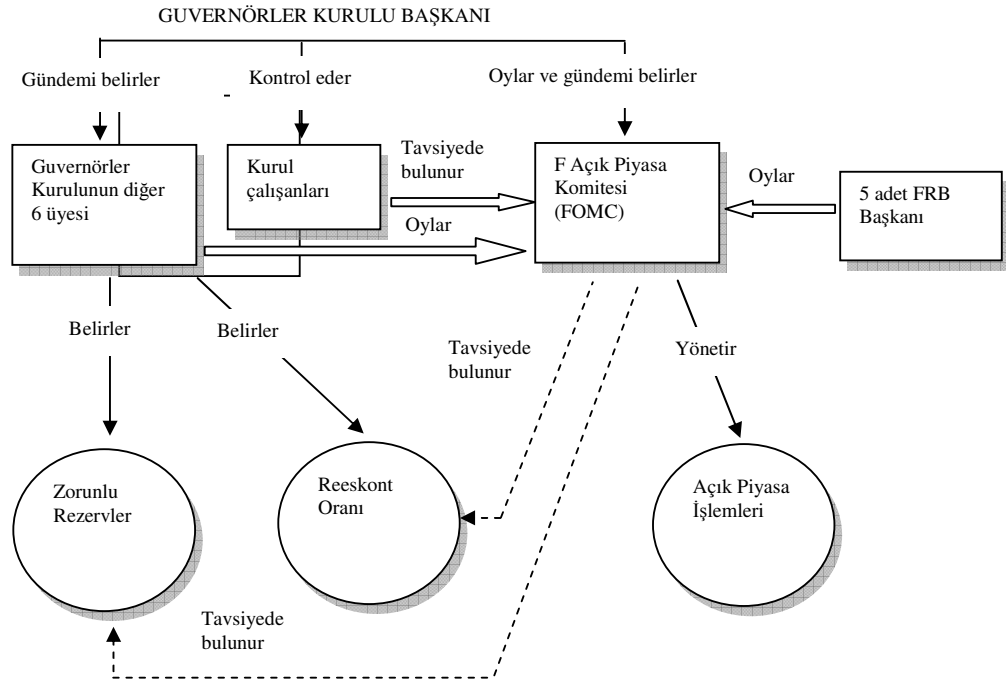
⁴⁶ Alparslan Varol, **Yatırım Bankacılığı**, Bankacılar, 14 Temmuz 1994, s.47

⁴⁷ R. Gulenn Hubbard, **Money the Financial System and the Economy**, Fourth Edition, NJ: Addison Wesley Co., 2002, ss.280-281

⁴⁸ Frederic S. Mishkin, **The Economics of Money Banking and Financial Markets**, 7.Edition, London: Pearson, 2004, s.335

Federal Rezerv Yasası'na göre gücün bölgeler arasında, özel ve kamu sektörü arasında ve bankalar, iş âlemi ve halk arasında dağıtılması konusundaki niyetlerini yansıtır. Gücün bu şekilde dağıtılması, Federal Rezerv Sistemi'nde şu birimlerden oluşmasına neden olmuştur. Birimler olarak; Federal Rezerv Bankaları (FED), Federal Rezerv Sistemi Governörler Kurulu, Federal Açık Piyasa Komitesi (FOMC), Federal Danışma Konseyi ve 3000 civarında ticari banka üyelerinden oluşur.

FED'in elinde bulunan üç para politikası aracı (açık piyasa işlemleri, Reeskont Kredileri ve Zorunlu Rezervler) ile olan ilişkileri sayesinde makro ekonomik yapıya yön verirler.

Şekil 2: Federal Rezerv Sisteminin Informal Güç Yapısı

4.2. Kanada Merkez Bankası

Kanada, Merkez bankasını oluşturmada oluşturma da geç kalmış bir ülkedir. 1934 yılında kurulmuştur. Bunda yöneticileri üç yıllığına hükümet tarafından atanır. Atanan yöneticiler, yedi yıllık görev süresine sahip guvernörleri seçerler. Guvernörler

ve dört adet yardımcısından oluşan yönetim konseyi para politikası kararlarını alan birimi oluştururlar. (ABD’de FOMC’ye karşılık gelir)

Kanada Merkez Bankası makroekonomik politikalarda uyguladığı para politikası kararını 1967’de hükümete devretmiştir. Görünürde bağımsız değil gibi görünen Kanada Merkez Bankası, Para Politikasını fiilen kontrol eden birimdir. Böylelikle, makro ekonomi politikasına, para politikası yoluyla müdahale eden Kanada Merkez Bankası, piyasaların kontrolünde önemli bir rolü üstlenmektedir.⁵⁰

Kanada Merkez Bankasının ana sorumlulukları olarak; para politikası, düşük enflasyon oranı ve istikrarlı bir ekonomi sağlamaktır. Bunları gerçekleştirmek için; döviz, finans sistemi, fon yönetimi ve kurumsal yönetimi kullanmaktadırlar.⁵¹

4.3. İngiltere Merkez Bankası (Bank of England)

Dünyanın en eski merkez bankalarından birisi olan İngiltere Merkez Bankası 1694 yılında kurulmuştur. İMB’sının guvernörleri beş yıllık dönem için hükümet tarafından atanmaktadır. Bağımsızlık yönünden 1997’ye kadar en düşük bağımsız merkez bankası idi. Makro ekonomik kararlarda, para politikası uygulaması, faiz oranlarının düşürülmesi ve yükseltilmesi hükümete ait idi. 1997’de Maliye bakanı Gordon Brown sürpriz bir açıklama yaparak, faiz oranlarının belirleme yetkisini İngiliz Merkez Bankasına bıraktığını ifade etmiştir. Ancak bu açıklama tam olarak bağımsızlık anlamına gelmemiştir. Hükümet Banka’nın uyguladığı kararı iptal edebilir ve “uç ekonomik durumlarda”, “sınırlı bir süre için” faiz oranını belirleyebileceğini belirtmiştir. Faiz oranlarının belirlenmesinde karar, “Para Politikası Kurulu”na aittir. Banka, Maliye Bakanına danışarak uygulamaya geçmektedir⁵². Bankanın iki temel amacı parasal istikrar ve finansal istikrardır⁵³.

⁵⁰ Mishkin, , a.g.e., s.15

⁵¹ www.bankofcanada.ca/ca/en/about/do.html (15.10.2009)

⁵² Mishkin, , a.g.e., s.16

⁵³ www.bankofengland.co.uk/about/index2.html (15.11.2009)

4.4. Japonya Merkez Bankası

Japonya Merkez Bankası (Nippon Ginko) 1882’de Meiji reformları sırasında kurulmuştur. “Para politikası; para kurulu” tarafından oluşturulmakta ve kurulda guvernör, iki guvernör yardımcısı kabine tarafından dışarıdan atanan ve parlamento tarafından altı adet üyeden oluşturmaktadır. Bunların tümü beş yıl süreyle görev yaparlar. Son yıllara kadar Japon Merkez Bankası hükümetten bağımsız bir kurum iken 1998’de yani Japon Merkez Bankası yasası, bu durumu değiştirmiştir. Para politikasının amacının, fiyat istikrarı olacağı ve yeni Japon Merkez Bankasının bağımsızlığını garanti altına almıştır. Ancak Maliye Bakanı, Merkez Bankası bütçesinin para politikası ile ilgili olmayan kısmını hala kontrol edebilmektedir⁵⁴.

4.5. Avrupa Merkez Bankası (ECB)

Maastricht Anlaşması ile 1 Ocak 1999’da faaliyete geçen Avrupa Merkez Bankası ve Avrupa Merkez Bankaları sistemi aslen ABD’deki FED yapısını örnek almıştır. Avrupa Merkez Bankası, Avrupa Birliği içinde tek para birimini oluşturarak, Euro bölgesinde fiyat istikrarını ve satın alma gücünü muhafaza etmeye çalışmaktadır.

Avrupa’da tek para birimine geçiş 1959’dan beri belli bir süreçte gerçekleşerek 16 Avrupa ülkesini içine dâhil etmiştir. Banka, Eurosystem içinde faaliyetlerini sürdürürken üye ülkelerdeki para politikalarında makro ekonomik tavsiyelerde ve uygulamalarda bulunmaktadır. ECB, Euro bölgesinde para politikasını ve ABD’den sonra dünyanın en büyük ekonomik alanını yönetmekten sorumludur. Euro alanına 2001 yılında Yunanistan, 2007 yılında Kıbrıs Rum Kesimi ve Malta, 2009 yılında ise Slovenya dâhil olmuştur⁵⁵.

ECB sistemi içinde bulunan ülkeler ECB’nin belirlediği kriterlere uyma zorunluluğu bulunmaktadır. Her ülkenin merkez bankasına federal rezerv bankalarının rolü verilmiştir. Para politikasını oluşturan birimi yönetim kurulunun altı üyesinden oluşturmaktadır. EURO sistemine üye on bir ülkenin merkez bankası guvernörlerinden oluşturmakta, bunların tümü beş yıllık görev süresine sahiptir. Avrupa Merkez Bankası dünyanın en bağımsız merkez bankasıdır. ECB, hem Avrupa Birliği’nden hem de ulusal

⁵⁴ Mishkin, , a.g.e., s.16

⁵⁵ www.ecb.int/ecb/orga/escb/html/index.en.html (18.11.2009)

hükümetlerden bağımsız hareket edebilmekte, para politikası üzerinde tam bir kontrol gücüne sahip olduğunsan fiyat istikrarını sağlayabilmektedir⁵⁶. Bu gücü ile merkezi Avrupa’da önemli bir finansal güç ve politikaları oluşturur. Avrupa Para Birliği’ne üye ülkeler ekonomi politikalarında önemli bir etkiye sahiptir.

4.6. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

Tarihi geçmişi yönünden Osmanlı paraları imparatorluk sınırları içinde geçerli ve dolaşımdaydı. İlk Osmanlı parası Akçe 1326 yılında, ilk altın sikke Sultani 1477 yılında bastırıldı. “Kaime” adlı ilk banknot 1843 yılında bastırılarak hazine bonosu yerine geçmiştir. 1847’de Osmanlı Hükümeti Galata Bankerlerine Bank-ı Der saadet adında bir banka kurdurarak ilk dış ödemelerde önemli görevler vermiştir. Cumhuriyet döneminde 1924 yılında Türk Hükümeti Osmanlı Bankasını bir devlet bankası ile Cumhuriyet Hükümeti arasında anlaşma yapılmış, bu durum 1935 yılına kadar sürerek banknot ihracı imtiyazı verilmiştir. Nihayet 1 Eylül 1931 tarihinde, hükümetçe kabul edilen bir nizamname ile 20 Eylül 1931 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Merkez Bankası 3 Ekim 1931 tarihinde Ziraat Bankası binasında faaliyete geçmiştir.

T.C. Merkez Bankası Kanunu 14.1.1970’de yürürlüğe girmiş ve faaliyetlerine devam etmiştir. Bankanın temel görevleri ve yetkileri 25.4.2001 tarih, 4651 sayılı Kanun ile değiştirilerek merkez bankasına bağımsızlık kazandırılmıştır.

Bana göre, T.C. Merkez Bankasının temel amacı, fiyat istikrarını sağlamaktır. Fiyat istikrarını sağlamak için uygulayacağı para politikasını ve kullanacağı para politikasını amaçlarını doğrudan kendisi belirler. Böylece Banka, fiyat istikrarını sağlama amacıyla çelişmemek kaydıyla, hükümetin büyüme ve istihdam politikasını destekler. Böylece Bankanın temel görevleri;

- Açık piyasa işlemleri yapmak,
- Hükümetle birlikte paranın iç ve dış değerini korumak için gerekli tedbirleri alır. Yabancı paralar karşısında değerini belirlemek, türev işlemlerini yapmak,

⁵⁶ Mishkin, , a.g.e, ss.16-17

- Disponibilite ile ilgili usul ve esasları belirlemek,
- Reeskont ve avans işlemleri yapmak,
- Ülke altın ve döviz rezervlerini yönetmek,
- Finansal sistemde istikrarı sağlamak amacıyla döviz piyasası ile ilgili düzenleyici tedbirleri almak,
- Mali piyasaları izlemek,
- Bankalardaki mevduatın vade ve türleri ile özel finans kurumlarındaki katılım hesaplarının vadelerini belirlemektedir⁵⁷.

Yukarıdaki durumların yanında özel finans kurumlarını da sistemin içine katarak, denetimini sağlamıştır. Böylece katılım ve yatırım bankalarını sisteme dâhil ederek para arzını kontrol ederek yeni para arzı tanımına ilave etmiştir. Yukarıda sıralanan çeşitli ülkelerdeki ve Türkiye'deki Merkez Bankaları uyguladıkları para politikası araçları ile (emisyon, reeskont, karşılık oranı, açık piyasa işlemleri gibi) makro ekonomiye müdahale ederek, ekonomide çok önemli bir yeri ve görevi yerine getiriler. Ekonomide para politikası uygulaması ile enflasyonla mücadelede bankaların ve finans kurumlarının alınan kararları denetler ve uyulmasını sağlar.

⁵⁷ www.tcmb.gov.tr (16.12.2009)

İKİNCİ BÖLÜM

BRETTON WOODS'TAN ÖNCEKİ ULUSLARARASI PARA SİSTEMİ, DÜNYA'DA SEÇİLMİŞ ÜLKELERDEKİ BELLİ BAŞLI YATIRIM BANKALARI VE FİNANSAL KRİZLERDEKİ YATIRIM BANKALARININ ETKİLERİ

1. BRETTON WOODS'TAN ÖNCEKİ DÖNEM: ULUSLARARASI PARA SİSTEMİ

1.1. Uluslararası Para Sisteminin Tarihi Seyri

Paranın ülkelerde ekonomin vazgeçilmez bir değer olarak kullanılmasıyla, ülkelerin birbiriyle yaptıkları karşılıklı ticari ilişkilerde önemi artmıştır. Çünkü paranın bir ekonomide kullanılmasıyla uluslararası alanda mübadele aracı olarak kullanılması farklıdır. Paranın bir ülke ekonomisinde kullanılmasında devlet, kanuni yükümlülükleriyle birlikte para birimini açıklar ve uygular. Uluslararası uygulanan para bu açıdan farklıdır. Uluslararası para biriminin seçimi, uluslararası anlaşmalardan çok, piyasa güçleri tarafından belirlenmektedir. Bu yönüyle uluslar arası para biriminin seçimi piyasa temelli bir süreç olmasındandır.⁵⁸

Paranın fonksiyonları yanında, bir paranın uluslar arası alanda kullanılması için bazı önemli faktörlerin olması gerekir. Bunlar parayı bazı önemli faktörlerin olması gerekir. Bunlar parayı tedavüle sunan ülkenin güvenilir ve ekonomisinin güçlü olması, sabit bir değişim değeri olması, iyi gelişmiş finansal piyasalara sahip olması gerekir. İyi ve gelişmiş finansal piyasa ve pazarların o ülkenin parasına olan talebin, güvenin katkısına neden olur. Böylelikle bankaların ve yatırımcıların güvenini kazanmış olur.

Uluslararası para biriminin kapsamını belirlemek oldukça zordur. Bunun için ülkeler, uluslar arası parasal işbirliği sayesinde, yapılacak yatırımlar için alınacak finansal kaynakların borç ve alacak ilişkisinde güven duyulmasını gerekli kılar. Uluslararası para sisteminin tarihinde bakıldığında, tarihin eski dönemlerinden çok, bazı iktisadi düşüncelerin hâkim olduğu dönemleri öne çıkararak bir gruplandırmaya gidebiliriz;

⁵⁸ <http://iktisatokulu.blogspot.com/2005/12/uluslararasi-para-sistemi.html> (20.05.2010)

- 1550–1750 Dönemi;

16. yüzyıldan itibaren başlayan merkantilist düşünce yapısında, önce çıkarıcı görüş; değerli madenlerin yani altının ve gümüşün ülke dışına çıkmasına sınırlama getirmiştir. 16. yüzyılın ikinci yarısından itibaren İngiltere’de para ile ilgili sorunların temelinde değişim aracı olarak kullanılan altın ve gümüşün yani mal paranın (commodity money) nispi kıtlığı ve bu kıtlığa bağlı olarak aralarındaki değişim oranının sürekli bir istikrarsızlık göstermekteydi. Buna neden olan mal parasının yetersizliğidir. Merkantilist hareketlerin sonucunda ülkeye giren altın ve gümüş sayesinde ekonomide yeniden bir hareketlenme getirmiştir.

Amerika’nın keşfinden sonra Amerika, İngiltere’nin bir ileri karakolu şekline gelmiştir. Sömürge de para olarak İngiliz Sterlini, Peni ve Şilingi kullanılmıştır. İngiltere, sömürge de resmen gümüş standardını oluşturmuştur. Bu standart 86 saf Tro’a eşit gümüşe Şiline karşılık gelmektedir. Böylece oluşturulan gümüş standart yasal hale gelerek işleme konulmuştur. İngiltere’de altın bi-metal Gine sabitlenmesinde göre 129,4 tahil ağırlığındaki standart oluşturulmuş ve bu değerlerdeki gümüş ağırlığa eşitlenmiştir. Ne yazık ki para olarak altın ve yanında gümüşünde kullanılması olumsuz etkisini göstermiştir. Gresham Kanunu olarak bilinen o zamanki para altın ve gümüş deki değer farklılığı altın paranın piyasada çekilmesine neden olmuştur. Böylelikle “kötü para (gümüş) iyi parayı (altın) piyasadan kovar” düşüncesini ortaya koymuştur.⁵⁹

Merkantilistlerin 15. ve 18. yüzyıllar arasındaki görüşlerinde milli devletlerin, ülkede altın ve gümüşün biriktirebilmesi içindir. Eğer bir ülkede kendisine ait altın ve gümüş kaynakları yoksa zenginliğine giden dış ticaretten geçmektedir. Buradaki düşünce, ülkeye altın ve gümüş girişinin ülkeden dışarıya çıkan kısmından fazla olmasıdır. Böylelikle dış rekabetten korunması ve yurt içi tüketiminin de sınırlandırılması gerektiği görüşü hakim kılınarak, dış ticaret fazlası verme görüşü hakim kılınıyordu.

“David Hume, (price-specie-flow mechanism): altın standardının geçerli olduğu dönemlerde dış ticaret fazlası veren bir ülkede, ülkenin altın ve gümüş stokundaki artışlar yüzünden yurtiçi para arzu artacağı için genel fiyat düzeyi yükselecekti. Buna karşılık açık veren ülkede genel fiyat düşerek, iç ve dış fiyat

⁵⁹ Murray N. Rothbard, **A History of Money and Banking in the United States: The Colonial Era to World War II**, Ladwing Von Misses Enstitute, Alabama, 2002, s.47

düzeyleri eşitlenmesiyle son bulacaktır. Böylelikle merkantilistlerin tatminkâr ticaret bilançosu argümanını kendi kendini düzelten dış ticaret dengesi olarak adlandırmıştır.⁶⁰

Mal para sisteminin bünyesinde barındırdığı esneksizlikleri aşma çabalarıyla tanımlanan bu uzun tarihsel keşif, İngiltere’de “İngiltere Bankası’nın kurulmasıyla sonuçlandırılmıştır. Bankaların rezerv ihtiyaçlarını karşılamak modern anlamda bir merkez bankasının fonksiyonlarını üstlenmesi amaçlanmamıştır. Bu atmosfer İngiltere’de İngiliz Bankası banknotlarının doğmasına neden olmuştur. Tam olarak mal paraya dayalı kağıt para sisteminin (full commodity- backed paper money) ortaya çıkış süresini tamamlanmaktaydı. 1750 yılına kadarki dönem İngiltere Bankası’nın mali sistemin tek bankası olduğu dönemdir.⁶¹ Yatırımlar bu duyarlılıkla yapılmaktaydı.

- 1750–1870 Dönemi

Altın Para Sisteminin başlangıç tarihini kesin olarak söylemek zordur. Ancak, bu konuda yaygın kabul gören tarih 1870’dir. Bu dönemde farklı ulusal paralar arasındaki değişim oranları, paraların içerdiği altın miktarına göre belirlenmekteydi.⁶² Bu dönemin en önemli özelliği İngiltere Bankası’nın yanı sıra özel bankaların yaygınlaştığı ve finansal krizlerin yaşanmaya başladığı dönemdir. Farklı bankaların ortaya çıkması ve sayılarının artması, faaliyet alanlarının yaygınlaşmasında, İngiltere Bankası’nın faaliyet biçiminde belirlenmesidir. Banknotların altına dönüştürülmesi taleplerinin, altının banknotlara dönüştürülmesi talepleriyle dengelenmesi, bankaların altına rezervlerinin erimeden konvertibilitenin sömürülmesini imkânsızlaştırılmıştır. Bu da zaman içinde altın rezervlerinin değerinden fazla banknot ihraç etmesinde neden olmuştur.⁶³ 1870’lerden İkinci Dünya Savaşı’na kadar dünyada altın para standardı uygulanarak, uluslararası para standardının da temelini oluşturulmuştur. Liberal ekonomik sistemin yaygın olarak uygulandığı bu dönemde, ülkeler dış ticarete serbest ticaret kurallarına önem vermişlerdir. Buna rağmen ticaret kısıtlamaları ve koruyucu gümrük tarifelerine başvurarak ulusal paralarının dış değerlerine de müdahalelerde bulunmuşlardır. İngiltere serbest ticareti savunarak Londra’yı dünya sermaye

⁶⁰ <http://homepage.newschool.edu/het/profiles/hume.htm> (22.05.2010)

⁶¹ <http://iktisatokulu.blogspot.com/2005/12/uluslararasi-para-sistemi.html> (20.05.2010)

⁶² Cem Alper ve Tuğba Olgun, **Dünya Ekonomisi ve Uluslararası Ekonomik Kuruluşlar, Az Gelişmiş Ülkeler Yönünden Değerlendirme**, İkinci Baskı, Ankara, 1987, s.140.

⁶³ <http://iktisatokulu.blogspot.com/2005/12/uluslararasi-para-sistemi.html> (20.05.2010)

piyasaının merkezi haline getirmiştir. Sterlin uluslar arası ticarete geçerli bir para olarak, altın yerine geçmiştir. Ülkeler altın yerine Sterlin'i ellerinde tutmuşlardır.⁶⁴

İngiltere Bankasının banknotları itibari parayı, altın para ise mal parayı temsil eder. Bu anlamda paranın niteliksel farklılıklarının ortaya çıkması çok önemlidir. İngiltere Bankası'nın banknot ihraçları temel olarak, devletin savaş harcamalarına yönelik olduğu için, ticaretin fon ihtiyacını yansıtmamaktadır. Kredi piyasası ise, ekonomik birimlerin harcamalarını, banka kredileriyle finanse etme sürecinde, sözleşmelere bağlı olarak ortaya çıkar ve piyasadan çekilirdi.

Oluşturulan para, parayı oluşturan ekonomik birimlerin bir borcudur. Mal ve hizmetlere yönelik harcamalara, ekonomik birimlerin ellerinde bulundurdukları kredi piyasasındaki artışlar nedeniyle yükselmez. Aksine, harcama düzeyindeki artış, bankalara yönelik kredi taleplerini artırarak, kredi piyasası miktarının artmasına neden olur.⁶⁵ Kredi ve yatırım piyasaları bu şekilde etkilenmesine neden olur.

- Altın Standardı (1870–1928)

1870'lerden Birinci dünya Savaşı başlangıcına kadar sürekli ve kesintisiz altın standardı uygulamıştır. O dönemlerdeki dünya ekonomisinin merkezini batı Avrupa özellikle İngiltere oluşturmaktaydı. Altın para sisteminin özellikleri; milli paralar arasındaki değişim oranı, ilgili paraların altın kapsamına göre belirlenir. Döviz kurlarındaki değişimler, altının bir ülkeden diğerine gönderilmesi için gerekli harcamaların belirlendiği altın ithal ve ihraç noktalarıyla sınırlıdır. Dış denkleme otomatik gelir ve fiyat yoluyla sağlanır. 19. yüzyılda altın standardı "altın çağı"nı yaşamıştır. Uluslararası altın standardı İngiltere'nin merkezi yönlendirmesi ile 1870'lerden sonra tüm dünyaya yayılmıştır.⁶⁶ Bu dönemde uluslararası mali krizlere pek az rastlanıyordu.

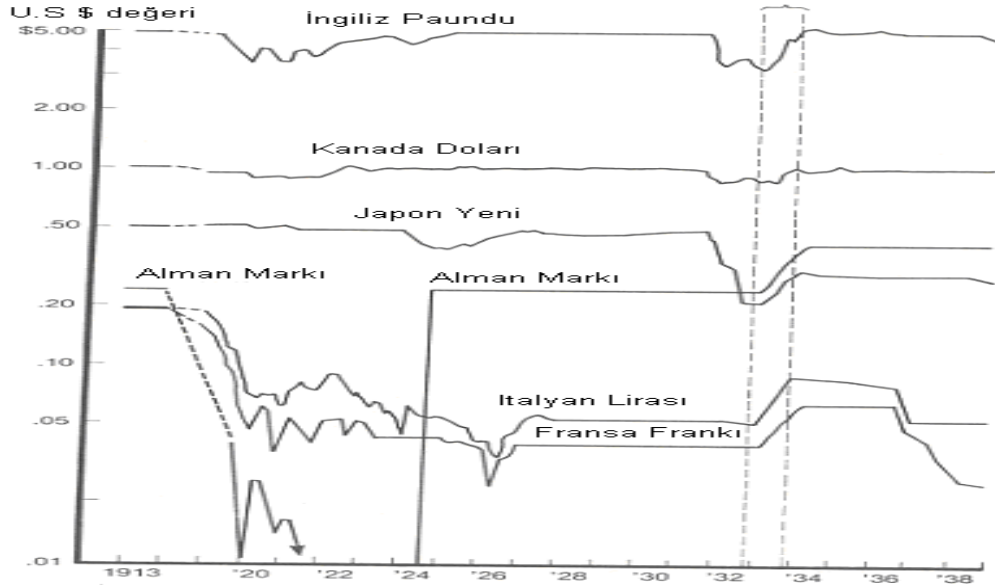
Birinci Dünya Savaşı'nın çıkmasıyla altın standardı uygulamasına da son verilmiştir. Savaş ekonomisinin zorluğundan ülkeler paraların altına bağlanmasını terk ederek serbest dalgalanmalara bırakılmıştır. Sürekli bir çözüm olarak gözükmeyen bu durum, altın standardına dönülmesi için gayret gösteriyordu. Böylelikle milli piyasalar tekrar altına bağlanarak savaş öncesi döneme tekrar dönmüş olmuştur. Ancak, savaş

⁶⁴ Rıdvan Karluk, **Dünya Ekonomisinde Uluslar arası Ekonomik Kuruluş ve Birleşmeler**, Bilim Teknik Yayınevi, İstanbul, 1990, s.225

⁶⁵ <http://iktisatokulu.blogspot.com/2005/12/uluslararası-para-sistemi.html> (20.05.2010)

⁶⁶ Peter H. Lindert and Charles P. Kindleberger, **International Economics**, Richard D. Irwin Inc, 1982, USA, s.384

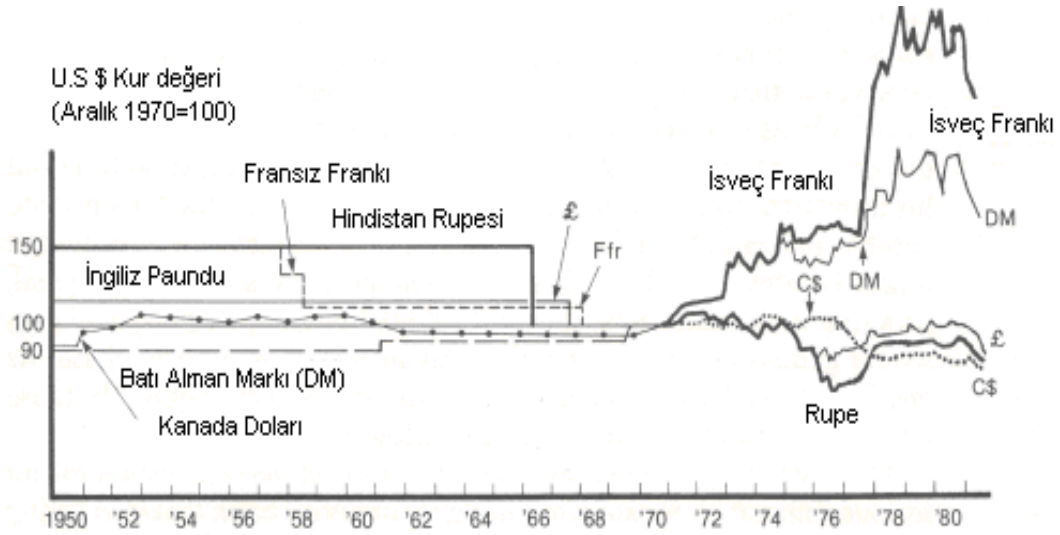
öncesi ekonomik durumda altın standardı var iken, savaş sonrasında altın standardına geçilmesiyle beraber parasal krizlerin başlamasına neden olacağı sinyalleri verilmiştir.⁶⁷ Aşağıdaki şekil 3’de seçilmiş döviz kurlarının 1913–1938 arasındaki durumlarını göstermektedir. II. Dünya Savaşı öncesinde döviz kurlarının aşırı dalgalanmaları savaş nedeniyle aşırı bir harcamadan kaynaklandığı söylenebilir.

Şekil 3: Seçilmiş Döviz Kurları, 1913, 1919–1938
Kaynak: P. Lindert ve C.P. Kindleberger, *International Economics*, s.389

Şekil 4 ise II. Dünya Savaşından sonra 1950–1980 yıllarındaki döviz kurlarındaki istikrarsızlığı göstererek yeni küresel finansal krizlerinin başlangıcı olarak görülebilir.

⁶⁷ Halil Seyidoğlu, *Uluslararası İktisat Teori Politika ve Uygulama*, 15. Baskı, Güzem Yayınları, İstanbul, 2003, ss.524-526

Şekil 4: Seçilmiş Döviz Kurları, 1950–1981
Kaynak: P. Lindert ve C.P. Kindleberger, *International Economics*, s.390

1.2. İkinci Dünya Savaşı Öncesi Parasal Hareketler

I. Dünya savaşıdan sonra da ulusal paralar dalgalanmaya bırakılmıştır. Altın Standardına duyulan istekle 1925–1928 yılları arasında birçok ülke tekrar altın para sistemine dönmüştür. ABD 1919’da, İngiltere 1925’de, Fransa 1928’de Altın Sistemini kabul etmişlerdir. Dünya ekonomisi bakımından ikinci sırada olan ülkeler ise Altın Döviz Standardı’nı esas almışlardır. Savaş yıllarında artmış olan para arzı, birçok ülkede devalüasyonlara neden olmuştur. 1928’de tekrar (ikinci) altın standardına geri dönmüştür.⁶⁸

Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra 1928’de yürürlüğe konulan ikinci altın standardı dönemi ülkelerde başarılı sonuçlar vermemiştir. Devletin ekonomiye müdahalesi, serbest dış ticaret yerine korumacılığın uygulanması, işsizlik, fiyat istikrarı, ekonomik kalkınma gibi konuların ortaya çıkması altın standardından uzaklaşmanın ve ikinci altın standardı döneminin başarısız olmasının nedenleri olarak görülebilir. Dış ticaret açığı veren ülkelerin uyguladıkları gümrük tarife, kota ve misillemelerle dünya ticaretinde daralma yaşanmıştır. 1930’lu yıllardaki bu uygulama “Komşuyu Zarara Sokma Politikası” (Insertion Loss Neighbour Policy) olarak adlandırılmaktadır. İkinci

⁶⁸ Rıdvan Karluk, a.g.e., s.225.

Dünya Savaşı sonuna gelindiğinde altın standardı yıkılmıştır. Savaş sonrası ABD Doları ve İsviçre Frangı tam konvertibilitesini koruyabilmiştir.⁶⁹

İkinci Dünya Savaşı sürerken savaştan sonra uluslararası para sisteminin yeniden düzenlenmesi önemli bir konuyu gündeme getirmiştir. Savaş devam ederken İngiltere ve ABD uluslararası paranın nasıl olacağı hakkında görüşmeler yapmışlardır. 7 Nisan 1943 yılında uluslararası parasal kurum için İngiltere ve ABD planlarını açıklamışlardır. İngiliz Planını J. M. Keynes hazırlamış ve çok taraflı ödemeler sisteminin gerçekleştirilmesi için uluslararası Kirling Birliği kurulmasını öngörmüştür. Birlik sayesinde banka vasıtasıyla Kirling ofisine üye olan ülkelere 1936–1939 yıllarındaki ortalama ithalat ve ihracat değerinin % 75'ine kadar kredi açılması öngörülmüyordu. ABD planını, Hazine Başkanı Henry Morgentha'nın baş danışmanı olan H.D. White ve arkadaşlarının hazırlamış oldukları plandır. Buna "White Plan"ı da denilir. White Plan, Bretton Woods sisteminin temelini oluşturmaktadır. White Planı, muhafazakâr bir plan olup, iki kurumun kurulmasını öngörmektedir. Bunlar: Birleşmiş Milletler İstikrar Fonu ve Dünya Bankasıdır. Sistemin çalıştırılması için oluşturulacak olan fonun 5000 milyon dolar olması ve üye ülkelerin döviz rezervlerinin bir kısmını bu fonda tutmaları öngörülmüyordu. Fon, üye ülkelere belli limitte kalmak üzere kaynak oluşturacaktır. Keynes Planın da böyle bir fon yoktu. Buna karşılık kaydi para oluşturulması öngörülmüyordu. White Planının Keynes planından farkı, dünya para sisteminin altın esasına dayanmasıdır. Keynes ve White planları arasında farklar olmasına rağmen her iki planında uluslararası likitideyi arttırması, döviz kurlarının uluslararası bir kurum tarafından kontrolünü önermesi, çok taraflı kirling ofisini öngörmelerinin her iki planın ortak özelliği olduğu söylenebilir.⁷⁰

2. YATIRIM BANKALARI, ÇALIŞMASI VE FONKSİYONLARI

2.1. Yatırım Bankalarının Tanımı

Yatırım bankalarının tek bir tanımını yapmak oldukça zordur. Gelişmiş sanayi ülkelerindeki yatırım bankası tanımı ile gelişmekte olan ülkelerdeki yatırım bankası tanımı farklıdır. Gelişmiş ülkelerdeki sermaye birikimi ve fonların kullanılması daha çok istihdam getiren reel sektöre yöneliktir. Bundan farklı olarak, gelişmekte olan

⁶⁹ Rıdvan Karluk, a.g.e., s.227.

⁷⁰ Rıdvan Karluk, a.g.e., ss. 227–229.

ülkelerin ekonomik yapılarına göre de yatırım bankacılığı tanımı yapılabilmektedir. Bu çerçevede de yatırım bankacılığının tam olarak hukuki bir kapsamı olup olmadığı tespit edilemediğinden, bu gruba giren mali kurumlar, mevduat kabul etmeyen ve kalkınma bankacılığı fonksiyonunu dışında kalan alanlarda faaliyet gösteren müesseseler olarak yorumlanmaktadır.⁷¹

Yatırım bankalarının tek bir tanımını yapmak oldukça zordur. Gelişmiş sanayi ülkelerindeki yatırım bankası tanımı ile gelişmekte olan ülkelerdeki yatırım bankası tanımı farklıdır. Gelişmiş ülkelerdeki sermaye birikimi ve fonların kullanılması daha çok istihdam getiren reel sektöre yöneliktir. Bundan farklı olarak, gelişmekte olan ülkelerin ekonomik yapılarına göre de yatırım bankacılığı tanımı yapılabilmektedir. Bu çerçevede de yatırım bankacılığının tam olarak hukuki bir kapsamı olup olmadığı tespit edilemediğinden, bu gruba giren mali kurumlar, mevduat kabul etmeyen ve kalkınma bankacılığı fonksiyonunu dışında kalan alanlarda faaliyet gösteren müesseseler olarak yorumlanmaktadır.⁷² Yatırım bankaları dar anlamda, devlet kuruluşlarının ve özel şirketlerin menkul kıymetler ihtiyacını başlatan, bunlara garanti veren ve tedavülünü sağlayan kuruluşlar ve firmalar diye tanımlayabiliriz. Geniş anlamda yatırım bankacılığı; mevcut servetlerin transferi, esham ve tahvilatın tedavülü, menkul kıymetlerin yönetimi dâhil olmak üzere sermaye teşekkülünün bulunduğu tüm işlemleri ve kuruluşları kapsar.⁷³

2.2. Yatırım Bankasının Çalışması ve Ticari Bankalarla İlişkisi

Bugün yatırım bankacılığının gelişmiş ülkelerdeki faaliyetleri; **underwriting**⁷⁴ (Menkul değerlerin halka arzına aracılık, finansal garanti) ile danışmanlık hizmetleri, ticaret, komisyonculuk, varlık yönetimi gibi oldukça heterojen ve karmaşık bir dizi işlerden oluşmaktadır. Bununla birlikte, taahhüt, danışmanlık faaliyetleri geleneksel ya da "çekirdek banka" işlemleri de yatırım bankacılığının fonksiyonlarından sayılır.

⁷¹ <http://www.bilgininadresi.net/Madde/31830/I---YATIRIM-BANKACILI%C4%9EININ-KURAMSAL-%C3%87ER%C3%87EVES%C4%B0> (05.07.2011)

⁷² <http://www.bilgininadresi.net/Madde/31830/I---YATIRIM-BANKACILI%C4%9EININ-KURAMSAL-%C3%87ER%C3%87EVES%C4%B0> (05.07.2011)

⁷³ <http://www.bilgininadresi.net/Madde/31830/I---YATIRIM-BANKACILI%C4%9EININ-KURAMSAL-%C3%87ER%C3%87EVES%C4%B0> (05.07.2011)

⁷⁴ **Underwriting**; Tahvil veya hisse senedini yeniden satmak için bir bankadan bankalar konsorsiyumu tarafından satın alınması, Finansal garanti, Menkul değerlerin halka arzına aracılık.

Underwriting hizmetleri ile bir yatırım bankası, mali piyasalardan menkul kıymet ihraç ederek fon oluşturur ve firmalara yardımcı olur.

Yatırım bankaları aynı zamanda birleşme ve satın almalarla, firmaları kurumsal olarak yeniden yapılandırmaktır. Benzer bir şekilde, yatırım bankaları on dokuzuncu yüzyılda sıkıntılı demiryollarının yeniden yapılanması için gerçekleştirilen bir fonksiyonu. Böylelikle müşteri firmalara yardımcı olmak için danışmanlık hizmetleri sağlamaktaydı. Yatırım bankaları, tahvil ve hisse senedi olarak, menkul kıymetler satın almak ve ardından nihai yatırımcılara satmaktır. On sekizinci yüzyılda, ana menkul kıymet, hükümetler tarafından ihraç edilen tahvillerden elde Yatırım bankaları, tahvil ve hisse senedi olarak, menkul kıymetler satın almak ve ardından nihai yatırımcılara satmaktır. On sekizinci yüzyılda, ana menkul kıymet, hükümetler tarafından ihraç edilen tahvillerden elde edilirdi.⁷⁵

Yatırım bankacılığı, "mevduat ve krediler" olarak, ticari banka (Commercial Banking), olarak sınıflandırılmaz. Bankacılık faaliyetlerinin etkinliği, çok kısa bir sürede tanımlanamaz. Diğer bir deyişle, ticari bankalar, sadece ödünç mevduat şeklinde (vadeli mevduat) çalışırlar. Esas olarak para, ailelere (araba, daire, vb satın almak için) ve firmalar (çalışanlara, yeni tesisler / ekipman finansmanı vb. için) borç para verirler. Ticari bankalar, çoğunlukla mevduat ile finanse olduğundan, bazen "mevduat kurumları" olarak adlandırılır. Ticari bankacılık, yatırım bankalarına göre biraz daha karmaşıktır. Bankaların pek çok yönden (para toplamak, mevduat dışında) yaptıkları kredi türleri işlemleri sınırsızdır. Bununla birlikte, temel ticari bankacılık faaliyeti, mevduat ve kredilerdir. Bankacılık içinde, ticari olmayan her türlü yatırım bankacılığı kabaca tanımlanmış olabilir. Farklı ticari bankacılık, yatırım bankacılığı faaliyetleri, üç ana bölüme ayrılabilir, oldukça heterojen bir yapıyı içerir. Bunlar;⁷⁶

- Çekirdek veya daha bölünebilir geleneksel yatırım bankacılığı, **(a)** firmalara yardımcı olan diğer firmalar, finansal piyasalar ve **(b)** danışmanlık hizmetleri, sermaye artırımına yardımcı olan underwriting hizmetleri, birleşmeler, satın almalar, borcun yeniden yapılandırılması, vb gibi işlemlerdir.

⁷⁵ Giuliano Iannotta, Investment Banking A Guide to Underwriting and Advisory Services, Berlin Heidelberg 2010,s.vii

⁷⁶ Giuliano Iannotta,,a.g.e.,s.1

- Ticaret ve komisyonculuk (*Trading and brokerage*): Bankanın para (tescilli ticaret) kullanarak veya müşterileri (komisyonculuk) adına menkul kıymet alış ve satış işlemleri.

- Varlık yönetimi (*Asset management*): iki ana gruba ayrılabilir: **(a)** geleneksel varlık yönetimi (örnek, açık uçlu yatırım fonları) ve **(b)**, gayrimenkul fonları, hedge fonlar, özel sermaye fonları ve bir başka yatırım araçlarını içerir. Bunlar alternatif varlık yönetimi, alternatif varlık sınıfları şeklindedir.

2.3. Yatırım Bankacılığının Faaliyetleri

Yatırım bankacılığı, daha çok gelişmiş ülkelerdeki literatürüne bakıldığında, yatırım bankacılığının ana faaliyetleri; **(a)** underwriting ve danışmanlık hizmetleri, **(b)** ticaret ve komisyonculuk, çoğu oldukça heterojen bir set oluşur **(c)** varlık yönetimi (geleneksel ve alternatif).şeklinde gösterilebilir. Underwriting hizmetleri ile bir yatırım bankası, mali piyasalara menkul kıymet ihraç ederek fon firmalarına yardımcı olur. Yatırım bankaları aynı zamanda firmaların borç sorununu çözmek için varlıklarını kullanmada yardımcı olurlar. Bu süreç, "menkul kıymetleştirme" (securitization) etiketli ve ihraç ettiği menkul kıymetlere "varlığa dayalı menkul kıymet" ("asset backed securities" ABS) denilir⁷⁷. Gerçekten de son yıllarda birçok ticari bankaların menkulleştirdiği kredileri kıymetlendirerek, geleneksel ticari bankacılık faaliyetlerinde "temel-tutundurma " modeli olarak harekete geçirmiştir (bankalara kredi vermek ve kendi bilançolarında bu krediler tutmak). Bu bir "temel- dağıtılabilir" modeli (seküritizasyon işlemi yoluyla bankalardan, kredi sağlamak ve daha sonra pazarda satmak) olarak gerçekleşmektedir.

Birbirinden farklı, ticari ve yatırım bankacılığının hâlâ iki farklı işletmecilik tipine sahiptir. Bunlar; temel – dağıtıcı ticari bankacılık ile underwriting hizmetlerini sağlayan yatırım bankacılığı şeklindedir. Gerçekten yatırım bankaları, sermaye artırımına giden firmalara yardımcı olurken, borç pozisyonu alan firmalara yardım yapmaz. Bura tam olarak, menkul kıymet borçlusunun ticari bankaya ne kadar kredi ödeyeceği belli değildir. Yatırım bankaları müşterileri için sendikasyon kredilerine

⁷⁷ Giuliano Iannotta,,a.g.e.,s.5

başvurabilirler. Sendikasyon kredisi; kredinin bir tek banka tarafından verilmesi riskli sayılabilir. Birçok bankamın bir araya gelmesi ile oluşacak kredi havuzundan kredi sağlanır ve yatırımcıya kredi sağlanır. Sonuçta kredi borçlusu bankalara tek tek sorumlu olmayıp, tek bir bankaya kredi ödemesi yapılır.⁷⁸ Yatırım bankaları bu gibi kredi işlemleri için ideal bir banka olarak görülmektedir.

2.4. Yatırım Bankalarının Fonksiyonları

Yatırım bankalarının fonksiyonlarını genel olarak şöyle sıralayabiliriz;⁷⁹

- *Tasarruf sahipleriyle menkul kıymetler ihracı yoluyla uzun vadeli kaynak sağlar. Bu suretle kamu ve özel sektör kuruluşları arasında aracılık yapmak,*
- *Faaliyetlerini dürüst, ekonomik ve etken bir şekilde yürüterek gerekli güven havasını yaratıp sermaye piyasasının gelişimine katkıda bulunmak,*
- *Menkul kıymetlerin geniş halk kitlelerine dağılımını kolaylaştırarak ekonomide mevcut servetlerin mülkiyetinin transferini sağlamak,*
- *Gerek menkul kıymet ihracı yoluyla sermaye piyasasında fon talep etmek ve gerekse tasarruflarını menkul kıymetlere yatırarak sermaye piyasasına fon arz etmek isteyenlere danışmanlık yapmak,*
- *Firmalara sermaye piyasası kanalıyla uzun vadeli fon sağlamak,*
- *Menkul değerlere yatırım yapan tasarruf sahiplerinin çıkarlarını korumak, anapara ve faiz ödemelerini garanti etmek,*
- *Para ve sermaye piyasasında, döviz piyasasında iskonto ve iştirak edilmesi,*
- *Şirket birleştirme, dağıtma, şekil değiştirme,*
- *Özelleştirme,*

⁷⁸ Giuliano Iannotta, a.g.e., s.5-6

⁷⁹ [http://www.bilgininadresi.net/Madde/31830/I---YATIRIM-BANKACILYatırım Bankalarının Fonksiyonları%20C4%9EININ-KURAMSAL-%20C3%87ER%20C3%87EVES%20C4%B0](http://www.bilgininadresi.net/Madde/31830/I---YATIRIM-BANKACILYatırım%20Bankalarının%20Fonksiyonları%20C4%9EININ-KURAMSAL-%20C3%87ER%20C3%87EVES%20C4%B0) (05.07.2011)

- *Şirket satın alınması,*
- *Kredi için sendika teşkil etmesi,*
- *Underwriting yapmak,*
- *Her türlü mal mukabili, vesaik mukabili akreditif açmak, kontr garanti vermek,*
- *Teminat mektupları vermek, almaktır.*

3. DÜNYADAKİ ÖNEMLİ KÜRESEL YATIRIM BANKALARI

Genelleştirilmiş küreselleşme teorisinin son yıllarda gittikçe büyüyen üretken bir alan genişliğe sahiptir. Bu alanda, akademisyenler, işadamı guruları, politikacılar ve danışmanları ile diğer gruplar, küresel iş aktivitesi üzerinde güç kararlarını vererek hayata geçirmeye çalışırlar. Genelleştirilmiş küreselleşme teorisi akademik düşüncenin ötesinde, potansiyel olarak etkili bir söylemi temsil ederek tartışılmaktadır. İş, uluslararası alana gelmesi halinde, yönetim danışmanlığı ve yatırım bankacılığı alanlarında araştırmalar, bu konuda güçlü bir kanıt sağlamıştır. İş alanlarının küreselleşmesiyle, akademik küreselleşme teorisyenleri arasında anlam bakımından güçlü benzerlikler vardır. Ulus ötesi şirketlerin (Transnational Corporations TNCs) üst düzey uygulamacıları küreselleşen firmaları daha iyi anlamaktadırlar.⁸⁰

İlk olarak, 1998 ve 2001 yılları arasında üç yıllık bir süre içinde, küresel firmaların büyük ofis merkezleri ağırlıklı olarak üst düzey yönetim danışmanları ve yatırım bankacıları, çok sayıda küresel anlamda, yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirmişlerdir. Tüm katılımcılar iki kent Londra ya da New York - merkezlerinin birine idiler. Büyük bir kısmı kendi işyerinde görüşmüşlerdir

İkincisi, küresel firmalar, uzunca görüşmelerinde, desteklenen bilgiler genişletilmiş ve diğer bilgi kaynakları için bir dizi araştırmalar yapılmıştır Bunlar: Şirketlerin yıllık raporları, web siteleri, iç yayınları, gazetelerin yorum ve sanayi

⁸⁰ Andrew Jones, Management Consultancy and Banking in an Era of Globalization, Palgrave Macmillan, New York, 2003, s.6-7

istatistikleri şeklinde olmuştur. Bu ikincil veri kaynakları genellikle ulus ötesi şirketlerin ve ekonominin küreselleşmesi üzerine yazılmış olduğu için veri ikinci kaynak daha ilk olma eğilimindedir. Aşağıda tablo 10'da küresel katılımcıların toplantılarına katılan ulus ötesi 20 yatırım bankalarının yönetim danışmanlıkları görülmektedir.⁸¹ Bu şirketler, “küresel kent hiyerarşisinin” en üstünde veya yakınında olarak kabul edilen şehirler için güçlü bir konumsal tercih olmaya devam etmektedirler.⁸²

Aşağıdaki tablo 1’de dünyadaki 20 lider yatırım bankalarının merkez ofislerini göstermektedir. Tabloya bakıldığında yatırım bankalarının; Beşi ABD (US),beşi İngiltere (UK), üçü Japon, ikisi Almanya, ikisi Fransa, diğerleri İspanya, İsviçre, Hollanda ile Belçika’ya aittirler. Bu 20 yatırım bankasından, **Deutsche Bank**, **(Almanya)** ve **JP Morgan Chase (ABD)** ilk sırayı alarak, dünya ekonomisinde küresel finansal bir baskı oluşturmaktadır.

Tablo 1: Lider 20 Yatırım Bankalarının Merkez Ofisleri ve Yönetim Yerleri (2000 Yılındaki Gelirlerine Göre Sıralanmıştır)

Rank	Bank*	Head Office Location
1	Deutsche Bank	Frankfurt (Germany)
2	JP Morgan Chase	New York (US)
3	Credit Suisse	Zurich (Switzerland)
4	Bank of America	New York (US)
5	BNP Paribas	Paris (France)
6	Mitzuho Holdings	Tokyo (Japan)
7	HSBC Holdings	London (UK)
8	UBS Warburg	London (UK)/Zurich (Switzerland)
9	Fortis	Brussels (Belgium)/Amsterdam (The Netherlands)
10	ABN AMRO	London (UK)
11	Credit Agricole	Paris (France)
12	Hypo Vereinsbank	Frankfurt (Germany)
13	Santander Central	Madrid (Spain)
14	Royal Bank of Scotland	London (UK)
15	Wells Fargo	Chicago (US)
16	Bank of Tokyo-Mitsubishi	Tokyo (Japan)
17	Bank One Corp	New York (US)
18	Barclays	London (UK)
19	Sumitomo Bank	Tokyo (Japan)
20	First Union Corp	New York (US)

* Bankalar gelirlerine göre sıralanmıştır. Ancak, bankaların çoğu hem ticari hem de tasarruf bankaları olarak faaliyet gösterirken, veri, ticari ve tasarruf faaliyetlerinin ayırımına izin vermemektedir.

Kaynak: Fortune Global 500,(2000); Fortune Magazine; (2000) ve Andrew Jones, **Management Consultancy and Banking in an Era of Globalization**, Palgrave Macmillan, New York, 2003,s.10 ve 43.

⁸¹ Andrew Jones,a.g.e.,s.7

⁸² Andrew Jones,a.g.e.,s.44

4. KÜRESEL MALİ (FİNANSAL) KRİZLERDE YATIRIM BANKALARININ ETKİSİ

Geçmişteki 1929–1930 yıllarında çıkan Kriz’de olduğu gibi 2008 Küresel Finansal Kriz’de de yatırım bankalarının etkisi büyüktür. 2008 Küresel Finansal Kriz, Ekonomideki sonuçları itibariyle hemen hemen aynı ekonomik etkiyi bırakmıştır. Dünya küresel ekonomisi,2000’li yıllara gelindiğinde, bazı olumsuz koşullarla karşı karşıya kalmıştır. Bunlar; Dünya petrol fiyatlarının artmasıyla yaşanan maliyet şoklarının bir sonucu olarak yaşanan emtia ve gayrimenkul fiyatlarının artması, Nüfusu kalabalık olan Hindistan ve Çin’de aşırı talep patlaması fiyatları artırmıştır.

2001’li yılların sonlarına doğru, ABD’de düşük gelirlilere konut edindirme amacı gereği, kişileri borçlandırarak konut edinimi yaygın hale gelmiş, yatırımcı bankalardan mortgage kredisi almışlardır. Bu durum, ABD ekonomisinde bir talep patlamasına sebep olmuştur. Daha sonraki yıllarda; geri ödeme gücü düşük, kredi riski yüksek, rehinli, ipotekli senetleri olan kişiler (subprime mortgage) almış oldukları kredileri geriye ödemede güçlük çekmeye başlamışlardır.2007 yılında konut üretiminin artması, satılamaması nedeniyle kredilerini ödeyemeyenler ipotekli evlerini yatırım bankaları vasıtasıyla satışa çıkarmışlardır. Satışlar alınan subprime mortgage kredilerinin altında kalması, konut fiyatlarının hızla düşmesine neden olmuştur. Subprime Mortgage kredisi veren yatırım ve ticari bankalar zor durumda kalarak, ard arada banka iflasları başlamıştır.⁸³ 2007 yılında ABD’de mortgage (rehinli, ipotekli) kredilerin hatalı kullanılmasıyla ortaya çıkmıştır.

2008 yılı yaz sonuna doğru ABD’de başlayan küresel mali kriz, menkul kıymet piyasalarını çökmesine ve dünyaya mali sistem aracılığıyla hızla yayılmaya başlamıştır. 2008 yılı Eylül ayında kendisini göstererek, olumsuz etkileri dünyaya hızla yayılmasına

⁸³ David M. Kotz, **The Financial and Economic Crisis of 2008: A Systemic Crisis of Neoliberal Capitalism**, Review of Radical Political Economics, s.s.305-307
<http://rrp.sagepub.com/content/41/3/305.full.pdf+html> (03,07,2011)

neden olmuştur Bununla birlikte dünyanın önde gelen Merkez bankaları likidite enjeksiyonlarını koordine etmeye başlamıştır.⁸⁴

Kredi piyasasında mortgage kredilerinin payı 2007 yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki döneme göre %13,8 azalış gösterirken banka kredilerinin payı %201,1 ve diğer kredi ve avansların payı % 1.253 oranında artış göstermiştir. Mortgage ürünlerinin gelişimi ise 2006–2008 dönemi boyunca her yıl bir önceki döneme göre azalarak seyretmiştir. Mortgage ipoteklerine dayalı finansal ürünlerin işlem hacmi krizin etkisiyle birlikte % 41,2'lik azalışla 2008 yılının ilk çeyreğinde 581 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir⁸⁵

2008 yılı ilerledikçe subprime mortgage krizinin sadece küçük bir kesimi değil, bütün ABD mali sistemini etkilediği anlaşılmıştır. Düşük gelirli ailelere yüksek riskli kredi açan finans kurumları, kredi akitlerini birleştirip paketleyerek borsalarda alınıp satılabilen tahviller haline getirmişler, yatırım bankalarına ve ticaret bankalarına satmışlardır. Elinde çok miktarda yüksek riskli konut kredisi tutan yatırım bankalarından Bear Stearns, Mart ayında iflas ederek ABD hükümeti tarafından diğer bir yatırım bankası olan JP Morgan Chase'e satıldı. Bu iflası diğer bir yatırım bankası olan Lehman Brothers ve Merrill Lynch ve sigorta firması American International Group izledi. Washington Mutual ve Wachovia gibi bankalar iflas ederek diğer bankalara satıldılar. Bu krizi durdurmak için Eylül ayı sonlarında ABD Kongresi 700 milyar dolarlık bir kurtarma paketini onaylayarak yürürlüğe koymuştur.⁸⁶

2007 Finansal Krizinin başlamasından sonra, yatırım bankacılığı alanında büyük değişiklikler olmuştur. Bazı yatırım bankaları hızla büyürken, birçokları da iflas etmiştir. Bazı bankalar iflasla faaliyetlerini kapatmıştır. Örnek olarak, yirminci yüzyılın en büyük yatırım bankalarından biri olan Lehman Brothers, 2007 Finansal Krizinin büyük boyutlara ulaşmasıyla birlikte iflas etmiştir. Aynı dönem içinde Kriz,İngiliz yatırım bankası Barclays Capital,Kuzey Amerika finansal operasyonlarında ve büyük

⁸⁴ David M. Kotz, **The Financial and Economic Crisis of 2008: A Systemic Crisis of Neoliberal Capitalism**,Review of Radical Political Economics, s.s.305-307

<http://rrp.sagepub.com/content/41/3/305.full.pdf+html> (03.07.2011)

⁸⁵ http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Calisma_Raporlari/5176ABDMORTGAGE05082008x.pdf (03.07.2011)

⁸⁶ http://www.stratejikanaliz.com/ekonomi/2008_ekonomik_krizi.htm (03.07.2011)

bir Japon yatırım bankası olan Nomura Securities iflas etmişlerdir. Bu dönemde; Citygroup, Morgan Stanley, Smith Barney de sarsıntı geçirmişlerdir. Morgan Stanley, elindeki hisse senetlerini satmak zorunda kalmıştır. Bir zamanların ev ve menkul kıymet satıcısı olan Merrill Lynch'de sarsıntı geçirerek Bank of America tarafından satın alınarak kurtarılmıştır. Aynı dönemde, benzer şekilde, Wachovia Securities, Wells Fargo Bank satıldı. Well Fargo Advisors olarak yeniden adlandırılarak faaliyetini sürdürmüştür. İngiltere'de çok büyük bir grup olan, RBS Group, ABN AMRO bu büyük Finansal Kriz'den sonra İngiliz Hükümeti tarafından satın alınmıştır. Aynı şekilde Hollanda Hükümeti ING Group'u satın almıştır. Bazı bankaların Finansal Kriz öncesinde; devralmalar, yeniden yapılandırma gibi durumları Finansal Kriz'den sonra çalışma ortamını önemli ölçüde değiştirmişlerdir.⁸⁷

ABD'de ticari bankacılık kesimi 2000 yılından itibaren yükselişe geçerek 2003 ve 2004 yıllarında parlak bir dönem yaşamıştır. Bu dönemde sektör, yaşanan ekonomik ve siyasi dalgalanmalara rağmen verimliliğini ve karlılığını koruyabilmiştir. Ancak, 2005 yılından itibaren emlak sektörünün canlandırılmasına yönelik politikalarla başlayan finansal piyasalardaki canlılığın 2007 yılının ikinci çeyreğinden itibaren mortgage krizine dönüşmesiyle birlikte 2007 yılı ile 2008 yılı ilk çeyreğinde bankacılık sektörü düşüş göstermiştir. Bankacılık sektörü kredi fonlama sıkıntısı çekmediği 2003–2004 ve 2005 yıllarında, mevduat faiz oranlarının düşmesiyle birlikte faiz giderlerinde azalış kaydetmiştir.⁸⁸

Küresel finansal krizler, dünyada büyük yatırım bankaları vasıtasıyla hızla yayılmaktadır. Bu yönüyle yatırım ve ticari bankalar üzerinde finansal krizlerin büyük etkileri vardır.

4.1. Kanada'daki Yatırım Bankaları

Kanada, istikrarlı ve çok iyi gelişmiş bankacılık sistemine sahiptir. Kanada Bankaları, Kanada ekonomisi ve toplumunda önemli bir yere sahiptir. 200.000 kişinin üzerinde istihdama sahiptir. Kanada Bankaları, işverenler arasında en fazla vergiyi

⁸⁷ <http://www.investmentbanksguide.com/> (02.07.2011)

⁸⁸ http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Calisma_Raporlari/5176ABDMORTGAGE05082008x.pdf (03.07.2011)

ödemektedirler. Bankaların şube sayısı 8000 den fazla, 18000'in üzerinde ABM (Otomatik Banka Makineleri, automated banking machines) ile yaygın bir finansal ağ oluşturmaktadır. Online bankacılık ve banka kredi kartları gibi birçok elektronik hizmetler vermektedir. Kanada, Beş Büyük ("**Big Five**") bankaya sahiptir. **Bunlar;Royal Bank of Canada, Toronto-Dominion Bank, Bank of Nova Scotia, Canadian Imperial Bank of Commerce, Bank of Montreal.** Bu bankalar Bank of Canada altında toplanmıştır. Bank of Canada ile sık sık Büyük Altılı ("Big Six Banks") olarak anılırlar. İş adamlarının % 90'ı bu bankalarda hesabı vardır.⁸⁹ " Beş Büyük" Kanada Bankaları, Kanada dışında, başta ABD, Latin Amerika, Karayipler ve Asya'da büyük bir varlığa sahiptirler.⁹⁰

Kanada yatırım bankaları, bankalardan bağımsız olarak faaliyette bulunmazlar. Kanada'da faaliyet gösteren küresel bankaların bir bölümü olarak faaliyette bulunurlar. Genel olarak yatırım bankaları; iki ana yoldan finansal yoldan kuruluşlara yardımcı olurlar. Bunlar; kurumların hisse senedi satışı ve kamu fonlarının sermaye piyasalarına pazarlanması şeklindedir. Hizmetlerinin bir parçası olarak yatırım bankaları, danışmanlık hizmetleri sunmaktadırlar. Sürekli olarak piyasanın durumunu incelemek, kamu varlıklarının halka arz için en iyi zamanı değerlendirerek müşterilerine danışmanlık yaparlar. Yatırım bankaları kendi danışmanlık hizmetleri ile bazı şirketlere hisse senedi tavsiye ederek, özel brokerlerle bazen hizmetleri örtüşür.⁹¹ Kanada'da yukarıda sayılan Beş Büyük ("**Big Five**") bankanın her biri aynı zamanda yatırım bankası olarak çalışmaktadırlar. Bunların yanında Kanada'da yatırım bankası olarak faaliyette bulunan küresel nitelikteki yatırım bankalarına örnek; Credit Suisse ve HSBC Bankası verilebilir. Bunlar;

- **Credit Suisse Yatırım Bankası**

Kanada'da 1951 yılından bu yana Credit Suisse faaliyetlerini küçük ve büyük endüstrilerde sigorta ile danışmanlık hizmetlerini sürdürmektedir. Uluslararası Credit Suisse Platformu, Kanada Pazarına küresel hizmetler sunmaktadır. Banka, Kanada pazarlarına erişmek isteyen yabancı firmalara yardım ederken, ufuklarını genişleterek

⁸⁹ <http://www.canadabanks.net/default.aspx> (01.08.2011)

⁹⁰ <http://www.canadabanks.net/default.aspx?article=Investment+Banking> (01.08.2011)

⁹¹ <http://www.canadabanks.net/default.aspx> (01.08.2011)

kendi stratejik hedeflerini ulaşarak, Kanadalı şirketlere yardımcı olmaktadır.⁹² Credit Suisse, sınır ötesi üstün dağıtım uzmanlığına sahiptir. Kanada da uluslararası bankalar arasında imtiyazlı büyük bir yere sahiptir.

Credit Suisse, dünyanın önde gelen bankalarından birisidir. Credit Suisse; yatırım bankacılığı, Mevduat (özel) bankacılık ve dünya çapında varlık yönetimi ile müşterilerine hizmetler sunmaktadır. Credit Suisse, şirketlere, kurumsal müşterilere, zengin varlıklı özel müşterilerin yanında, İsviçre’de perakendecilik yapan ticari müşterilerine küresel anlamda kapsamlı, çözümler ve yenilikler sunmaktadır. **Credit Suisse**, 50’den fazla ülkede faaliyet gösteren ve yaklaşık 45.000. kişi istihdam eden küresel nitelikte finansal hizmetler sunmaktadır.. **Credit Suisse’in** ana merkezi İsviçre Zürih’de “**Credit Suisse Group**” olarak faaliyetlerini sürdürmektedir.

- **HSBC Bankası**

HSBC Bankası, Kanada’da faaliyet gösteren büyük bankalardan birisidir. Kanada HSBC yatırım bankacılığı da yapmaktadır.HSBC yatırım bankası,dünya çapında 28 adet Ofis merkezi ile küresel nitelikte imtiyazlı olarak faaliyet göstermektedir . HSBC Küresel (Global) Bankacılık ve Piyasalar (Global Kurumsal Bankacılık ile birlikte), dünya çapında hükümetlere ve özel kurumlara finansal çözümler sunmaktadır.⁹³

HSBC Kanada Yatırım bankası; birleşmeler, satın almaların finansmanı, danışman atamaları, döviz, sabit gelir, türev piyasalarda yapılandırılmış ürünler, elden çıkarma ve büyük çaplı kurumsal müşterilerine finansmanlar sağlamaktadır. Dört küresel sektörde yaklaşık 20 uzmanlaşmış profesyonelleri çalıştırmaktadır. Dört küresel sektörler; Finansal Kurumlar, Tüketiciler ve Perakendeciler, Enerji ve Kaynakları ile Çeşitlendirilmiş Sektörlerdir. HSBC’nin uygulaması geniş bir coğrafi alana yayılmıştır. Kanada yatırım bankacılığı, önemli ölçüde gelişmiş ve gelişmekte olan piyasalarda

⁹² https://www.credit-suisse.com/investment_banking/about_ib/en/regional/canada_cib.jsp (01.07.2011)

⁹³ <http://www.hsbc.ca/1/2/en/about-us/hsbc-in-canada/securities/investment-banking-and-capital-markets> (01.07.2011)

görev yürütmektedir. EMEA (Europe, Middle East and Africa), Amerika ve Asya'da bulunan danışmanlık ekipleriyle piyasalarda etkinleşmeye çalışır.⁹⁴

4.2. ABD'deki Yatırım Bankaları

ABD'de en büyük ve tam hizmet veren küresel yatırım bankaları; genellikle bankacılık hizmetlerinin yanı sıra, finansman danışmanlığı, satış, piyasaların düzenlenmesi, piyasaların araştırması, hisse senedi, kredi, finansal ürünlerin pazarlanması, para, mal, türev piyasaların pazarlanması, risk çeşitlendirilmesi, portföy yönetimi gibi geniş bir sahada faaliyet gösterirler. ABD'de faaliyet gösteren yatırım bankalarının bir kısmı Avrupa ve diğer ülke menşeli olup, ABD'de yoğun bir şekilde faaliyette bulunurlar. Bu bankaların 2009 yılı gelirleri aşağıdaki tablo 4'de gösterilmiştir YATIRIM BANKACILIĞI / M & A M & A (Mergers and Acquisitions = birleşme ve satın almalar) "yatırım bankacılığı", kullanmaya bağlı olarak, değişik anlamlara gelebilmektedir. Geniş anlamda, sermaye piyasaları, risk, uyumluluk işlemleri, satış ve ticaret, kurumsal finansman ile M & A, bir yatırım bankasının tüm bölümleri olarak tanımlanabilir. Ayrıca sermaye piyasaları ve M & A anlamına da gelebilir.⁹⁵

Tablo 2: Dünyadaki İlk On Yatırım Bankası

Yatırım Bankaları	Gelir (Milyar \$)	Net Kazanç (Milyar \$)	AUM* (Milyar \$)
Goldman Sachs	45.2	13.4	871
JP Morgan Chase	100.4	11.8	1219
Morgan Stanley	24.74	1.7	779
Citigroup	80.3	(1.6)	556
Bank of America	121	6.3	523
Barclays	31.8	10.3	1379
Lazard	1.53	(0.18)	98
Credit Suisse	31.05	7.9	384
Deutsche Bank	25.3	4.96	181
UBS	24	(1.9)	159

* Assets Under Management (AUM) (Varlık Yönetimi)

Kaynak: Balance Sheet of respective banks 2009, <http://finance.mapsofworld.com/investment/banks/top-10-bank.html> (02.07.2011)

⁹⁴ <http://www.hsbc.ca/1/2/en/about-us/hsbc-in-canada/securities/investment-banking-and-capital-markets> (01.07.2011)

⁹⁵ <http://finance.mapsofworld.com/investment/banks/top-10-bank.html> (02.07.2011)

4.3. İngiltere'deki Yatırım Bankaları

İngiltere'deki yatırım bankacılığının tarihi 1500 – 1600'lı yıllara kadar dayanır. Bu tarihteki önemli finansal kabul evleri ve bazı tüccar bankaları, yabancı yatırımcılar için uzun vadeli fonlar verilmekteydi. Diğer bir gelişime, birçok aile işletmeleri, özel bankaların kurulması, yatırım bankacılığının İngiltere' de gelişimine katkı sağlamıştır. Yatırım bankacılığı geçmişini iyi bilinen en özel banka Rothschild'dir. İngiltere'de yatırım bankalarının çalışması, ABD ve diğer gelişmiş ülkelerdeki olduğu gibi çalışmaktadır. Buradaki yatırım bankaları da çıkarılan yeni menkul kıymetleri pazarlamak, birleşme ve devralmalar, özel servet yönetimi ve profesyonel danışmanlık gibi hizmetleri sunmaktadır.⁹⁶ İngiltere'deki yatırım bankalarının en önemlileri; **Hsbc Holdings, Barclays Capital, Natwest Group**, gibi bankalar sıralanabilir.

4.4. Japonya Yatırım Bankaları

Yatırım bankalarının genel çalışma biçiminde faaliyetlerini sürdürmektedir. Japon Yatırım bankalarının en önemlilerinden birisi olan Nomura Securities, büyük bir hisse senedi pazarlaması ve broker olarak çalışmaktadır. Lehman Brothers'in Asya ve Avrupa operasyonlarında satın alma şeklinde yer almasından dolayı uluslararası bir yatırım bankası haline gelmiştir. Nomura Securities, ticaret (mevduat bankacılığı), yatırım bankacılığı ve underwriting gibi hizmetler de dahil olmak üzere, diğer büyük yatırım bankaları hizmetlerini de sunmaktadır. Kısa süre önce de uluslararası alanı daha iyi takip edebilmesi için Londra'ya taşınmıştır.⁹⁷ Credit Suisse' de küresel bir banka olmasından dolayı Japonya'da da yatırım bankacılığı alanında faaliyet göstermektedir.⁹⁸

4.5. Alman Yatırım Bankaları

Almanya'nın mali gelişiminde yatırım bankalarının büyük önemi vardır. İyi bilinen tanınmış Alman Bankaları şunlardır: **Alman Amerikan Bankası, Deutsche Bank, Dresdner Bank, Degussa Bankası** olarak sıralanabilir. Bunlardan; **Alman Amerikan Bankası**: Engin bilgi ve yönetin tecrübesine sahiptir. Banka, Almanlara yatırımlarda mali danışmanlık yaparak yol gösteren bir kurumdur. Bankanın finansal hedefleri, kazanılan servetin kullanımını yatırımcıları yöneterek daha olumlu alanlara

⁹⁶ <http://www.wikijob.co.uk/wiki/investment-banking> (02.07.2011)

⁹⁷ <http://www.investmentbanksguide.com/nomura+securities/> (02.07.2011)

⁹⁸ https://www.credit-suisse.com/investment_banking/about_ib/en/regional/japan.jsp (02.07.2011)

sevk eder. Alman Amerikan Bankası, Alman ve Amerikan vatandaşlarının Almanya’da veya başka yerlerde yapacağı yatırımlarda danışmanlık görevini yerine getirir. Alman Amerikan Bankası’nın güvenli yatırım hizmetleri; Kurumsal Güvenler , Guardianships (Vasilikler) Yaşayan Güvenceler, Varlık Yönetimi Hizmetleri, **Bireysel** Emeklilik İşleri olarak sıralanmıştır. Alman Amerikan Bankası tarafından sunulan yatırım ürünleri şunlardır⁹⁹:

- Ayrıcalıklı Vergi Yatırımları,
- Para Piyasası Fonları
- Birim Yatırım Ortaklıkları
- Yatırım Fonları
- Hisse Senetleri ve Bonolar

Deutsche Bank AG: Almanya'nın ciro ve çalışan sayısı bakımından en büyük bankası ve 1870 de kurulmuştur. Merkezi Almanya Frankfurt’tadır. Bankanın;Londra, New York, Singapur ve Sydney’de ana yönetim merkezleri vardır. Banka 20. yüzyılda 1914–1929–1957 yılları arasında aralarında İngiltere bankalarının da bulunduğu çeşitli küçük bankaların birleşmesi sonucu oluşmuştur. Bankalar grubuna en son 1989 yılında Amerikan bankaları da katılınca banka büyümüştür. Ocak 2002 yılında banka yönetim sisteminde önemli bir değişiklik yaptı. 12 kişilik yönetim kurulu strateji belirleme ve kontrolleri sağlamakla görevlendirildi. Hilmar Kopper yönetimindeki banka, dünyaya açılmayı sürdürdü. 1 Şubat 2006 yılından itibaren yönetim tekrar değişti. Alman işadamı Josef Ackerman yönetim kurulunun başına geçmiştir.¹⁰⁰

1960’lı yıllardan bu yana özellikle Alman sermayesinin güçlü olarak diğer ülkelere girmiştir. Bu ülkelerde, yatırım ve pazar koşullarını hazır hale getiren Deutsche Bank, 1980’den 1990’lı yılların ikinci yarısına kadar mali piyasalardaki pozisyonunu ABD’li bankalara kaptırmıştır. Ancak iki Almanya’nın birleşmesi sorunu

⁹⁹ <http://www.mapsofworld.com/germany/german-economy-and-business/germany-banks/german-investment-bank.html> (01.07.2011)

¹⁰⁰ <http://www.db.com/en/content/company/history.htm> (02.07.2011)

çözülmesinden sonra, yeniden uluslararası alana yönelen Deutsche Bank, bu kez yatırım bankacılığına ağırlık vermiştir. Euro bölgesinden bazı ülkelerin iflasın eşiğine gelmesiyle birlikte, Deutsche Bank başkanı, Josef Ackermann'ın bu ülkelerin yöneticileriyle bizzat görüşmüştür. AB komisyonu ile yapılan görüşmelere katılması, önce Yunanistan için hazırlanan 110 milyarlık özel kurtarma paketi açmıştır. Bundan sora, Euro bölgesi için hazırlanan 750 milyarlık kurtarma paketi, en son olarak “sürekli kurtarma mekanizması” adı altında oluşturulan fonun kurulmasında önemli bir role almıştır. Deutsche Bank, Özel ve Ticari Müşteriler (PBC), cari hesaplar, mevduat ve krediler, yatırım yönetimi ürünleri ve kurumsal bankacılık hizmetleri dâhil olmak üzere, geleneksel bankacılık ürünleri, bir dizi özel bireyler ve küçük işletmelere hizmetler sağlar. Bu yönüyle, hem ticari hem de yatırım bankası olarak, dünyada küresel nitelikte büyük bir bankadır.¹⁰¹

Dresned Bank AG: Merkezi Almanya Frankfurt'ta ve 70'den fazla ülkede faaliyet göstermektedir.1872 yılda kurulmuş,1884' kendi menkezi olan Berlin'e taşınmıştır.1952 yılında Banka üçe bölünmüştür. Bunlar: Rhein – Main Bank AG, Hamburger Kreditkank AG ve Rhein-Ruhr Bank AG. Daha sonra bu üç banka 1957'de bugünkü adı olan, **Dresned Bank AG** olarak yeniden yapılanarak Almanya' da ve dünyada bankacılık alanında faaliyet göstermektedir. Banka, ticari ve finansal hizmetlerinin yanı sıra, ithalat –ihracatın finansmanı, bağlı şirketlerine para piyasası, döviz ve underwriting hizmetleri sunmaktadır.¹⁰²

Degussa Bankası: Kişisel danışmanlığa odaklanmış bir Alman bankasıdır. Düz hiyerarşi ve kısa iletişim kanalları ile modern bir özel bankadır.” Şantiye Bankacılığta” uzmanlaşmış çeşitli hizmetler sunmaktadır. Bankanın genellikle sunduğu hizmetler aşağıda gösterilmiştir.¹⁰³

- Günlük erişimle Euro'nun cazip oranlarında faiz hesaplamak,
- Müşterilerine ücretsiz hesap takibi,

¹⁰¹ http://www.yenihayat.de/calisma_yasami/ekonomi/deutsche-bank-en-onemli-banka-mi-en-tehlikeli-banka (02.07.2011)

¹⁰² <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/171377/Dresdner-Bank-AG> (01.07.2011)

¹⁰³ <http://www.industriepark-gersthofen.de/en/industriepark/standort/degussa> (03.07.2011)

- Esnek gayrimenkul Finansmanı,
- Bireysel krediler,
- Profesyonel yatırım danışmanlığı,
- Müşterileri adına piyasaların ücretsiz takibi,
- İnternet Bankacılığı ve aracılık,
- Fuarlarda nitelikli danışmanlık

4.6. Fransa'daki Yatırım Bankaları

Fransa'daki yatırım bankalarının en büyüğü ve en önemlisi, **Société Générale**'dir. Fransa'da sanayinin gelişmesini teşvik için İkinci Fransız İmparatorluğu döneminde 1864 yılında kurulmuştur. Kuruluşundan bu güne kadar çeşitli aşamalar geçirerek gelişini küresel anlamda sürdürmektedir. Kurumsal bir yatırım bankası olan **Société Générale**, evrensel iş ve çalışma modeli ile hizmet sunduğu müşterilerine destek vermekte, kurumların sektördeki ekonomik büyümeyi sağlayarak, onları finansal olarak desteklemektedir. Bunların yanı sıra, müşterilerine güvenilir danışmanlık hizmetleri sunan banka, ayrıca, yatırım bankacılığı alanına giren her alanda faaliyet göstermektedir. Hizmet verdiği kurumlar; özel kurumlar (şirketler), finans kurumları ile kamu kurumlarıdır. Societe Generale Corporate & Yatırım Bankası, Avrupa, Amerika ve Asya-Pasifik genelinde 33 ülkede 11.000 profesyonel ile birlikte lider bir oyuncu., küresel nitelikte bir bankadır.¹⁰⁴ Société Générale Grup, Türkiye'de Kurumsal&Yatırım Bankacılığı ve Tüketici Kredileri Bölümü'nden oluşan Société Générale (S.A.) İstanbul Şubesi ve ALD International'a bağlı olarak Operasyonel Filo Kiralama hizmeti veren ALD Automotive Türkiye olarak iki ana birimle hizmet vermektedir.¹⁰⁵ Fransa'da diğer küresel nitelikteki yatırım bankaları ise; Crédit Agricole Kurumsal ve Yatırım Bankası¹⁰⁶ ve HSBC gibi bankalardır.

¹⁰⁴ <http://www.sgcib.com/about-us> (03.07.2011)

¹⁰⁵ <http://www.krediver.com/sgg.aspx> (03.07.2011)

¹⁰⁶ <http://www.ca-cib.com> (03.07.2011)

5. YATIRIM İÇİN KREDİ VEREN ULUSLAR ARASI BANKALAR

5.1. Dünya Bankası (İmar Ve Kalkınma Bankası- IBRD)

5.1.1. Kuruluşu ve Amaçları

Dünya Bankası'nın kuruluşuna ilişkin düşünceler ilk olarak 1–22 Temmuz tarihleri arasında ABD New Hampshire Eyaletine bağlı Bretton Woods kasabasında toplanan Birleşmiş Milletler Para ve Maliye Konferansında dile getirildi. Literatürde daha çok Bretton Woods Konferansı olarak bilinen söz konusu toplantı, aralarında SSCB'nin de bulunduğu 44 devleti ya da hükümeti gayri resmi olarak temsil eden uzmanların katılmasıyla gerçekleşmiştir. Konferansta, İkinci Dünya Savaşının çeşitli ülkelerde, özellikle Avrupa'da yarattığı ağır tahribatın giderilmesi için ihtiyaç duyulan uzun vadeli finansmanı sağlayacak bir Uluslararası Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası (IBRD) ile uluslararası ödemelerdeki kısa süreli darboğazları finanse edecek ve kambiyo kurlarının istikrarını sağlayacak Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) kurulmasını öngören bir proje hazırlandı. Projenin hükümetlerin onayından geçmesi üzerine 1945 yılı sonunda Dünya Bankası kurulmuş oldu.¹⁰⁷

Dünya bankasının kuruluş ana sözleşmesinde yer alan amaçları şunlardır:¹⁰⁸

- Üye ülkelerin yeniden inşası ve gelişmesine yardım için üretim yatırımlarını desteklemek, savaş nedeniyle tahrip veya bloke olmuş ekonomileri yeniden düzenlemek, barış dönemindeki ihtiyaçları karşılayacak biçimde üretim araçlarının dönüşümünü sağlamak, az gelişmiş ülkelerdeki kaynakların ve üretim araçlarının gelişmesine destek olmak,
- Özel dış yatırımlara garanti vermek veya kredilere destek sağlamak; uygun koşullarda özel sermaye desteğinin yetersiz olması durumunda, üretime yönelik olmak koşuluyla kendi öz kaynaklarından sağladığı fonları diğer kaynaklardan veya aracılık rolü üstlenerek elde ettiği kaynakları uygun koşullarla AGÜ(Az Gelişmiş Ülkeler)'lere sunmak,

¹⁰⁷ Safiye Kaya, “ Dünya Bankası ve Türkiye”, Sayıştay Dergisi, Sayı:46-47, s.5

¹⁰⁸ Sinan Sönmez, **Dünya Ekonomisinde Dönüşüm, Sömürgecilikten Küreselleşmeye**, 2. Baskı, Ankara:İmge Kitapevi, 2005, s.313-314

- Uluslararası ticaretin uzun vadede dengeli gelişmesine destek vermek; üye ülkelerdeki üretken kaynakların gelişmesini sağlayacak uluslararası yatırımları desteklemek, böylece üye ülkelerdeki üretkenlik artışına, çalışma koşullarının iyileştirilmesine ve yaşam düzeyinin yükseltilmesine katkıda bulunmak,
- Banka tarafından verilen veya garanti edilen ödünçler ile diğer uluslar arası ödünçler arasında eşgüdümü sağlamak; boyutları ne olursa olsun öncelikle en yararlı ve olanaklı projelere öncelik tanımak,
- Uluslararası yatırımların üye ülkelerin ekonomik koşulları üzerindeki etkilerini dikkate alarak işlemlerini yürütmek ve savaş ekonomisinden sorunsuz biçimde çıkışı kolaylaştırmak.
- Dünya Bankası, 1944 yılında kuruluşundan bu yana, tek bir kurumdan, beş kalkınma kurumunun yakın ortaklığı ile oluşturulan bir gruba dönüşmüştür. Uluslararası Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası'nın (IBRD) savaş sonrası yeniden yapılanma ve kalkınmada yardımcı olma misyonundan gelişerek günümüzde Uluslararası Kalkınma Birliği ile birlikte, dünya genelinde yoksulluğu azaltma görevini de amaçları arasına katmıştır.¹⁰⁹

5.1.2. Yönetim Yapısı

Dünya Bankası, 187 üye ülkeden oluşan bir birliktir. Üye ülkeler, Dünya Bankası'ndaki politikaları yapan Governörler Kurulu tarafından temsil edilmektedir. Genellikle guvernörler üye ülkelerin finans ya da kalkınma bakanlıklarından oluşmaktadır. Dünya Bankası grubunun ve Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) guvernörler kurulları, yılda bir kez toplanmaktadır. Bankanın en büyük beş üyesini oluşturan Fransa, Almanya, Japonya, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri birer icra direktörü, diğer ülkeler ise 19 icra direktörü tarafından temsil edilmektedir.

Dünya Bankası'nın başkanı, yönetim kurulu başkanı ve bankanın genel yönetiminden sorumludur. Geleneksel olarak Amerikan vatandaşı olan bankanın başkanı, en büyük hissedarı olan Amerika Birleşik Devletleri tarafından atanmaktadır.

¹⁰⁹ <http://www.worldbank.org/> (25.11.2010)

Başkan, guvernörler kurulu tarafından, beş yıllık bir süre için ve yeniden seçilebilecek şekilde göreve getirilmektedir. Dünya Bankası'nın yönetim kurulu, icra direktörlerinden oluşmaktadır. İcra direktörleri; kredi ve teminatların onayı, yeni politikalar, idari bütçe, ülke yardım stratejileri, borçlanma ve mali kararları içeren banka işlerini denetlemek üzere haftada en az iki kez toplanır. Dünya Bankası, günlük faaliyetlerini, başkanın, banka yönetiminin ve kıdemli personelin ve bölgeler, sektörler, ağlar ve görevlerden sorumlu başkan yardımcılarının liderliği ve yönlendirmesi altında yürütür.¹¹⁰

5.1.3. Finansal Kaynakları

Dünya Bankası'nın öz sermaye, borçlanma ve diğer gelirler (faiz, menkul kıymet gelirleri, karlar) olmak üzere üç önemli mali kaynağı bulunmaktadır.

5.1.3.1. Öz Sermaye

Dünya Bankası'nın en önemli finansman kaynağı sermayesidir. Çalışmalarına başladığı 1946 yılında sermayesi 7.67 milyar dolar iken 1996 yılında sermaye 180.6 milyar dolara ulaşmıştır. 2009 yılı yıllık raporuna göre Dünya Bankası'nın toplam sermayesi, 423,4 milyar dolara ulaşmış bulunmaktadır. Banka'nın sermayesi üye ülkelerin sermaye katkı paylarından oluşmaktadır. Üye ülkenin sermaye payı miktarı, bu ülkenin Dünya Bankası'ndaki oy gücünü belirlemektedir.

5.1.3.2. Borçlanma

Gelişmekte olan ülkelere sağlanan fonları dünya mali piyasalarında AAA notuna sahip tahvil satışlarından finanse edilmektedir. Banka, verdiği bu borçlardan küçük miktarlarda kar sağlamaktadır. Bunun yanında gelirlerinin büyük bir kısmını kendi sermayesini borç vermesinden elde etmektedir. Bu sermaye yıllar boyunca biriktirilen rezervlerden ve Bankanın hissedarı 185 ülke tarafından ödenen paralardan oluşmaktadır. IBRD'nin geliri, aynı zamanda Dünya Bankasının işletme giderlerini ödemekte ve IDA'ya ve borcun azaltılmasına katkı sağlamaktadır.¹¹¹

¹¹⁰ <http://www.worldbank.org/> (25.11.2010)

¹¹¹ <http://www.worldbank.org/> (25.11.2010)

5.1.3.3 Diğer Gelir Kaynakları

Dünya Bankası, kullandığı kredilere piyasa rayici üzerinden faiz uygulamaktadır. Söz konusu faiz gelirleri Banka'nın önemli bir finansman kaynağıdır. Diğer yandan, Banka'nın elde ettiği karlar, mevzuatı gereğince sermaye payı sahibi ülkelere dağıtılmadığından, finansman kaynağına eklenmektedir. Ayrıca, Banka elindeki kaynakları çeşitli hisse senedi bono ve tahvil piyasalarında değerlendirmek suretiyle gelir elde etmektedir.

5.1.4. Dünya Bankasının Sağladığı Krediler

Dünya Bankası kredileri esasen, otoyol, baraj ve telekomünikasyon sistemleri inşası gibi altyapı projeleri ile sağlık ve eğitim gibi sektörler için sosyal refah projelerine yönelik tahsis edilmesi öngörülen yatırım kredileridir. Ancak 1980'de, Banka, ödemeler dengesinde sorun yaşayan ülkelere istikrar tedbirleri sonuç verene dek finansman sağlamak amacıyla "Yapısal Uyum Programları" ("Structural Adjustment Programs") adı altında yeni bir kaynak oluşturmuştur. Bu programlar çerçevesinde sağlanan krediler, bu ülkelerin ulusal mali ve yargı kuruluşlarının geliştirilmesi gibi sosyal, yapısal ve sektörel reformların gerçekleştirilmesi, bir diğer deyişle siyasi ve kurumsal reformları desteklemek üzere verilmektedir. Ancak Banka çabuk ödeme yapılması esasını öngördüğü söz konusu kredileri tahsis ederken bunları, ülke ekonomisinin geri ödemeyi yapmasını garantilemek amacıyla, bir takım koşullara bağlamaktadır.¹¹²

5.1.4.1. Yatırım Kredileri

Yatırım kredileri, ülkelere geniş bir ekonomik ve sosyal sektör yelpazesinde ekonomik ve sosyal kalkınma projelerini desteklemek amacıyla mal, iş ve hizmetlere yönelik olarak verilmektedir.

5.1.4.2. Uyum (Kalkınma Politikası) Kredileri

Uyum kredileri, ülkelerin politika ve kurumsal reformlarını desteklemek üzere, çabuk ödenen finansman sağlamaktadır. Her borçlunun proje teklifi, mali, sosyal ve çevresel açılardan değerlendirilmektedir. Kredi görüşmeleri sırasında, Banka ve borçlu,

¹¹² Zeynep Oya Usal, "Dünya Bankası ve IMF Kapsamında Uluslararası Finans Kuruluşları ve İnsan Hakları", İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, No:39, Ekim 2008, s.235

kalkınma hedefleri, sonuçları, performans göstergeleri ve uygulama planının yanı sıra, bir kredi ödeme planı üzerinde anlaşmaya varılmaktadır.

5.1.4.3. Karma Krediler

Dünya bankası, hem uyum kredilerinin düzenliliğini içeren hem de yatırım kredileri yapısını barındıran karma kredi anlaşmalarını geliştirmiştir. Bu kredilerin desteklendiği konular, hem sektörde değişim yaratan hem de yatırım yapan alanlardır.

5.1.4.4. Ortak Finansman

Ortak finansman, Dünya Bankası'nın banka dışında kredi kaynaklarından kredi kullanan ülkenin projesini finanse etmesi anlamına gelmektedir. Burada, bankanın gözetimi söz konusudur. Ortak finansman iki şekilde yürütülmektedir: Birlikte finansman yönteminde; Dünya Bankası ile diğer kreditor veya kreditorler, Dünya Bankası kurallarını ortaklaşa kullanmak suretiyle, proje ya da program çerçevesinde yapılan giderleri, finansmana katkıları oranında paylaşarak ödemektedirler. Paralel finansman yönteminde ise; Dünya Bankası ile diğer kreditor veya kreditorler, projenin bölümlerini paylaşmak sureti ile her kurum kendi başına finanse edeceği bölüm için kendi kurallarını uygulamaktadır. Bankanın kuralları yalnızca kendi finanse ettiği bölüm için geçerlidir.¹¹³

Dünya Bankası, kredilerin geri ödenme sürelerinin tespiti bakımından, kredi verdiği az gelişmiş ülkeleri, kişi başına düşen GSMH bazında üç sınıfa ayırmıştır. Bu ayırım çerçevesinde kredilere;¹¹⁴

- En yüksek gelir düzeyine sahip ülkeler grubu için 3 yıl ödemesiz dönem ve 15 yıl vade,
- Orta gelir düzeyine sahip ülkeler grubu için 3 yıl ödemesiz dönem ve 17 yıl vade,
- Düşük gelir düzeyine sahip ülkeler grubu için 5 yıl ödemesiz dönem ve 20 yıl vade uygulanmaktadır.

¹¹³ Mahfi Eğilmez, "Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası Grubu ve Türkiye" Dünya Bankası Yayınları No: 2, 1996, s.84

¹¹⁴ Safiye Kaya, a.g.e., s. 31

Türkiye, bu ayırimda orta gelirli ülkeler sınıfına dâhil edildiğinden, aldığı kredilere 4–5 yıl ödemesiz dönem ve 17 yıl vade uygulanmaktadır. Kredilerin geri ödenmesinde iki yöntem uygulanmaktadır. Hangisinin uygulanacağını seçiminin borçluya bırakıldığı bu yöntemlerden;

- *Eşit Miktarlı Ödeme* yönteminde; geri ödeme tutarı, alınan toplam kredi ödemesiz dönem dışında kalan yıl sayısına bölünerek, her yıl için eşit miktarda,
- *Artan Miktarlı Ödeme* yönteminde ise geri ödeme tutarı, toplam kredi miktarı, ödemesiz dönem dışında kalan yıllara, düşük miktardan başlayıp, giderek artan miktarda devam etmek üzere yayılarak hesaplanır.

Tablo 3: Avrupa ve Orta Asya Bölgesine Kullandırılan Krediler (Milyon Dolar)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tarım, Balıkçılık ve Ormancılık	168,60	107,00	117,90	53,40	126,30	9,00	166.7
Eğitim	164,00	263,80	126,70	81,90	67,40	357,10	606.2
Enerji ve Madencilik	352,20	657,90	1108,30	337,60	546,70	1547,10	555.7
Finans	836,90	259,10	374,50	353,50	311,50	621,00	3,137.3
Sağlık ve Diğer Sosyal Alanlar	244,30	484,90	339,90	192,90	215,90	630,90	1,092.4
Sanayi ve Ticaret	126,30	253,50	274,80	395,50	499,00	699,50	455.8
Bilgi ve İletişim	7,00	10,90	0,00	0,00	23,60	0,00	8.6
Hukuk ve Kamu İdaresi	1176,80	1160,60	1271,10	812,60	919,00	2346,90	3,266.8
Ulaşım	321,20	557,90	416,70	712,30	893,70	2912,30	870.2
Su, Taşkından Korunma, Halk Sağlığı	162,00	337,90	14,20	822,40	568,00	239,10	656.1
Sektör Toplamı	3559,30	4093,50	4044,10	3762,10	4171,10	9362,90	10,816.2
IBRD	3012,90	3588,60	3531,90	3340,10	3714,30	8978,40	10,196.0
IDA	546,40	504,90	512,20	422,00	456,80	384,50	620.2

Kaynak: The World Bank Annual Report 2010

http://siteresources.worldbank.org/EXTANNREP2010/Resources/7074178-1285788609189/finance0301_lending_eca.pdf (25.11.2010)

Yukarıdaki Tablo 3’de Türkiye’nin içerisinde bulunduğu grup olan Avrupa ve Orta Asya Bölgesinde 2004–2010 yılları arasında kullandırılan krediler milyon dolar olarak verilmiştir. Tabloda dikkat çeken nokta, bu bölgede 2008 yılında kullanılan toplam kredi 4,1 milyar dolar iken 2009 yılında 9,3 milyar dolara ve 2010 yılında 10,8 milyar dolara çıkmasıdır. Geçmiş yıllara bakıldığında oransal olarak bu derece bir büyüme görülmemektedir. Bu durum, küresel finansal krizden etkilenen ülkelerin özellikle kamusal alanlarda finanse edemediği projeler için Dünya Bankası’na

başvurmasından kaynaklanabilir. Diğer yandan, 2009 yılında sektör içerisinde en çok kredi kullanılan alanlar sırası ile ulaşım, hukuk ve enerji alanları olmuştur. Sektörel olarak bakıldığından bankanın iki önemli kurumu tarafından verilen bu kredilerin büyük bir bölümü “Uluslararası Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası” tarafından verilmektedir. Tablodan yapılan hesaplama ile 2009 yılındaki IBRD kredilerinin sektör kredilerine oranı %95,9 olarak bulunmuştur.

5.1.5. Dünya Bankası Alt Kurumları

Dünya Bankası Grubu üye ülkelerin sahibi oldukları her biri birbirleriyle yakından bağlantılı beş kuruluştan oluşmaktadır. Her bir kuruluş gelişmekte olan ülkelerde yoksullukla mücadele ve yaşam standartlarının geliştirilmesi görevinde belirli bir görev üstlenmiştir.¹¹⁵

Tablo 4: Kurumlardaki Üye Ülke Sayıları

Uluslararası Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası (IBRD)	187
Uluslararası Kalkınma Birliği (IDA)	170
Uluslararası Finans Kurumu (IFC)	182
Çok Taraflı Yatırım Garanti Kurumu (MIGA)	175
Uluslararası Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözüm Merkezi (ICSID)	144

Kaynak: The World Bank, <http://www.worldbank.org/> (25.11.2010)

Yukarıdaki Tablo 4’de Dünya Bankası’nın alt kurumlarındaki üye ülke sayılarına yer verilmiştir. Banka’nın kuruluşundan buyana hizmet veren “Uluslararası Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası”na tüm üye devletlerin dâhil olduğu görülmektedir.

5.1.5.1. Uluslararası Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası (IBRD)

Dünya Bankası’nın ana kuruluşu Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (International Bank for Reconstruction and Development – IBRD)’dir. 1945 yılında kurulan IBRD, orta gelirli ve yoksul olmakla birlikte kredi değerliliğine sahip ülkelerde yoksulluğu; krediler, garantiler ve kredi dışı olanaklar aracılığıyla sürdürülebilir kalkınmaya destek vererek ve analitik ve danışma hizmetlerinde bulunarak azaltmayı

¹¹⁵ <http://www.worldbank.org/>, (25.11.2010)

hedeflemektedir. IBRD kârı azamileştirmeye çalışmadığı halde 1948 yılından bu yana her yıl net gelir elde etmiştir. Elde ettiği kârlar birçok kalkınma faaliyetinin fonlanmasında kullanılmakta ve mali gücüne katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla da, sermaye piyasalarında borç alan müşterileri için düşük maliyette ve iyi koşullarda borçlanabilmektedir. Üye ülkelerin sahibi buldukları IBRD'de oylama gücü, her üyenin göreceli ekonomik gücüne göre hesaplanan sermaye payına göre belirlenmektedir.¹¹⁶

5.1.5.2. Uluslararası Kalkınma Birliği (IDA)

1960 yılında kurulan ajans, 2,4 milyar insanın barındığı dünyanın en yoksul ülkelerine yılda 6 – 7 milyar dolar faizsiz kredi verebilmektedir. Piyasa koşullarında borçlanma kapasiteleri çok düşük veya hiç olmayan bu ülkelerde, sağlanan bu mali desteğin hayati önemi vardır. Bu ülkelerin büyük kısmında ortalama gelir kişi başına yılda 500 doların altında olup, ayrıca birçok insan bunun altında bir gelire yaşamını sürdürmektedir. IDA, ülkelerin eğitim, sağlık bakımı, temiz su ve sağlık koruma gibi temel hizmetlerden daha iyi biçimde yararlanılmasına yardımcı olmakta ve ekonomik kalkınma ile istihdama yönelik reformlarla yatırımlara destek vermektedir.¹¹⁷

Yoksul ülkelere sağlanan faizsiz kredilerin ve hibe desteğinin dünyadaki en büyük kaynağını oluşturan IDA'nın fonları, bağış yapan 40 ülke tarafından her üç yılda bir yenilenmektedir. Ek fonlar, 35 ila 40 yıl vadeli faizsiz kredilerin anapara geri ödemeleri yoluyla yeniden oluşturuluyor ve bu kaynaklar tekrar borç verilmeye hazır hale geliyor. Verilen borçların yaklaşık % 40'ını IDA sağlamaktadır. Uzun vadeli IDA kredileri faizsiz olmasına karşın, ödenen fonların yüzde 0,75'i oranında küçük bir hizmet ücreti alınmaktadır. IDA taahhüt ücretleri, ödenmemiş kredi bakiyeleri üzerinden yüzde sıfır ila 0,5 arasında değişmektedir.¹¹⁸

Uluslar arası Kalkınma ajansı tarafından inovasyonu, kuruluşlar arasındaki işbirliğini ve yerel paydaşların projelere katılımını teşvik ederek kalkınma projelerine kolaylık sağlamak amacıyla hibeler verilmektedir. Son yıllarda IDA tarafından verilen bazı hibe konuları şunlardır:

¹¹⁶ <http://www.deik.org.tr>, (25.11.2010)

¹¹⁷ <http://www.deik.org.tr>, (25.11.2010)

¹¹⁸ Dünya Bankası Resmi Web Sitesi, <http://www.worldbank.org/>, (25.11.2010)

- Altında bulunan yoksul ülkelerin borç yükünün azaltılması,
- Sağlık koşullarının ve su kaynaklarının iyileştirilmesi,
- Sıtma gibi bulaşıcı hastalıkları azaltmak için aşılama ve bağışıklık programlarının desteklenmesi,
- HIV/AIDS salgını ile mücadele,
- Sivil toplum kuruluşlarının desteklenmesi,
- Sera gazlarının emisyonunun azaltılmasına yönelik teşvikler oluşturulması için kullanılmıştır.

5.1.5.3. Uluslararası Finans Kurumu (IFC)

1956 yılında kurulmuştur. Kurumun görevi, özel sektör aracılığıyla ekonomik kalkınmayı geliştirmek, iş ortakları vasıtasıyla gelişmek yolundaki ülkelerde sürdürülebilir özel girişime yatırım yapmak ve müşterilerine uzun vadeli kredi, garanti ve risk yönetimi sağlamaktır. Bunun yanı sıra danışma hizmeti de vermekte olan kurum, özel sektörden yatırımcıların uygun bulmadığı bölge ve sektörlerde yatırımda bulunmakta ve IFC katkısı olmadan ticari yatırımcıların fazla riskli buldukları piyasalarda ümit vaat eden fırsatlar geliştirmektedir. Kurumun yatırımları Orta Afrika, Doğu Asya ve Pasifik, Güney Asya, Avrupa ve Orta Asya, Latin Amerika, Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgelerini kapsamaktadır. IFC'nin merkezi Amerika Birleşik Devletleri'nde Washington'dadır.

5.1.5.4. Çok Taraflı Yatırım Garanti Kurumu (MIGA)

1985 yılında kurulan MIGA, yabancı sermayenin gelişme yolundaki ülkelere istimplâk, paranın konvertibl olmaması, transfer kısıtlamaları, savaş ve sivil karışıklıklar gibi ticari olmayan risklere karşı korunarak teşvik edilebilmesi için garantiler sağlamaktadır. MIGA, yatırım olanaklarıyla ilgili bilginin ülkelere

yaygınlaştırılabilmesi için teknik yardım da sağlamaktadır. Bu kuruluş yatırım uzlaşmazlığı olduğunda talep üzerine arabuluculuk hizmeti de sunmaktadır.¹¹⁹

Kurumun bir diğer önemli amacı da, kendine pazar arayan uluslar arası sermayeye sigorta sağlayarak, olası risklerden korumaktır. MIGA sayesinde yabancı sermaye, herhangi bir risk almadan, o ülkenin sermaye payı ve ödediği primlerle karşılanan garanti olanağına kavuşmaktadır. Dünya Bankası'na üye olan her ülke MIGA'ya üye olabilir. MIGA'nın 167 üyesi vardır. Türkiye MIGA'ya 1988 yılında üye olmuştur.¹²⁰

5.1.5.5. Uluslararası Yatırım Uyuşmazlıkları Çözüm Merkezi (ICSID)

1965 yılında kurulan ICSID, yatırım uyuşmazlıklarında uzlaşma ve tahkim olanakları sağlayarak yabancı yatırımı teşvik etmeye çalışmaktadır. Bu suretle ülkelerle yabancı yatırımcılar arasında müşterek güvenin olduğu bir ortam yaratılmaktadır. Yatırımlarla ilgili birçok uluslararası sözleşme, ICSID'nin tahkim olanaklarına referansta bulunmaktadır. ICSID'nin, tahkim hukuku ile yabancı sermaye hukuku alanında araştırma ve yayın faaliyetleri de vardır.

6. YATIRIM İÇİN KREDİ VEREN BANKALAR İLE TÜRKİYE'NİN İLİŞKİLERİ

6.1.Dünya Bankası-Türkiye İlişkileri

6.1.1 Türkiye'nin Dünya Bankası'ndaki Sermaye Payı

Türkiye, Dünya Bankası'na 11 Mart 1947 tarihinde üye olmuştur. Üye oluşundan günümüze kadar Türkiye Dünya Bankasının çeşitli kredilerinden faydalanmıştır. Dünya Bankası'ndan alınan krediler, en yüksek sermaye paylarına göre de oy gücüne sahiptirler. Aşağıda yer alan tablo 5'de Dünya Bankası'nda en yüksek sermaye payına sahip olan 10 ülkenin ve Türkiye'nin oy ve sermaye durumu karşılaştırılmıştır. Tablodan da görüleceği gibi, en yüksek sermaye ve dolayısı ile oy payına sahip olan ülke ABD'dir. Bunu, Japonya, Almanya, Fransa ve İngiltere gibi gelişmiş ekonomiler izlemektedir. Türkiye'nin Dünya Bankası'nın sermayesi içerisindeki payı % 0,53'tür. Sermaye tutarı ise, 832.8 milyon dolar'dır.

¹¹⁹ <http://www.deik.org.tr>, (25.11.2010)

¹²⁰ İlhan Öztürk, "Dünya Bankası Politikaları", MPRA Paper No. 335, November 2007, s.43.

Tablo 5: Dünya Bankası'nda En Yüksek Sermaye Payına Sahip 10 Ülkenin Oy Sayısı ve Türkiye'nin Durumu

	Sermaye (milyon \$)	Toplam Sermaye İçindeki Payı (%)	Oy Sayısı	Toplam Oy İçindeki Payı (%)
ABD	26.496,90	16,83	265.219	16,36
Japonya	12.700,00	8,07	127.250	7,85
Almanya	7.239,20	4,60	72.649	4,48
Fransa	6.939,70	4,41	69.647	4,30
İngiltere	6.939,70	4,41	69.647	4,30
Çin	4.479,90	2,85	45.049	2,78
Kanada	4.479,50	2,84	45.045	2,78
Hindistan	4.479,50	2,84	45.045	2,78
İtalya	4.479,50	2,84	45.045	2,78
Rusya	4.479,50	2,84	45.045	2,78
Türkiye	832,80	0,53	8.578	0,53

Kaynak: <http://siteresources.worldbank.org/BODINT/Resources/2780271215524804501/IBRDCountryVotingTable.pdf>, (26.11.2010)

Dünya Bankası mevzuatına göre, bir ülkenin sermaye payının yüksekliği, o ülkeye daha fazla kredi kullanma hakkını vermez. Bununla birlikte, kurumun karar ve uygulamalarında etkili olmasına imkân veren oy gücünün artmasını sağlar. Başka bir deyişle oy gücü, üye ülkelerin, kurumun karar ve uygulamalarını etkileyebilmeleri için ellerindeki temel araçtır. Bu durum, gelişmiş ülkeleri yüksek sermaye payları ile kuruma üye olmaya tevsik etmektedir.¹²¹

6.1.2. Alınan Yatırım Kredileri ve Değerlendirilmesi

Türkiye, birçok alanda Dünya Bankası kredilerinden yararlanmıştır. Bu projelerden bazıları aşağıda gibi sıralanabilir:¹²²

- **Sağlıkta Dönüşüm Projesi Uyarlanabilir Program Kredisi:** 2003 yılında nüfusun en yoksul onda birlik diliminin yüzde 24'ü sağlık sigortasına sahip iken, bu oran 2008 yılında % 82'ye ulaşmıştır. 2003 yılında 15 pilot ilde aile hekimliği sistemine kayıtlı nüfus sıfır iken, 2009 yılında 33 ilde yüzde 90'a ulaşmıştır. Kamu hastanelerinde 2003 yılında %38 olan sağlık hizmetleri ile ilgili hasta memnuniyet

¹²¹ İlhan Öztürk, a.g.e.,s. 46.

¹²² <http://www.worldbank.org/>, (26.11.2010)

oranı, 2009 yılında % 67'ye çıkmıştır. Sosyal güvenlik sistemleri birleştirilmiş ve tüm hastaneler Sağlık Bakanlığı'na devredilmiştir; böylelikle insanlar nerede tedavi görmek istediklerini seçebilmektedir.

- **Yenilenebilir Enerji Projesi:** Yılda 3.810 GWh elektrik üretebilecek 966 MW'lık bir yenilenebilir enerji (hidro, jeotermal, rüzgâr, çöp gazı) kurulu gücünün yapımı ve sera gazı emisyonların da yıllık yaklaşık 1,7 milyon tonluk azalmaya katkı sağlanmıştır.

- **Elektrik Dağıtım Rehabilitasyon Projesi:** Proje kapsamında hedeflenen 8 bölgesel dağıtım şirketinde tüketicilerin yaşadığı elektrik kesintilerinin sayısında ve süresinde azalma görülürken, 8 bölgesel dağıtım şirketinin tahsilât verimliliğinde azalış görülmüştür.

- **Güneydoğu Avrupa Enerji Topluluğu Projesi:** 2006 yılında rekabetçi bir toptan satış elektrik piyasası faaliyete geçmiştir. İletilen elektriğin yüzdesi olarak piyasada satılan elektrik 2004 yılında önemsiz düzeylerde iken, 2009'da yüzde 30'a yükselmiştir. Sistem kazalarının sayısı 2004 yılında 21 iken, 2008 yılında 19'a düşmüştür.

- **İstanbul Deprem Riskinin Azaltılması ve Acil Durum Hazırlık Projesi:** 418 kamu binası depreme karşı güçlendirilmiş veya yeniden inşa edilmiştir. Aralarında hastanelerin de bulunduğu ilave 69 bina güçlendirilmektedir ve 110 okulun güçlendirilmesine ilişkin ihale süreci devam etmektedir. Güçlendirilen ve yeniden inşa edilen okullar yaklaşık 1 milyon öğrenciye hizmet vermektedir ve bu okullarda 33.300 öğretmen görev yapmaktadır. Hastaneler günde 25.000'in üzerinde hastaya hizmet vermektedir ve bu rakam bir afet sonrasında üç kat artabilir.

- **İhracat Finansmanı Aracılık Kredisi Dizisi:** Hedef şirketlerin ihracatları ortalama olarak %81 oranında artmıştır. Katılımcı şirketlerinin ihracatları 2005 ve 2008 arasında reel baz da yüzde 10,4 artarken, karşılaştırma yapılan şirketler için artış oranı %0 olmuştur. Katılımcı şirketlerinin yeni ürünler geliştirme (%58'e karşı %29), çevresel yönetimi iyileştirme (%79'a karşı %47), maliyetleri düşürmek için yeni

teknolojiler kabul etme (%88'e karşı % 61), yeni pazarlara ihracat yapma (%69'a karşı %48) ve müşteri tabanlarını genişletme (%79'a karşı %58) olasılıklarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

- **Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme (KOBİ) Kredisi:** Doğu ve iç bölgeler gibi yetersiz hizmet verilen bölgeler üzerinde odaklanarak, Türkiye genelinde 500 şirkete orta vadeli finansmana erişim olanağı sağlanmıştır. Katılımcı KOBİ'ler, aralarında matbaacılık, plastik işleme, turizm ve gıda işleminin de bulunduğu 20'den fazla sektörü temsil etmektedir.

- **Adil Büyüme ve İstihdamın Yeniden Tesisi Program Odaklı Kalkınma Politikası Kredisi:** Kriz sırasında tarafsız aracılık fonksiyonunun pik kullanımı ayda 1 milyar ABD \$'nın üzerinde olmuştur. Aralık 2009'da kısa çalışma ödeneğinden yararlananların sayısı 40.000 olmuştur. KOBİ'lere kullandırılan toplam kredi 2009 sonunda 83,9 milyar TL iken, Temmuz 2010'da 103,6 milyar TL'ye çıkmıştır. İŞKUR'un mesleki eğitim programlarının 2009–2010 arasındaki iki yıllık dönemde 300.000 kişiye ulaşması beklenmektedir.

Yukarıda sayılan projelerin dışında Banka tarafından Şubat 2008'de onaylanan Ülke Ortaklık Stratejisi, 2008-2011 dönemini kapsamaktadır ve Türkiye Hükümeti'nin "Türkiye'yi istikrar içinde büyüyen, gelirini daha adil paylaşan, küresel ölçekte rekabet gücüne sahip, bilgi toplumuna dönüşen, AB'ye üyelik için uyum sürecini tamamlamış bir ülke haline getirmeyi" amaçlayan Dokuzuncu Kalkınma Planı'nı esas almaktadır. Bu strateji, hükümet, iş toplumu ve sivil toplum ile hazırlanmıştır. Ülke Ortaklık Stratejisi, üç geniş alanda kalkınma sonuçlarının elde edilebilmesi için yakın bir işbirliği öngörmektedir:

- Türkiye'nin rekabetçiliğinin artırılması ve daha iyi ve daha fazla işin yaratılması;

- Türkiye'nin sağlık, eğitim ve sosyal güvenlik sistemlerinin daha da güçlendirilmesi;

- Kaliteli kamu hizmetlerinin daha etkin sunumunun sağlanmasıdır.

Aşağıdaki Tablo 6’de, Dünya Bankası’ndan alınan kredilerin kullanıldığı alanlar ve projeler görülmektedir. Türkiye, Dünya Bankasından çeşitli projeler için kullandığı kredilerin toplamı yaklaşık 5 milyar dolardır.

Tablo 6: Dünya Bankası Türkiye Verileri

AKTİF PROJELER	Miktar milyon \$
ENERJİ	
Elektrik Dağıtım ve Rehabilitasyon Projesi	269,4
Güney Doğu Avrupa Enerji Birliği (ECSEE)-APL#2	66
Güney Doğu Avrupa Enerji Birliği (ECSEE)-APL#3	150
Güney Doğu Avrupa Enerji Birliği (ECSEE)-APL#6	241
Gaz Sektörü Kalkınma Projesi	325
Özel Sektör Yenilenebilir Enerji ve Enerji Verimliliği Projesi	500
KENTSEL KALKINMA	
İstanbul Belediyesi Altyapı Projesi	322,2
İstanbul Sismik Riski Azaltma ve Acil Durumlara Karşı Hazırlıklı Olma Projesi	400
Toprak Kayıt ve Kadastro Projesi	203
Belediye Hizmetleri Projesi	275
ÖZEL SEKTÖR KALKINMASI	
Kobilerin Finansmana Erişimi	696,9
İkinci Kobilerin Finansman Erişimi Projesi	500
Dördüncü İhracat Finansmanı Aracılık Kredisi	600
ULAŞTIRMA	
Demiryollarının Yeniden Yapılandırılma Projesi	184,7
EĞİTİM	
Orta Öğretim Projesi (SEP)	104
SAĞLIK	
Sağlıkta Dönüşüm ve Sosyal Güvenlik Reformu Projesi	75,1
TARIM VE KIRSAL KALKINMA	
Kuş Gribi ve Evrensel İnsan Virüsü Salgınına Karşı Hazırlıklı Olma	34,4
ÇEVRE	
Anadolu Su Havzası Rehabilitasyon Projesi	15,7
Su Havzası Rehabilitasyon Projesi	7
TOPLAM	4969,4

Kaynak:[http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/ECAEXT/TURKEYINTURKISHEXTN/0,,contentMDK:21024681~pagePK:141137~piPK:141127~theSitePK:455688,00.html\(26.11.10\)](http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/ECAEXT/TURKEYINTURKISHEXTN/0,,contentMDK:21024681~pagePK:141137~piPK:141127~theSitePK:455688,00.html(26.11.10))

6.2. Bölgesel Kalkınma ve Yatırım Bankaları

6.2.1. Avrupa Yatırım Bankası

Avrupa Yatırım Bankası (EIB-European Investment Bank) kamu ve özel sektör kuruluşlarına üstlendikleri yatırımlar için uzun vadeli kaynak sunan Avrupa Birliği’nin uzun vadeli finansman kuruluşudur. 1958 yılında kurulmuş olan bankanın sahibi AB üyesi ülkelerdir. Banka AB üyesi, aday ve ortağı olan ülkelerdeki projeleri desteklemek

için 818 milyar Euro'dan fazla finansman sağlanmıştır.¹²³ Banka özellikle kalıcı projelerin finansmanını sağlamayı amaçlayan ve kar amacı gütmeyen bir kurumdur.¹²⁴

Avrupa yatırım bankasının amaçları ve destek politikaları aşağıdaki özetlenebilmektedir.¹²⁵

- Küçük ve Orta ölçekli işletmelerin yatırım planlarını desteklemek,
- Bölgeler arasındaki sosyal ve ekonomik farklılıkların giderilmesi,
- Çevresel koruma ve sürdürülebilir çevre politikalarını desteklemek,
- İklim değişikliğinin olumsuz etkilerine karşı mücadele etmek,
- Sürdürülebilir ve güvenli enerji için gereken yatırımları desteklemek,
- Birlik içerisindeki taşıma, enerji ve iletişim ağlarının oluşumunu desteklemektir.

Banka, Avrupa birliği dışında yer alan 150'den fazla ülkede çeşitli projeleri desteklemektedir. Yinede ağırlıklı olarak AB içerisindeki projelerin finansmanı için çalışan kurum, 2010 yılı içerisinde toplam 72 milyar Euro olan fon kaynaklarının % 88'ini Avrupa Birliği içerisindeki projelere yönlendirmiştir.¹²⁶

6.2.2. Asya Yatırım Bankaları

Asya Yatırım Bankası (ADB-Asian Development Bank) üyeleri içerisindeki gelişmekte olan ülkelerin hayat standartlarını yükseltmek ve yoksulluğu düşürmek amacı ile kurulmuş uluslararası bir finans kurumudur. 1966 yılında kurulmuş olan bankanın 67 üyesi bulunmaktadır. Üyelerinin 48 tanesi bölge içerisindeki ülkelerden, 19 tanesi ise bölge dışındaki ülkelerdendir. Asya Kalkınma Bankası genel olarak devlet, özel sektör, sivil toplum kuruluşları, kalkınma ajanslarının projelerini desteklemektedir. Bankanın stratejisi esaslı büyüme, çevresel olarak sürdürülebilir büyüme ve bölgesel entegrasyonu sağlayabilmek üzerine kurulmuştur.¹²⁷

¹²³ Avrupa Yatırım Bankası, **Türkiye'de Avrupa Yatırım Bankası**, www.bei.europa.eu/attachments/country/turkey_2010_tr.pdf (25.04.2011), s.3.

¹²⁴ DEİK, **Avrupa Yatırım Bankası**, http://www.deik.org.tr/pages/TR/DEIK_CokTaraflıKuruluslar.aspx?ctID=13&IKID=10, (23.04.2011).

¹²⁵ European Investment Bank, www.eib.org/about/index.htm?lang=en (26.04.2011).

¹²⁶ European Investment Bank, www.eib.org/about/index.htm?lang=en (26.04.2011).

¹²⁷ Asian Development Bank, www.adb.org/About/default.asp (26.04.2011)

6.2.3. İslam Kalkınma Bankası

İslam Kalkınma Bankası (IDB-Islamic Development Bank), 1974 yılında kurulmuştur. Bankanın 56 üyesi bulunmaktadır. Banka, İslam felsefe ve prensipleri (Şeriat) doğrultusunda, üye ülkelerin ve Müslüman toplumların ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmelerine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.¹²⁸ Bankanın fonksiyonları; üye ülkelerdeki kuruluş veya verimli projelere sermaye iştirakinde bulunmak, kamu ve özel sektör projelerine kredi sağlamak, ticaretin ve teknik işbirliğinin gelişmesine yardımcı olmak, kalkınma faaliyetlerine katkıda bulunmak, mali ve bankacılık faaliyetlerinin İslami kurallara uygun şekilde yürütülmesi yönünde araştırmalar yapmak olarak özetlenebilmektedir.¹²⁹ Bankanın İslami kurallara uygun şekilde yapmakta olduğu finansman şekilleri arasında faiz yüksüz borçlanma, sermaye katılımı, leasing, kar payı görülmektedir.

Bankanın öncelik alanları ise; beşeri ve tarımsal gelişme, gıda yeterliliği, altyapı geliştirme, üye ülkeler arası ticaret, özel sektörün geliştirilmesi, İslam ekonomisi, bankacılık ve finans alanlarında araştırma, geliştirme ve düzenleme olarak belirlenmiştir.¹³⁰

6.2.4. Afrika Kalkınma Bankası

Afrika Kalkınma Bankası (AFDB- African Development Bank) çok taraflı banka statüsüne sahip bir kalkınma bankasıdır. 1964 yılında kurulan bankanın 77 üyesi bulunmaktadır. Bu üyelerin 53'ü Afrika ülkesi, 24'ü ise Amerika, Asya ve Avrupa kıtalarındaki ülkelerdir. Bankanın öncelikli hedefleri yoksullukla mücadele, halkların ekonomik ve sosyal refah düzeyinin artırılması olarak belirlenmiştir. Bu hedeflerin yanı sıra banka teknik yardımlar, öz sermaye yatırımları ve krediler yoluyla bölgedeki refahı geliştirmek amacını taşımaktadır.¹³¹

¹²⁸ İslam Kalkınma Bankası, www.hazine.gov.tr/irj/go/km/docs/.../ISLAMKALKINMABANKASI.pdf, (25.04.2011).

¹²⁹ İslam Kalkınma Bankası, www.hazine.gov.tr/irj/go/km/docs/.../ISLAMKALKINMABANKASI.pdf, (25.04.2011)

¹³⁰ Alptuğ Bacak, **Türkiye’de Kalkınma ve Yatırım Bankacılığı ve Finansal Performanslarının Değerlendirilmesi (Türkiye Kalkınma Bankası-TKB-İncelemesi)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi SBE, 2007, s.75.

¹³¹ DEİK, **Afrika Kalkınma Bankası**, www.deik.org.tr/pages/TR/DEIK_CokTaraflıKuruluslar.aspx?ctID=18&IKID=10 (26.04.2011)

6.3. IMF –Türkiye İlişkileri

6.3.1. IMF'in Kuruluşu ve Amacı

İkinci Dünya Savaşından sonra kurulacak olan uluslararası para sisteminde İngiliz, ABD planlarından sonra, Fransa ve Kanada planları da yayınlanmıştır. İngiltere ve ABD, Sovyetler Birliği dâhil bütün ülkelere danıştıktan sonra kendi aralarında anlaşarak 21 Nisan 1944 tarihinde planlarını açıklamışlardır. Daha sonra 1–22 Temmuz 1944'de ¹³² ABD'de Atlantic City'de (New Jersey) tartışılmıştır. Tartışmanın sonuçları (New Hampshire) Bretton Woods'ta toplanan Birleşmiş Milletler Para ve Finans Konferansına sunmuşlardır. Toplantıya 44 ülke katılmıştır. II. Dünya savaşından sonra uluslararası para sisteminin esasları kabul edilerek anlaşma imzalanmıştır.¹³³ Bretton Woods Anlaşması ile dünyada iki önemli mali kuruluş kurulmuş oldu. Bunlar IMF (Uluslararası Para Fonu) ile Dünya Bankasıdır (Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası). Mali anlamda çalışmalarına 1 Mart 1947'de başlamışlardır. Burada uluslararası para sisteminin düzenli bir biçimde işlemlerini sağlamak üzere, geçici olarak ciddi dış ödeme açığı ile karşı karşıya kalan üye ülkelere kredi desteği sağlamakla görevlidir.¹³⁴ IMF, sabit kurlu Bretton Woods sisteminin yürütülmesinden sorumlu olarak ortaya çıkmıştır. Bu günde uluslararası mali ve parasal düzeni sağlamakla ilgili görevleri sürmektedir.

IMF ve Dünya Bankası'nın üyeleri aynı ülkelerden oluşur. Birine üye olan diğerlerine de üye olur. Sovyetlerin dağılması, Yugoslavya'nın parçalanması, Çek ve Slovakya'nın ayrı devletler olması fonun dışında kalan İsviçre'nin üyeliğe kabulüyle üye sayısını hızla artırmıştır. Bugün 186 üyesi bulunmaktadır.

IMF'nin amaçları ve fon ana sözleşmesi:¹³⁵

- Uluslararası parasal konularda üyeler arası danışma ve birlikte hareketin getirdiği mekanizmayı oluşturarak uluslararası işbirliğini teşvik etmek,

¹³² Cem Alpar ve Tuğba Ogun, a.g.e., s.142.

¹³³ Rıdvan Karluk, a.g.e., s. 225.

¹³⁴ Halil Seyidoğlu, **Uluslararası İktisat, Teori, Politika ve Uygulama**, Genişletilmiş 16. Baskı, İstanbul, 2007, s.772.

¹³⁵ Cem Alpar ve Tuğba Ogun, a.g.e., s.142.

- Uluslararası ticaretin dengeli gelişmesini sağlamak, bu yolla yüksek istihdam ve reel gelir düzeyinin, üretken kapasitesinin gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak,
- Kambiyo istikrarını ve gerekli kambiyo düzenlemelerini sağlamak, rekabetçi devalüasyonları önlemek,
- Çok yönlü bir ödeme sistemini kurabilmek için ulusal paraların tam konvertibilitesini sağlamak, kambiyo kısıtlamalarını kaldırmak,
- Üye ülkelerin dış dengesizliklerini gidermek amacıyla kısıtlayıcı önlemlere başvurmamaları için geçici olmak kaydıyla, mali kaynaklar bulmak,
- Dış ödemelerdeki dengesizlikleri hem süre hem de hacim yönünden azaltmak şeklinde hareket etmektir.

IMF'in Başlıca Borç Verme Araçları¹³⁶:

- Stand-by Anlaşmaları
- Ek Rezerv Kolaylığı (SRF)
- Uzatılmış Fon Kolaylığı (EFF)
- Esnek Kredi Kolaylığı (FCL)
- Yoksulluğu Azaltma ve Büyüme Kolaylığı (PRGF) ve Dışsal Şok Kolaylığı (ESF)
- Acil Durum Yardımı
- Petrol Kolaylığı

¹³⁶ <http://www.imf.org/external/about/histcoop.htm>

6.3.2. IMF-Türkiye Kredi İlişkileri

“IMF’de geçerli üye sayısı:187

Türkiye’nin Üyelik Tarihi: 11 Mart 1947, Kota: 1191,3 Milyon SDR (Toplamın % 0.55)

Stand-by Düzenlemelerinin Sayısı: 19

Ödenmemiş Krediler, Stand-by Düzenlemeleri: 3,1 Milyar SDR (30 Nisan Sonuna Kadar)

Son Madde IV Konsültasyon: 30 Temmuz 2010 (Ülke Raporu 10/278) 30 Nisan 2011 1 Mayıs 1984 arasında Fon ile İşlemler 1 Mayıs 1984 – 30 Nisan 2011 arasında Fon ile işlemler ve Teknik yardımlar”¹³⁷.

Türkiye 11 Mart 1947 tarihinde Dünya ekonomisindeki gelişmelere ve dış dünya ile bütünleşme amacına paralel olarak, IMF’ ye üye olmuştur. IMF Ana Sözleşmesi’nin 4. maddesi çerçevesinde kambiyo kısıtlamalarını uygulayan ülke statüsünde olan Türkiye, 1990 yılından bu yana IMF Ana Sözleşmesi’nin 8. maddesi çerçevesinde sermaye hareketlerini serbest bırakmış ülke statüsünde üye durumundadır. Türkiye’nin IMF’de sahip olduğu kota, 30 Haziran 2009 tarihi itibarıyla 1.191,30 milyon SDR’dir¹³⁸. Türkiye IMF İcra Direktörleri Kurulunda, Belçika, Avusturya, Lüksemburg, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Beyaz Rusya, Kazakistan ve Slovenya ile aynı grupta yer almaktadır. Türkiye’nin içinde bulunduğu grup IMF’de oy gücü ağırlığı olarak; ABD, Japonya ve Almanya’dan sonra 4. sıradadır. Türkiye kendi grubu içinde sahip olduğu kota itibarıyla Belçika ve Avusturya’dan sonra 3. sıradadır.

¹³⁷ <http://www.imf.org/external/country/tur/rr/index.htm> (05.05.2011)

¹³⁸ http://www.tcmb.gov.tr/yeni/iletisimgm/Bulten_Turkce15.pdf (10.04.2011)

Tablo 7: Türkiye'nin IMF ile Düzenlenen Stand-by Anlaşmaları

Anlaşma Tarihi	Anlaşmanın Süresi (ay)	Anlaşmanın Türü	Tutar (Milyon SDR)	Kullanım (Milyon SDR)
01.01.1961	12	Stand-by	37,5	16
30.03.1962	9	Stand-by	31	15
15.02.1963	11	Stand-by	21,5	21,5
15.02.1964	11	Stand-by	21,5	19
01.02.1965	12	Stand-by	21,5	-
01.02.1966	12	Stand-by	21,5	21,5
15.02.1967	11	Stand-by	27	27
01.04.1968	9	Stand-by	27	27
01.07.1969	12	Stand-by	27	10
17.08.1970	12	Stand-by	90	90
24.04.1978	24	Stand-by	300	90
19.07.1979	12	Stand-by	250	230
18.06.1980	36	Uzatılmış Fon Kolaylığı	1.250,00	1.250,00
24.06.1983	12	Stand-by	225	56,2
04.04.1984	12	Stand-by	225	168,7
08.07.1994	14	Stand-by (Uzatılmış Fon K. dahil)	610,5	460,5
22.12.1999	36	Stand-by	15.038,40	15.038,40
21.12.2000	12	Stand-by	5.784,00	5.784,00
04.02.2002	36	Stand-by	12.821,20	11.914,00
11.05.2005	36	Stand-by	6.662,04	1.665,51

Kaynak: IMF http://www.tcmb.gov.tr/yeni/iletisimgm/Bulten_Turkce15.pdf ve www.hazine.gov.tr (02.04.2011)

Yukarıdaki Tablo 7'de Türkiye'nin IMF'ten aldığı kredilerin yılı, süresi ve kullanım miktarları verilmektedir. Türkiye IMF'den bugüne kadar; Stand-by Düzenlemesi, Uzatılmış Fon Kolaylığı, Acil Yardım Kredisi, Ek Rezerv Kolaylığı ve Petrol Kolaylığı imkânlarını kullanmıştır. Tablo 5'te görüleceği gibi Türkiye IMF ile 20 Adet Stand-by Anlaşması yapmıştır. Özellikle Türkiye, ödemeler dengesi sorunlarının ve döviz yetersizliğinin olduğu dönemlerde IMF ile anlaşmalar yaparak, çeşitli istikrar programları yürürlüğe koymuştur. İstikrar Programlarından ilkinin 1958 yılında uygulamaya başlamıştır. IMF'nin Türkiye'de uyguladığı istikrar programları para, kur ve maliye politikaları ile ticaret politikalarına yönelik önerilerden oluşmaktadır. Bu politikalar çerçevesinde IMF, genellikle enflasyon ve dış açık sorunlarının kısa vadede sıkı para ve maliye politikaları ile ortadan kaldırılmasını, orta ve uzun vadede ise; alt yapı yatırımlarının yapılmasını, mal ve sermaye hareketlerinin serbestleştirilmesi yoluyla ekonominin dışa açılmasını ve özelleştirmeye gidilerek piyasa ekonomisinin güçlendirilmesini hedeflemektedir.¹³⁹

¹³⁹ http://www.tcmb.gov.tr/yeni/iletisimgm/Bulten_Turkce15.pdf (10.04.2011)

IMF ile ilk stand-by düzenlemesi ise 1961 yılında imzalanmış ve bu tarihten günümüze kadar 19 stand-by ve 1 ek rezerv kolaylığı olmak üzere toplam 20 adet düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerin yarıya yakını Türkiye'nin borçlanma şartlarını yerine getirmemesi nedeniyle tamamlanamamıştır. 1970'lerde yaşanan petrol şokları nedeniyle Petrol Kolaylığı, 1999 yılındaki deprem nedeniyle Acil Yardım Kredisi kullanılmıştır. IMF, para politikası, finansal sistemin denetimi ve düzenlenmesi, vergi ve kamu maliyesi politikaları da dâhil olmak üzere, Türkiye'nin ekonomi politikası konusundaki yetkililerle çeşitli alanlarda geniş çaplı teknik destek de sunmaktadır.

Tablo 8: Türkiye'nin IMF'deki Finansal Durumu (31 Mayıs 2011)						
I. Üyelik Statüsü: Katılım:		11 Mart 1947				
II. Genel Kaynaklar Hesabı		Milyon SDR		Kota %		
Kota		1,191.30		100.00		
Elde Tutulan Döviz (Döviz kuru)		4,138.90		347.43		
Rezerv Dilimi Pozisyonu		112.78		9.47		
III. SDR Bölümü		Milyon SDR		Ödenek %		
Net birikmiş Ödenek		1,071.33		100.00		
Elde Tutulan Döviz		970.25		90.57		
IV. Olağanüstü Durumlarda Alınan Krediler:		Milyon SDR		Kota %		
Stand-by Anlaşmaları		3,060.37		256.89		
V. Son Mali Düzenlemeler	Anlaşma	Bitiş	Miktar Onaylı	Kullanılan Miktar		
Tipi	Tarihi	Tarihi	(Milyon SDR)	(Milyon SDR)		
Stand-By	11 Mayıs 2005	10.May.08	6,662.04	6,662.04		
Stand-By	4 Şubat 2002	03.Şub.05	12,821.20	11,914.00		
Stand-By	22 Aralık 1999	4 Şubat 2002	15,038.40	11,738.96		
SRF	21 Aralık 2000	20.Ara.01	5,784.00	5,784.00		
VI. Öngörülen Ödemelerin Fonu¹		Gelecekteki Ödemeler				
		2011	2012	2013	2014	2015
Anapara		1,186.68	1,311.59	562.11		
Masraflar / Faiz		21.25	21,86	4.19	0.54	0.54
Toplam		1,207.93	1,333.45	566.30	0.54	0.54
^{1/} Bir üyenin gecikmiş mali yükümlülüklerini olağanüstü varsa en fazla üç ay süreyle, borç tutarı bu bölümde gösterilecek. (Milyon SDR; Elde Tutulan SDR'lerin Mevcut durumu)						
VII. HIPC Girişimi uygulanması: Uygulanamadı						
VIII. Çok taraflı Borç Yardım Girişimi uygulanması (MDRI): Uygulanamadı						
IX. Afet sonrası Borç Yardım Uygulanması (PCDR): Uygulanamadı						

Kaynak: IMF verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

IMF üyelerinin kota, rezerv pozisyonu, elde tutulan SDR, ödenmemiş kredi, son borç verme düzenlemeler özeti, IMF'ye ödemeler, aylık ve tarihsel işlemler yansıtılır.

Yukarıdaki tablo 8'deki verilere göre, 31 Mayıs 2011 tarihli IMF verilerinde, Türkiye'nin IMF nezdinde ki SDR hesabı 2008 yılından sonra 112 milyon SDR'den 2001 yılının haziranında genel kotası 1,5 milyar SDR'ye yükselterek IMF'deki oy oranını da artırmıştır¹⁴⁰. Türkiye'nin IMF ile yaptıkları stand-by antlaşmaları ülke ekonomisinin gelişmesiyle beraber en son 2005 yılındaki 6,6 milyar SDR'lik antlaşmasından sonra herhangi bir stand-by antlaşması yapılmamıştır. Türkiye'nin IMF'ye borçlarını ödeme takviminde 2013 yılında anaparanın son taksiti, 2015 yılında ise faizin son ödemesi yapılacaktır.

6.4. Bölgesel Kalkınma ve Yatırım Bankaları- Türkiye İlişkileri

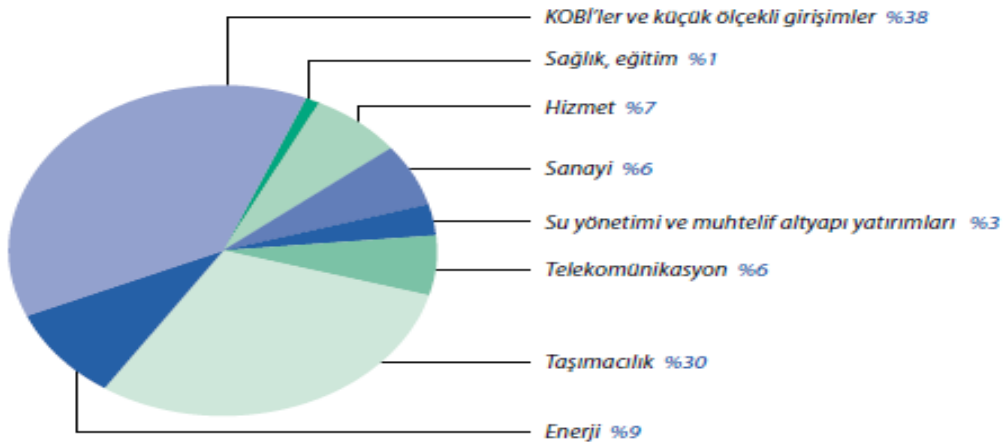
6.4.1. Avrupa Yatırım Bankası

Avrupa Yatırım Fonu'nun ortaklık yapısı, başlıca hissedar AYB'nin (% 61) yanı sıra Avrupa Komisyonu (% 30) ile 30 kamu ve özel finans kuruluşundan (% 9) oluşmaktadır. Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (TSKB) Eylül 2006'dan bu yana Avrupa Yatırım Fonu'nun hissedarlarından. AYB, geçtiğimiz üç yılda Türkiye'deki risk sermayesi sektörünün gelişimine aktif olarak katkıda bulunmuştur. Bunu, bağımsız olarak yönetilen iki önemli fona, Actera Partners ve Türk Özel Sermaye Fonu II'ye 54 milyon EUR yatırım yaparak ve Türkiye'nin özel ihtiyaçlarına göre hazırlanmış bir program olan İstanbul Risk Sermayesi Girişimini (iVCi) uygulamaya geçirerek gerçekleştirmiştir. iVCi, tamamen Avrupa Yatırım Fonu'nun danışmanlığı altındaki fonlardan ve ortak yatırım fonlarından oluşan, Türkiye'ye tahsis edilmiş bir fondur. Son kapanışı 31 Mart 2009 tarihinde 160 milyon EURO üzerinden gerçekleşmiştir. iVCi yatırımcıları Türkiye Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV), Türkiye

¹⁴⁰ <http://www.imf.org/external/np/fin/tad/exquota.aspx?memberKey1=980&date1key=2010-05-31> (31.05.2010)

Kalkınma Bankası (TKB), Garanti Bankası, National Bank of Greece ve Avrupa Yatırım Fonu'nudur¹⁴¹.

Avrupa Yatırım Bankası, 60'lı yılların ortalarından beri Türkiye'de aktif olarak faaliyettedir. Bankanın, AB üyesi olmaya hazırlanan bu ülkeye sağlamış olduğu finansman miktarı 2001–2005 seneleri arasında 3,1 Milyar Euro'ya ulaşmış bulunmakla, bu miktar aynı zamanda ülkenin ekonomik gelişmesine destek sağlamaya yönelik taahhüdünün de bir göstergesidir. EIB fonlarından faydalanan kamu ve özel sektör mensupları: yabancı yatırımcıların yanı sıra, merkezi ve yerel yönetimler, yerel bankalar ve sanayi kuruluşlarıdır¹⁴². Avrupa Yatırım Bankası, Türkiye'deki 40 yılı aşan faaliyetleri sırasında ülke ekonomisine yaklaşık 15 milyar Euro tutarında yatırım yapmıştır.

Şekil 5: Kredilerin Sektörlere Göre Dağılımı: 2005–2010

Kaynak: www.eib.org/attachments/country/turkey_2010_tr.pdf (26.04.2011)

Avrupa Yatırım Bankası tarafından desteklenen sektörler¹⁴³

- Enerji üretimi, taşınması, depolanması ve dağıtımı (elektrik, petrol, gaz, rüzgar ve güneş dahil yenilenebilir enerji)
- Enerji verimliliği
- Sanayi

¹⁴¹ EIB, Türkiye'de Avrupa Yatırım Bankası, European Investment Bank, www.eib.org/attachments/country/turkey_2010_tr.pdf (26.04.2011)

¹⁴² DEİK, http://www.deik.org.tr/pages/TR/DEIK_CokTaraflıKuruluslar.aspx?ctID=13&IKID=10 (23.04.2011)

¹⁴³ EIB, Türkiye'de Avrupa Yatırım Bankası, European Investment Bank, www.eib.org/attachments/country/turkey_2010_tr.pdf, s.7

- Bilişim teknolojisi ve medya
- Altyapı (belediye ve çevre altyapıları dahil)
- İmalat
- Araştırma ve yenilik
- Hizmetler
- Küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ'ler)
- Turizm
- Telekomünikasyon
- Taşımacılık (taşımacılık altyapısı, demiryolu araçları, otobüsler, metrolar vs. dahildir.

Aşağıdaki Tablo 9'da görüldüğü üzere Türkiye'nin Avrupa Yatırım Bankasından çok farklı krediler temin ederken, daha çok KOBİ'lerin gelişimleri için gerekli kredilerdir. Bunlara ait verilecek krediler belirli şartlara ve limitlere göre verilmektedir.

Tablo 9: Avrupa Yatırım Bankası'nın Türkiye'de Vereceği Krediler

	Kimler Yaralanır	Kredi Limiti	Kredilendirme Oranı	Vadesi
Enerji ve Çevre II Kredisi	Küçük ve orta ölçekli yenilenebilir enerji tesisleri	25 milyon EURO'yu geçmemek üzere Yatırım tutarının maksimum % 50'si finanse edilecektir.	Değerlendirme sonucunda	Değerlendirme sonucunda
Kaynaklı KOBİ Geliştirme Kredisi	Yatırım tutarı 25.000.000 EURO'yu aşmayan ve çalışan sayısı 500 kişiden az olan Sanayi ve turizm sektöründe hizmet veren KOBİ'ler	En fazla 12.500.000 EURO'dur	Değerlendirme sonucunda	Değerlendirme sonucunda

Kaynak: <http://www.kalkinma.com.tr/bankamiz-kaynakli-yatirim-kredisi.aspx> (01.06.2011) verilerinden yararlanarak hazırlanmıştır.

Avrupa Yatırım Bankası Temmuz 2010'da Büyüyen Anadolu'ya Kredi Kolaylıkları (BAKK) hayata geçirmiştir. Bu bölgesel kalkınma girişimi, Türkiye'nin 43 şehrindeki KOBİ'leri ve mikro-işletmeleri hedeflemektedir. BAKK projesi AYB Grubu'nun iki güçlü ürünü olan uzun vadeli krediler ile portföy riski paylaşımını bir araya getirmektedir, Avrupa Birliği'nin Katılım öncesi Mali Yardım Enstrümanı (IPA) fonlarından sağlanan 32 milyon Euro'luk kaynak ve 250 milyon Euro'luk AYB kredisi ile Türkiye'nin az gelişmiş bölgelerindeki KOBİ'lere ve mikro işletmelere 500 milyon Euro tutarında kredi hacmi yaratılması planlanmaktadır¹⁴⁴.

6.4.2. İslam Kalkınma Bankası

İslam Kalkınma Bankası, Türkiye'ye 1976–1998 döneminde toplam 2,4 milyar dolarlık proje ve ticaretin finansmanını sağlamıştır. Bankanın bu döneminde üye ülkeleri içinde Pakistan'dan sonra en fazla kredi imkânını Türkiye'ye sağlamıştır. Bu dönemde alınan kredilerin 1,7 milyar dolarını ithalatın finansmanı programına, 184 milyon doları ise ihracatın finansmanı programına vermiştir. Toplam kredilerin dörtte biride kamu ve özel sektör projelerinin finansmanı için onaylamıştır. Banka bu dönemde altyapı, sanayi, sağlık, ulaştırma ve enerji, eğitim, tarım ve mali sektörlerine kredi onayı vermiştir. Bu alanlardaki kredilerin tamamı kamu sektörüne verilirken, ticaretin finansmanında tamamı özel sektöre verilmiştir.¹⁴⁵

İslam Kalkınma Bankası 2003 yılından sonra birçok kamu ve özel projeye veya ticaret finansmanına kredi sağlamıştır. Son dönemde İslam Kalkınma Bankası KOBİ'lere de kredi olanaklarını açmıştır. Katılım bankaları üzerinden Türkiye'de yaklaşık 60 milyon dolarlık bir kredi açmıştır.¹⁴⁶

İslam Kalkınma Bankası, Türkiye'de çoğunlukla kamu sektörüne yatırım kredisi verirken özel sektöre daha çok dış ticaretin finansman kredisini sağlamaktadır. Ancak 2008 krizinden sonra Türkiye'de KOBİ'lere de kredi vermeye başlamıştır. Bu kredileri Eximbank veya Türk Sanayi Kalkınma Bankası üzerinden değil de ticari

¹⁴⁴ A.g.e., s.6.

¹⁴⁵ <http://www.ekodialog.com/Makaleler/islam-konferansi-teskilati-ve-bankasi.html> (01.05.2011)

¹⁴⁶ http://www.tkbb.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=2175&Itemid=846 (02.06.2011)

bankalar üzerinden eşit miktarlarda dağıtımını sağlamaktadır. Son dönemde açtığı krediler ise aşağıdaki tablo 10’da görülmektedir.

Tablo 10: İslam Kalkınma Bankası’nın Türkiye’de Verdiği Krediler

	Kimler Yaralanır	Kredi Limiti	Kredilendirme Oranı	Vadesi
Yatırım Kredisi	Yatırım Teşvik Belgesinde yatırımın finansmanı bölümünde kendilerine bir dış kredi öngörüsü yapılan yatırımcılar	En az 500.000 USD, En fazla 10.000.000 USD’dir	Makine teçhizat bedelinin %100’ü kredilendirilebilmektedir	Değerlendirme sonucunda
İhracata Yönelik İthalat Finansman Kredisi	Kredili olarak ithal edilecek malların, ihracata yönelik malların üretiminde kullanılması	100.000,- EURO ile 2.000.000,- EURO arasındadır.	Finanse edilecek ithalat işlemlerinde ithalat tutarının azami % 80’ine kadar kredi kullanılır	İthalatı finanse edilecek mallar ve tanınacak kredi vadeleri işlem bazında Türk Eximbank
Yatırım Kredisi	Yatırımcıların yerli ve ithal makine-teçhizat alımlarının ve bu makine teçhizatla ilgili montaj hizmetlerinin finansmanında kullanılır	Minimum 35.000 İslam Dinarı(İD), maksimum 3.500.000 İD (1 İslam Dinarı = 1 SDR)	Değerlendirme sonucunda	Maksimum 3 yıl ödemesiz dönem dahil 10 yıla kadar vade olabilmektedir.

Kaynak: <http://www.kalkinma.com.tr/islam-kalkinma-bankasi-kaynakli-yatirim-kredisi.aspx>,
<http://www.taryat.gov.tr/bilgibank/finansalternatifleri.pdf>, www.antakyatso.org.tr/tkb.doc yararlanarak hazırlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN KALKINMA VE YATIRIM BANKASI UYGULAMALARININ EKONOMİDEKİ ETKİLERİ

1. TÜRKİYE'DE YATIRIM ve KALKINMA BANKACILIĞI

“Bankacılık Kanunu: Kanun No. 5411, Kabul Tarihi: 19.10.2005, (1 Kasım 2005 tarih ve 25983 mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır) Kanun: 5472, 5667, 5754 ve 5766 sayılı Kanunlar ile değiştirilmiştir.” Bankacılık Kanununun amacını aşağıda 1.maddede açıklamıştır. Finansal piyasaların güven ve istikrar için yeniden düzenleyen kanunun 1. maddesi;

“MADDE 1- Bu Kanunun amacı, finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanmasına, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışmasına, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.” Aynı Kanunun 3. maddesinde tanımlar verilerek, Türk bankacılık literatüründeki, kalkınma ve yatırım bankalarının da tanımını vermiştir. Buna göre:

“ Kalkınma ve yatırım bankası: Bu Kanuna göre mevduat veya katılım fonu kabul etme dışında; kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren ve/veya özel kanunlarla kendilerine verilen görevleri yerine getiren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini, ifade eder. “

Yukarıdaki 5411 Sayılı Kanundaki tanımlamalarda da Kalkınma ve yatırım bankalarına mevduat dışındaki yükümlülüklerini bekitmişlerdir. Halen, Türkiye’de faaliyet gösteren bu bankalar, kamu sermayeli, özel sermayeli ve yabancı sermayeli olarak faaliyette bulunurlar. Ayrıca, T.C.M.B. uygulamadaki yerini de belirlemiştir.

• 2007/01 Tarihli Düzenleme Kalkınma ve Yatırım Bankalarının T.C.M.B. Tarafından Düzenlemesi

Aşağıdaki tarihte; T.C.M.B. tarafından gerçekleştirilen duruma göre kalkınma ve yatırım bankalarının faaliyetlerini uluslararası bir seviyeye çekerek, bankacılık faaliyetlerini yeniden düzenlemiştir. Bu suretle, T.C:M.B. **kalkınma ve yatırım**

bankalarını parasal sektörün yeni bir kurumsal birimi olarak bankalar ve Merkez bankası sektörel bilânçoları, parasal durum ve para arzı karşılık kalemleri tablolarına yansıtılmıştır. Buna göre;¹⁴⁷

*“Para ve banka istatistiklerinde “Banka Dışı Mali Kuruluşlar” içerisinde gösterilen **kalkınma ve yatırım bankaları verileri**, 2007 Ocak ayında yapılan düzenleme (Uluslararası standartlara uyum amacıyla parasal sektör tanımı Merkez Bankası ve Mevduat Bankalarına ilave olarak **Kalkınma ve Yatırım Bankaları**, Katılım Bankaları ve B Tipi Likit Fonları (Para Piyasası Fonları) kapsayacak şekilde genişletilmiştir) ile, 2005 Aralık ayından itibaren “Yurtiçi Banka” olarak sınıflandırılmaya başlanmıştır. Bu kapsamda bankaların söz konusu kurumlar ile olan işlemleri ilgili tablolarda “bankalararası” kalemlere dâhil edilmiştir. **Kalkınma ve yatırım bankaları** parasal sektörün yeni bir kurumsal birimi olarak bankalar ve Merkez bankası sektörel bilânçoları, parasal durum ve para arzı karşılık kalemleri tablolarına yansıtılmıştır.”*

2. TÜRKİYE’DE FAALİYETTE BULUNAN KAMU SERMAYELİ YATIRIM BANKALARI

2.1. İller Bankası

2.1.1. Kuruluşu

İller Bankasının kuruluş düşüncesi,¹⁴⁸ Kurtuluş Savaşından sorara gündeme gelmiştir. Kurtuluş Savaşından sonra başlatılan kalkınma hamlesi çerçevesinde, şehir ve kasabalarımızın yeniden imar ve inşası öne çıkmıştır. Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk’ün talimatlarıyla, 11 Haziran 1933 tarihinde 2301 sayılı Kanunla, 15 Milyon sermaye ile “Belediyeler Bankası” adıyla, belediyelerin imar faaliyetlerini finans etmek üzere kurulmuştur. Bankanın Kuruluş Kanunu uyarınca, yalnız Belediyelere yönelik faaliyetlerde bulunması, kuruluş sermayesinin, hızlı nüfus artışı ve şehirleşmeye paralel olarak artan kredi ihtiyacını karşılayamamıştır. Ayrıca, mali ve teknik kaynağa, yardıma muhtaç İl Özel İdareleri ile köylerin bu yardım dışında bırakılmaması, faaliyet sahasının

¹⁴⁷ http://www.tcmb.gov.tr/yeni/evds/yayin/parabank/a_sektor_bdmk_c.html (05.07.2011)

¹⁴⁸ <http://www.ilbank.gov.tr/?komut=ic&pid=2> (25.06.2011)

daha genişletilmesi gibi hususlar göz önünde bulundurulmuştur. Böylece, Belediyeler Bankasının değişik bir bünyeye sahip kılınması düşünülmüş ve bu düşünceyle kurulan Belediyeler Bankasının, “Mahalli İdareler İmar Bankası”na dönüştürülmesi için 29.07.1944 tarihinde T.B.M.M. ne sunulan kanun tasarısı hazırlanmıştır. Tasarının Bütçe Komisyonunda görüşülmesi sırasında Bankanın adı “İller Bankası” olarak değiştirilmiştir.

İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Köyleri de içine alan İller Bankası A.Ş.'nin kurulması, 13.06.1945 tarihinde kabul edilen ve 23.06.1945 tarihinde de Resmi Gazetede yayınlanan 4759 sayılı kanunun yürürlüğe girmesiyle Belediyeler Bankasının görevlerini üstlenerek resmen kurulmuştur. Son değişiklik, 26.01.2011 tarihinde T.B.M.M. tarafından kabul edilen ve Resmi Gazete'nin 08.02.2011 tarihli nüshasında yayımlanan 6107 sayılı kanunla "İller Bankası A.Ş." ismini almıştır. İller Bankası A.Ş. bütün işlemlerinde kuruluş kanunu ve özel hükümlerine bağlı, tüzel kişiliğe sahip bir kamu kuruluşudur.¹⁴⁹

2.1.2. Amacı

Banka Kuruluş Kanununun 1.maddesinde de belirtildiği üzere özel hukuk hükümlerine tabi olarak, ticari esaslara göre faaliyet göstermek üzere kurulmuş, tüzel kişiliği haiz özel bütçeli bir kuruluştur. Banka ayrıca yatırım ve kalkınma bankası olarak 4389 sayılı Bankalar Kanununa tabi bulunmakta ve 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununa göre vergi ödemektedir. 4759 sayılı Kanuna göre Banka Teşkilatı Genel Kurul, Yönetim Kurulu ve Genel Müdürlük olarak oluşturulmuş, görev ve yetkiler bu üç organ arasında paylaştırılmıştır. Bankanın bütçesi Genel Müdürlükçe hazırlanıp, Yönetim Kurulunca kabul edilerek uygulanmakta, bilânçosu ise Banka Genel Kurulunca karara bağlanmaktadır.¹⁵⁰

İller Bankasının Denetimi,4759 sayılı Kanunla Bankanın, biri Genel Kurulunca seçilen, biride Bayındırlık ve İskân Bakanınca atanan iki denetçi tarafından denetlenmesi öngörülmüş ve ibra yetkisi de özel Kanununa göre teşkil olunan Banka Genel Kuruluna verilmiştir. 3346 sayılı "Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Fonların

¹⁴⁹ <http://www.ilbank.gov.tr/?komut=ic&pid=2> (25.06.2011)

¹⁵⁰ <http://www.ilbank.gov.tr/?komut=ic&pid=4> (25.06.2011)

Türkiye Büyük Millet Meclisince Denetlenmesinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun" gereğince İller Bankası A.Ş. Türkiye Büyük Millet Meclisinin denetimine tabidir. Ancak bu Kanunun 9. maddesi uyarınca İller Bankası A.Ş.'nin bilânço ve netice hesapları ve komisyon raporlarıyla ilgili olarak Meclis Genel Kurulunda oylama yapılmamakta, bu raporlar sadece genel görüşme konusu olabilmektedir. İller Bankası, TBMM Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonununun 13.07.1987 tarih ve 1485/30 sayılı kararı ve Başbakanlığın 29.07.1987 tarihli ve 2099 sayılı emirleri uyarınca Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu tarafından 1987 yılından bu yana her yıl sürekli olarak denetlenmektedir. Ayrıca Banka, 4491 sayılı kanunla değişik 4389 sayılı Bankalar Kanunu hükümlerine göre, Bankalar Yeminli Murakıplarının denetimine tabidir.¹⁵¹

2.1.3. Sermayesi

İller Bankası; ortak idarelerin kredi Kanunları gereğince yapmaya yetkili buldukları mahalli kamu hizmetleriyle ilgili tesisler alt ve üst yapılar ve diğer işlerin yapılmasını kolaylaştırmak, şehir, kasaba ve köylerin kuruluş ve imarı yolundaki plan ve programların gerçekleştirilmesini desteklemek amacıyla bu idarelere, Bankanın yönetmeliğinde yazılı esas ve usullere göre kredi sağlamak, bu konularda kurulmuş ve kurulacak olan fonlardan tahsis yapmak;¹⁵²

-”Bakanlık Kuruluş Kanunları hükümleri saklı kalmak üzere ortak idarelerin istemleri halinde harita, proje, keşif ve etütleri yapmak veya yaptırmak, bu idarelerin vücuda getirecekleri tesis ve yapılardan mahallince yaptırılmasına imkân olmayan veya Banka tarafından toplu olarak yaptırılmasında fayda bulunan, içme suyu, kanalizasyon, kalkınma planları esas alınarak hazırlanan, Banka yıllık yatırım programlarına girenleri yapmak veya yaptırmak,

- İmkana göre ortak idarelerin ve diğer kamu kurum kuruluşlarının program dışı işlerini istemleri halinde ve finansmanı bu idarelerce karşılanmak üzere yapmak veya yaptırmak,

¹⁵¹ <http://www.ilbank.gov.tr/?komut=ic&pid=4> (25.06.2011)

¹⁵² <http://www.ilbank.gov.tr/?komut=ic&pid=5> (25.06.2011)

- Bankadan alınacak kredilerle yapılacak işlerden yapım ve denetlemeleri Bakanlığa verilmiş olanlar dışında kalanların, isteme ve imkana göre teknik kontrol ve denetlemesini üzerine almak,

- Ortak idareler için gerekli olan her türlü makine araç, gereç malzeme ve eşyadan temin edebileceklerini bu idarelere istemleri halinde satmak veya kiralamak,

- Ortak idarelerin Banka aracılığıyla sigorta ettirmek isteyecekleri her türlü araç, gereç ve diğer menkuller ile gayrimenkul mallarını sigorta ettirmek.

— Yukarıda yazılı görevleri yapmak üzere her türlü araç ve malzemeyi temin etmek. Bankanın görevlerini yerine getirebilmek için gerekli tesisleri doğrudan doğruya kurmak veya kurulmuş kurulacak olan ortaklıklara gerekirse iştirak etmek,

- Ortak idarelerin ve diğer kurum ve kuruluşların istemleri halinde bunların ve ayrıca kanunlarla kurulmuş fonlardan Bankaya aktarılacak olanların veznedarlık hizmetlerini yapmak,

- Bu hizmetlerle ilgili alınacak faiz ve komisyonlar, mevzuata aykırı olmamak kaydıyla Bankaca tayin ve tespit edilir.

- Yönetmeliğinde belirtilen Banka işlerini yapmak ve Kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek”.

2.2. Türk Eximbank

2.2.1. Kuruluşu

Türk Eximbank'¹⁵³in kuruluşu ve amacı Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş. Türk Eximbank, 31 Mart 1987 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 3332 sayılı Kanun'un verdiği yetkiye istinaden, 21 Ağustos 1987 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 87/11914 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur. Ortaklık Yapısı: Hisseler (A) ve (B) grubu olmak üzere iki gruptan oluşur: (A) grubu hisseler Hazine'ye ait olup, sermayenin en az %51 'ini teşkil eder. (B) grubu hisseler sermayenin %

¹⁵³ <http://www.istekobi.com.tr/kobi-bilgi-merkezi/sizin-icin-arastirdik/turkiye-ihracat-kredi-bankasi-as-turk-eximbank-in-kurulus-amaci-yapisi-faaliyet-s1036.aspx> (25.06.2011)

49'unu teşkil etmekte olup, Hazine'ce kamu ve özel sektör bankaları ve benzeri finansman kuruluşları ile sigorta şirketlerine ve diğer gerçek ve tüzel kişilere devredilebilir.

2.2.2. Amacı

Banka'nın amacı; ihracatın geliştirilmesi, ihraç edilen mal ve hizmetlerin çeşitlendirilmesi, ihraç mallarına yeni pazarlar kazandırılması, ihracatçıların uluslararası ticarete paylarının artırılması, girişimlerinde gerekli desteğin sağlanması, ihracatçılar ve yurt dışında faaliyet gösteren müteahhitler ve yatırımcılara uluslararası piyasalarda rekabet gücü ve güvence sağlanması, yurt dışında yapılacak yatırımlar ile ihracat veya döviz kazandırma maksadına yönelik yatırım malları üretim ve satışının desteklenerek teşvik edilmesidir.¹⁵⁴

Türkiye'de ihracatın kurumsallaşmış tek asli teşvik unsuru olan Türk Eximbank, bu amaca yönelik olarak ihracatçıları, ihracata yönelik üretim yapan imalatçıları ve yurt dışında faaliyet gösteren müteahhit ve girişimcileri kısa, orta ve uzun vadeli nakdi ve gayri nakdi kredi, sigorta ve garanti programları ile desteklemektir. Türk Eximbank'ın, gelişmiş birçok ülkenin resmi destekli ihracat kredi kuruluşlarından farklı olarak kredi, garanti ve sigorta işlemlerini aynı çatı altında toplamış olması, ihracatçı firmalara verilen hizmetlerde bir bütünlük oluşturulmasına imkân tanımaktadır.¹⁵⁵

➤ Faaliyetleri

- Mal ve hizmet ihracatını, sevk öncesi ve sonrası aşamalarında kısa, orta ve uzun vadeli alıcı ve / veya satıcı kredileri ve diğer krediler ile finanse eder.
- İhracatın finansmanı amacıyla, ihracatçıların yurt içi ve yurt dışı banka ve finans kurumlarından sağlayacakları krediler için garantiler verir.

¹⁵⁴ <http://www.istekobi.com.tr/kobi-bilgi-merkezi/sizin-icin-arastirdik/turkiye-ihracat-kredi-bankasi-as-turk-eximbank-in-kurulus-amaci-yapisi-faaliyet-s1036.aspx> (25.06.2011)

¹⁵⁵ <http://www.bankafinans.com/exim-bank-hakkinda.html> (26.06.2011)

- Yurt dışı müteahhitlik hizmetleri ile dış yatırımların geliştirilmesi için kredi açar, finansmanına katılır, sigorta ve garanti sağlar.
- Mal ve hizmet ihracatında, ihracatçıların ticari ve siyasi riskler nedeniyle ortaya çıkabilecek zararlarını teminat altına almak ve ihracatçılara bu konuda güvenceler sağlamak suretiyle ihracatı teşvik etmek üzere ihracat kredi sigortası yapar, garanti verir.
- Yurt içi ve yurt dışı bankalara ve finans kurumlarına ihracata yönelik krediler açar, garantiler verir.

2.2.3. Sermayesi

Türk bankacılık sisteminin en güçlü bankalarından biri olan Türk Eximbank, uygulanan ekonomik program çerçevesinde ihracatçılara verilen desteğin artırılması gereğinin bilinciyle, güçlü mali yapısının kazandırdığı güven ve imkânlarla yeni kaynak arayışlarını sürdürmektedir. Türk Eximbank'ın sermayesi 375 trilyon TL' iken, Hazine Müsteşarlığı tarafından Türk Eximbank'ın sermayesi 2007 yılında 3,7 milyar ABD Doları tutarında nakdi kredi desteği ve 4,7 milyar ABD Doları tutarında sigorta/garanti imkânı sağlayarak ihracata toplam 8,4 milyar ABD Doları seviyesinde bir destek vermiştir. Böylece, Banka nakdi ve gayri nakdi destekleri ile ihracatın yaklaşık % 8'ine finansman desteği sağlamıştır. Türk Eximbank'ın nominal sermayesi Aralık 2006'da 1 milyar YTL'ne yükseltilmiş olup, bunun tamamı Temmuz 2007 itibariyle ödenmiştir. 31 Aralık 2007 tarihi itibariyle Banka'nın aktif toplamı ise **4,2 milyar YTL'dir**. Üstlendiği özellikli görevler nedeniyle nitelikli insan kaynaklarına sahip Türk Eximbank'a temel işlem birimlerindeki profesyonel kadroların yaş ortalaması 41 olup, destek birimleriyle birlikte toplam 390 personel görev yapmaktadır.

Türk Eximbank ihracatçı ve ihracat bağlantılı mal üreten imalatçı firmalara, özellikle ihracata hazırlık döneminde finansman gereksinimlerinin karşılanması amacıyla, kısa vadeli ihracat kredileri tahsis etmektedir. Bu krediler TL ve döviz cinsinden, bankalar aracılığıyla veya doğrudan Türk Eximbank tarafından firmalara

kullanılmaktadır¹⁵⁶.Türk Eximbank; ihracatçıları, ihracata yönelik üretim yapan imalatçıları ve yurt dışında faaliyet gösteren girişimcileri kısa, orta-uzun vadeli nakdi ve gayri-nakdi kredi programları ile desteklemektedir.¹⁵⁷

2.2. Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.

2.3.1. Kuruluşu

“ 27.11.1975 Tarihli ve 13 sayılı "Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankası Kuruluşuna Dair Kanun Hükmünde Kararname", 14.11.1983 Tarihli ve 165 sayılı "Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankası A.Ş.'nin Kuruluşu Hakkında Kanun Hükmünde Kararname", 15.7.1988 tarihli ve 329 Sayılı "Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankası A.Ş.'nin Kuruluşu Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Hükmünde Kararname" ile 12.2.1990 Tarihli ve 401 Sayılı "Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketinin Kuruluşu Hakkında Kanun Hükmünde

Kararnamenin Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"lerin Yürürlükten Kaldırılması ve Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketinin Kuruluşu Hakkında Kanun çıkarılmıştır.”¹⁵⁸

2.3.2. Faaliyet Konuları ve Amacı

“Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.’nin amacı bankanın kuruluş kanununun 3. Maddesinde açıklamıştır. Buna göre:

Bankanın amacı; *Türkiye'nin kalkınması için, anonim şirket statüsündeki teşebbüslere kârluluk ve verimlilik anlayışı içinde kredi vermek, iştirak etmek suretiyle finansman ve işletme desteği sağlamak, yurtiçi ve yurtdışı tasarrufları kalkınmaya dönük yatırımlara yöneltmek, sermaye piyasasının gelişmesine katkıda bulunmak, yurtiçi, yurtdışı ve uluslararası ortak yatırımları finanse etmek ve her türlü kalkınma ve yatırım bankacılığı işlevlerini yapmaktır.*

¹⁵⁶ <http://www.bankafinans.com/exim-bank-hakkinda.html> (26.06.2011)

¹⁵⁷ <http://www.taryat.gov.tr/bilgibank/finansalternatifleri.pdf> (26.06.2011)

¹⁵⁸ <http://www.kalkinma.com.tr/kurulus-kanunu.aspx> (26.06.2011)

Banka bu amaçları gerçekleştirmek üzere;

(1) Türk Lirası ve döviz olarak kısa, orta ve uzun vadeli her türlü nakdi ve gayri nakdi kredi açabilir, kâr ortaklığı veya kiralama esaslı kredi işlemleri yapabilir. Yerli ve yabancı kişi ve kurumlara gerekli teminatın alınması karşılığında garanti verebilir ve aracı olabilir.

(2) Her türlü menkul kıymetleri satın alabilir, satabilir ve tahvil garantisi verebilir.

(3) Araştırma, proje geliştirme ve eğitim çalışmaları yapabilir veya yaptırabilir, teknik yardım verebilir. Finansman ilişkilerinde bulunduğu şirketlerin rantabl çalışmalarını sağlayıcı önlemleri alabilir.

(4) Şirketlere kredi açabilir, yurtiçinde ve yurtdışında kurulmuş şirketlere iştirak edebilir, gerektiğinde rehabilitasyon, bonifikasyon, konsolidasyon yapabilir. Bankanın öncülüğünde şirket kurabilir ve iştiraklere ait hisse senetlerini alabilir, satabilir, geri alabilir ve kâr garantisi verebilir.

(5) İthalat, ihracat ve görünmeyen muameleler gibi her türlü kambiyo işlemlerini yapabilir ve döviz pozisyonu tutabilir.

(6) Sigorta acenteliği yapabilir.

(7) Gerekli izinleri almak kaydıyla yurtiçinde ve yurtdışında şube ve temsilcilik açabilir.

(8) Yurtiçi ve yurtdışı finansman kurumlarıyla işbirliği yapabilir, bunların katıldığı ulusal ve uluslararası kuruluşlara üye olabilir.

(9) Yurtiçi ve yurtdışı finansman kuruluşları ile para ve sermaye piyasalarından ve her türlü fonlardan kaynak sağlayabilir.

(10) Sanayide mülkiyetin geniş halk kitlelerine yayılmasını sağlayacak tedbirleri alır.

(11) *Banka kaynaklarını kalkınma planı ve yıllık programların hedef ve ilkelerine uygun olarak kullanır.*

(12) *Amacının gerçekleşmesine yardımcı olacak her türlü kalkınma ve yatırım bankacılığı işlemleri yapabilir.*

(13) *Her türlü menkul ve gayrimenkul malları alır, satar, kiralar, kiraya verir, leh ve aleyhte rehin, ipotek, intifa, irtifak hakları, gayrimenkul mükellefiyetler ve sair hakları tesis edebilir.*

(14) *Banka açtığı krediler karşılığında, menkul rehni, ticarî işletme rehni ve gayrimenkul ipoteği de dâhil olmak üzere her türlü teminatı alabilir.”*

2.3.3. Sermayesi

“ Bankanın 4.maddesinde; amacına ulaşmasını sağlayacak öz ve yabancı kaynaklar şunlardır:

(a) Özkaynaklar: (1) *Sermaye, (2) İhtiyatlar ve karşılıklar.*

(b) Yabancı kaynaklar: (1) *Hazine kefaletiyle Türk Lirası veya döviz mukabili çıkarılacak tahviller, (2) Hazine ve T.C. Merkez Bankasıncı açılacak krediler, verilecek avanslar, (3) Gerektiğinde Hazine kefaleti verilmek suretiyle yerli ve yabancı kuruluşlardan sağlanacak krediler, (4) Diğer kaynaklar.*

Bankanın sermaye yapısı 5. Maddesinde; *Banka kayıtlı sermaye sisteminde olup, kayıtlı sermayesi 75 000 000 000 000 TL.'dir. Bankanın hisse senetleri nama yazılıdır.*

- *Bankanın kayıtlı sermaye tavanı içinde sermaye artırımı Yönetim Kurulu kararı ile gerçekleştirilir. Kayıtlı sermaye tavanı ise, Genel Kurul kararı üzerine Bakanlar Kurulunca artırılabilir.*

- *Yönetim Kurulu; rüçhan haklarını kısıtlamaya, itibari değer üzerinde hisse senedi çıkarmaya, tahsisli pay satışı yapmaya ve hisse senetlerini değişik kupürler halinde basturmaya yetkilidir.*

- *Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde, Bankanın kayıtlı sermaye sisteminin işleyişi, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu çerçevesinde yürütülür.”¹⁵⁹*

3. TÜRKİYE’DE FAALİYET GÖSTEREN ÖZEL SERMAYELİ YATIRIM BANKALARI

3.1. Aktif Yatırım Bankası A.Ş.

3.1.1. Kuruluşu

Aktif Yatırım Bankası Anonim Şirketi Ana Sözleşmesinin Birinci Bölümü, madde 1’de;

“İşbu sözleşmede isimleri, unvanları, uyrukları ve açık adresleri yazılı bulunan kurucular tarafından 25.04.1985 tarih ve mülga 3182 sayılı Bankalar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu hükümleri çerçevesinde Yatırım Bankacılığı yapmak üzere Bakanlar Kurulu’nun 22 /09 / 1998 tarih ve 98 / 11819 sayılı kararnamesi ile Anonim Şirket (bundan sonra BANKA diye anılacaktır) kurulmuştur”¹⁶⁰. Aktif Bank, 1999 yılında Çalıkbank adıyla kurulmuş ve 2007 yılına kadar sağlıklı şekilde faaliyetini sürdürmüştür. 2007 yılının ikinci çeyreğinde yönetimini yenileyerek yeniden yapılanma sürecine girmiştir. 2008 yılında unvanını Aktif Bank olarak değiştiren Banka, Bankanın ağ alt yapısı hızlı, mobil uygulamaları destekleyen sistemleri ile esnek ve güvenli teknolojilere sahiptir. Aktif Bank, 2008 yılında ilk fazını tamamladığı, kendi bankacılık paketini kullanmaktadır.

3.1.2. Faaliyet Amacı

Bankanın amacı madde 5 de: “ *Banka, mer’i mevzuat hükümlerine uygun olarak yatırım, proje finansmanı ve menkul kıymetler ile ilgili işlemlerle aşağıda yazılı konular da dâhil olmak üzere, her türlü yatırım bankacılığı hizmeti vermek ve “yatırım”, “kalkınma” ve mevzuatın yatırım bankaları hakkında cevaz verdiği her türlü bankacılık işlemlerinde bulunmak amacı ile faaliyet gösterecektir”¹⁶¹. Hedeflediği*

¹⁵⁹ <http://www.kalkinma.com.tr/kurulus-kanunu.aspx> (26.06.2011)

¹⁶⁰ http://www.aktifbank.com.tr/dokumanlar/ana_sozlesme.pdf (26.06.2011)

¹⁶¹ http://www.aktifbank.com.tr/dokumanlar/ana_sozlesme.pdf (26.06.2011)

müşteri kitlelerine uygun olarak yenilenen kurumsal kimliğiyle Aktif Bank, birden fazla markayı içinde barındırmaktadır. Banka, bölgesel finansal güç olma stratejisi doğrultusunda Arnavutluk'ta yer alan iştiraki Banka Kombetare Tregtare (BKT) ile Balkanlarda gücünü yeni bir ülke olan Kosova'yı da içine alarak genişletmektedir.

3.1.3. Sermayesi

Aktif Bank, 2009 yılında Japon Kredi Derecelendirme Kuruluşu JCR-ER tarafından yüksek düzeyde yatırım yapılabilir kategorisi içinde yer alan A-(Trk) kredi notu teyit edilerek, uzun vadeli görünümü durağandan pozitifte yükseltilen Aktif Bank'ın 2009 yıl sonu itibarıyla toplam aktifleri 383,9 milyon Amerikan Doları, kredi toplamı 203 milyon Amerikan Doları, özkaynakları toplamı ise 113,4 milyon Amerikan Doları olarak gerçekleşmiştir. Banka'nın ödenmiş sermayesi 29 Aralık 2010 tarihinde 7,960.000 TL tutarında nakdi artırım ile 155,040.000 TL'den 163,000.000 TL ödenmiş sermayeye ulaşmıştır.¹⁶²

3.2. Diler Yatırım Bankası A.Ş.

3.2.1. Kuruluşu

Diler Yatırım Bankası A.Ş. Ana sözleşmesi Birinci Bölümünde kuruluş ile ilgili 1.maddesinde belirtilmiştir. Buna göre:” *Bu ana sözleşmede adları, ünvanları, uyrukları ve adresleri yazılı kurucular tarafından, bankalar kanunu ile Türk Ticaret Kanunu hükümleri çerçevesinde: Yatırım Bankacılığı yapmak üzere Bakanlar Kurulu'nun 28.06.1998 tarih ve 98/11464 sayılı kararnamesi ile bir Anonim Şirket (Bundan sonra Diler Yatırım Bankası A.Ş. olarak anılacaktır.) sunulacaktır.*”¹⁶³

3.1.2. Amaçları

Bankanın faaliyetleri Ana Sözleşmesi, 4.cü madde uyarınca, 5. maddesinde 31 adet olarak sıralanmıştır.¹⁶⁴

¹⁶² http://www.aktifbank.com.tr/dokumanlar/faaliyet_raporlar/Faaliyet_Raporu-2010.pdf (26.06.2011) Aktif Bank 31 Aralık 2010 Yılı Faaliyet Raporu, s.75

¹⁶³ <http://www.dilerbank.com.tr/html/diger/anasozlesme.pdf> (26.06.2011)

¹⁶⁴ <http://www.dilerbank.com.tr/html/diger/anasozlesme.pdf> (26.06.2011)

3.1.3. Sermayesi

Diler Yatırım Bankası A.Ş. Ana Sözleşmesinin ikinci bölümü 8. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre:“*Madde 8 Bankanın sermayesi 60.000.000.- YTL (Y/AltmışmilyonYeniTürkLirası)’dır. Bu Sermaye, her biri 10 Yeni Türk Lirası değerinde 6.000.000 (Altımilyon) paya bölünmüştür. Bu defa arttırılan 40.000.000.-YTL (KırkmilyonYeniTürkLirası)’nın tamamı Bankanın kurucu ortakları tarafından aşağıdaki gösterilen pay miktarlarına göre taahhüt edilmiş ve taahhüt edilen pay bedellerinin 20.000.000.-YTL (Y/YirmimilyonYeniTürkLirası) Diğer Sermaye Yedeklerinden karşılanmış ve 20.000.000.-YTL (Y/YirmimilyonYeniTürkLirası) nakit arttırılmıştır ve nakden ödenmiştir*”.¹⁶⁵ Hissedar ve pay sahipleri ise;

Tablo 11: Diler Yatırım Bankasının Hisse Yapısı

HİSSEDAR	HİSSE ADEDİ	HİSSENİN TOPLAM İTİBAR BEDELİ	PAY ORANI
Recep Sami Yazıcı	2.700.000	27.000.000	45
Yazıcı Demir Çelik San.ve Turizm Tic.A.Ş.	2.400.000	24.000.000	40
Diler Dış Ticaret A.Ş.	300.000	3.000.000	5
Diler Holding A.Ş.	300.000	3.000.000	5
Fuat MİRAS	300.000	3.000.000	5

Kaynak: <http://www.dilerbank.com.tr/html/diger/anasozlesme.pdf> (26.06.2011)

3.3. GSD Yatırım Bankası A.Ş.

3.3.1. Kuruluşu

GSD Yatırım Bankası A.Ş. (GSD Bank), Ana sözleşmesi 1.maddesinde; “Bu ana sözleşmede adları, ünvanları, uyrukları ve adresleri yazılı kurucular tarafından 20.04.1998 tarih ve 98/10962 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi, bankalar hakkındaki mevzuat ve Türk Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca yatırım bankacılığı yapmak amacıyla bir anonim şirket kurulmuştur.”¹⁶⁶

¹⁶⁵ <http://www.dilerbank.com.tr/html/diger/anasozlesme.pdf> (26.06.2011)

¹⁶⁶ <http://www.gsdbank.com.tr/GBAnaSozlesme.pdf> (27.06.2011)

3.3.2. Amacı

GSD Yatırım Bankası A.Ş.'nin amacı ve faaliyet alanları, ana sözleşmenin 6. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre; madde 6. *“Banka aşağıda belirtilen konular dahil olmak fakat hiçbir şekilde bunlarla sınırlı kalmamak üzere, gerekli makamların izniyle, her türlü yurt içi ve yurt dışı yatırım, kalkınma ve tacir (merchant) bankacılığı amacıyla kurulmuştur.”*¹⁶⁷ Faaliyet amacı aynı ana sözleşmede 26 maddede belirtilmiştir. Ayrıca, şirket ileride faydalı ve lüzumlu görülecek başka işlere girişmek istediği takdirde, Yönetim Kurulunun teklifi üzerine keyfiyet Genel Kurulun onayına sunulacak ve bu yolda karar alındıktan sonra banka dilediği işleri yapabilecektir. Ana sözleşme değişikliği niteliğinde olan bu durum için Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın ve Hazine Müsteşarlığı'nın önceden izni alınacaktır.

3.3.3. Sermayesi

GSD Yatırım Bankası A.Ş.'nin ana sözleşmesinin ikinci bölümü 7. maddesinde belirtilmiştir. *“ Madde 7. Şirketin sermayesi 50.000.000.-TL(ElliMilyonTürkLirası) olup, bu sermaye beheri 10.-Kr (OnKuru_) itibari değerinde 499.999.960 adet (A) grubu nama yazılı, 40 adet (B) grubu nama yazılı olmak üzere toplam 500.000.000 adet hisseye bölünmüştür. Önceki sermayeyi teşkil eden 250.000.000 adet nama yazılı hisseye tekabül eden 25.000.000.- TL hissedarlar tarafından hisseleri oranında muvazaadan ari olarak taahhüt edilmiş nakden ve tamamen ödenmiştir. Bu defa arttırılan 250.000.000 adet nama yazılı hisseye tekabül eden 25.000.000.- TL'lik sermayenin 12.500.000.-TL'lık kısmı enflasyon düzeltmesi sermaye olumlu farklarından, 12.500.000.-TL'lık kısmı geçmiş yıl karlarından karşılanmış olup nakden ve tamamen ödenmiştir. Bu husustaki ilanlar işbu ana sözleşmenin ilanlara dair hükümlerine göre yapılacaktır.”*¹⁶⁸

3.4. İMKB Takas ve Saklama Bankası A.Ş. (Takasbank)

3.4.1. Kuruluşu

İMKB Takas ve Saklama Bankası A.Ş., Menkul kıymet alım/satım işlemlerinin takası, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nın (İMKB) faaliyete geçtiği tarihlerde

¹⁶⁷ <http://www.gsdbank.com.tr/GBAnaSozlesme.pdf> (27.06.2011)

¹⁶⁸ <http://www.gsdbank.com.tr/GBAnaSozlesme.pdf> (27.06.2011)

üyelerin kendi aralarında gerçekleştirilirken, 1988 yılından itibaren Borsa bünyesinde kurulan bir müdürlük tarafından yerine getirilmeye başlanmıştır. Ocak 1992 tarihinde ise Borsada gerçekleşen işlemlere ilişkin menkul kıymetlerin takası ve saklama yetkisi, İMKB ve üyelerinin ortaklığı ile kurulan İMKB Takas ve Saklama A.Ş.'ye verilmiş ve şirket bu tarihte faaliyete geçmiştir. 1996 Ocak ayından itibaren de bu şirket, **Takasbank-İMKB Takas ve Saklama Bankası A.Ş.** adıyla bir sektör bankasına dönüşmüştür.¹⁶⁹

3.4.2. Amacı

Banka faaliyetlerinin icrası esnasında müşteriler, hissedarlar, çalışanlar ve diğer sektör kuruluşları ile olan ilişkilerinde dürüstlük ilkesine bağlı kalınması ve karşılıklı güven anlayışı çerçevesinde açık, anlaşılır ve doğru bilgi verilmesi esasına dayalı olarak hizmetlerin zamanında ve eksiksiz yerine getirilmesidir. Banka, takas, saklama ve bunlara bağlı bankacılık hizmetlerine ilişkin uygulamaların geliştirilmesinde, araştırmacı ve sorgulayıcı bir yaklaşımın benimsenmesi, sektör ve piyasa ihtiyaçları dâhilinde en uygun ve en doğru çözümlerin üretilmesi ve bu süreçte mesleki deneyim ve kurumsal hafızadan azami düzeyde yararlanılmasıdır. Banka, tüm faaliyetlerinde kârlılık yanında, toplumsal faydanın gözetilmesi ve çevreye saygı ilkeleri ışığında hareket edilerek sosyal etkinliklere ve eğitim faaliyetlerine katkı sağlanması, ilgili kamu otoritelerinin gözetim ve denetim fonksiyonları çerçevesinde talep edilen bilgilerin eksiksiz, doğru ve süratli bir şekilde sunmak. Banka faaliyetleri ile ilgili işlem taraflarının tümünün, bunların müşterilerinin ve kamunun hak ve yararlarının korunmasına azami ölçüde özen gösterilmesi¹⁷⁰ olarak belirlemiştir.

3.4.3. Sermayesi

Takasbank, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) ve İMKB'nin 85 üyesinin ortak olduğu, mevduat kabul etmeyen bir sektör bankasıdır. Bankanın ana sözleşmesine göre, İMKB dışında hiçbir ortağın sermayedeki payı %5'i geçemez. Takasbank'ın ödenmiş sermayesi **60.000.000 TL** olup, ortakları %32,63 pay ile İMKB, %34,48 pay ile 19 adet banka ve %32,89 pay ile 66 adet aracı kurumdur.

¹⁶⁹ <http://www.takasbank.com.tr/Pages/Tarihce.aspx> (27.06.2011)

¹⁷⁰ <http://www.takasbank.com.tr/Pages/Degerlerimiz.aspx> (27.06.2011)

Yönetim Kurulu; Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB), İMKB üyelerinin temsilcileri ve Banka Genel Müdürü olmak üzere 11 kişiden oluşmaktadır. İMKB Başkanı, Yönetim Kurulu Başkanıdır. Yönetim Kurulu Üyelerinden dördü İMKB'nin elinde bulundurduğu A tertibi hisseleri temsil etmektedir. B tertibi hisseler Yönetim Kurulu'nda beş üye ile temsil edilmektedir (2 üye bankalar, 2 üye aracı kurumlar, 1 üye ise Genel Kurul'da bunlardan en çok oyu alarak seçilen üyedir). Yönetim Kurulu'nun bir üyesi SPK tarafından SPK temsilcisi olarak atanır. Takasbank Genel Müdürü Yönetim Kurulu'nun doğal üyesidir.¹⁷¹

3.5. Nurol Yatırım Bankası A.Ş.

3.5.1. Kuruluş

Nurol Yatırım Bankası Anonim Şirketin (A.Ş.) Ana Sözleşmesinde şöyle belirtilmiştir.” Adları, unvanları, uyrukları ve adresleri yazılı kurucular tarafından 06.08.1998 tarih ve 98/11565 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla bankalar hakkındaki mevzuat ve Türk Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca yatırım bankacılığı yapmak amacıyla bir anonim şirket (Bundan sonra Nurol Yatırım Bankası AŞ diye anılacaktır) kurulmuştur”.¹⁷²

3.5.2. Amacı

Nurol Yatırım Bankası A.Ş.'nin Ana Sözleşmesinde madde 5'de belirlemiştir. Madde 5'de; “ *Banka, yetkili makamlardan gerekli izinleri almak koşulu ile sermaye piyasalarında faaliyet göstermek, sermaye piyasası araçlarını kullanarak sağlanan kaynaklarla yatırım yapmak, işletmelerin etkin bir yönetime ve sağlıklı mali yapıya kavuşmaları amacıyla devir ve birleşme konuları dahil danışmanlık hizmetleri vermek, mevduat kabulü hariç, yatırım bankacılığı yapmak ve yatırım bankacılığı ile ilgili tüm sahalarda faaliyette bulunmak için kurulmuştur*”.¹⁷³ Bankanın faaliyet alanlarını yine madde 5'de 14 alt başlık altında sıralamıştır.

¹⁷¹ <http://www.takasbank.com.tr/Pages/SermayeYapisi.aspx> (27.06.2011)

¹⁷² http://www.nurolbank.com.tr/images/stories/dokumanlar/NurolBank_Ana_Sozlesme.pdf (27.06.2011)

¹⁷³ http://www.nurolbank.com.tr/images/stories/dokumanlar/NurolBank_Ana_Sozlesme.pdf (27.06.2011)

3.5.3. Sermayesi

Nurol Yatırım Bankası A.Ş.'nin madde 8 de (22.09.2006 tarihine göre) “ Şirket’in sermayesi her biri 1.000,00 (Bin) YTL itibari değerinde 45.000 (Kırkbeşbin) hisseye ayrılmış olup 45.000.000.- (Kırkbeşmilyon) YTL’dir. Önceki sermayeyi teşkil eden 28.282.000,00 (Yirmisekizmilyonikiyüzseksenikibin) YTL’nin tamamı ödenmiştir. Bu defa artırılan 16.718.000,00 (Onaltımilyonyediyüzonsekizbin) YTL’nin tamamı ortaklardan Nurol Holding A.Ş. tarafından nakden ve tamamen taahhüt edilmiştir. Artan nakit sermayenin ¼’ü tescil ve ilan tarihinden itibaren 3 ay içerisinde, geriye kalan ¾’ü ise 01.06.2009 tarihine kadar ödenecektir. Sermaye taahhüt borçları bütün ortakların yazılı olurları alınmak sureti ile belirtilen tarihten önce de ödenebilir. Bu husustaki ilanlar Ana sözleşme’nin ilan maddesi gereğince yapılır. Hisse senetlerinin devri veya sermaye artırımı suretiyle şirkete ortak olacak pay sahipleri hususunda Bankacılık Kanunu çerçevesinde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’nun uygun görüşü aranır. Hisse senetleri nama yazılıdır. Hisse senetleri 1.000,00 (Bin) YTL veya katları şeklinde birleşik kupürler halinde bastırılabilir.”¹⁷⁴ Bankanın 2010 yılı faaliyet raporuna göre sermayesi 55.550.000.TL’ye yükselmiştir.

3.6. Türkiye Sınâî Kalkınma Bankası A.Ş. (TSKB)

3.6.1. Kuruluşu

Türkiye Sınâî Kalkınma Bankası A.Ş. (TSKB), 1950 yılında Dünya Bankası'nın desteği ve T.C. Hükümeti, T.C. Merkez Bankası ve ticaret bankalarının işbirliği ile kurulmuş, Türkiye'nin ilk özel yatırım ve kalkınma bankasıdır. Türkiye Sınâî Kalkınma Bankası A.Ş.'nin (“Banka”) kurulmasına 12 Mayıs 1950 tarih ve 3/11203 sayılı Cumhurbaşkanı kararıyla izin verilmiş, söz konusu karar 12 Mayıs 1950 tarihli T.C. Başbakanlık Muamelat Umum Müdürlüğü Kararlar Müdürlüğü tarafından yayımlanmıştır. Faaliyetlerine 1950 yılında başlayan Türkiye Sınâî Kalkınma Bankası (TSKB), Türkiye'nin özel sermayeli ilk yatırım ve kalkınma bankasıdır. Türkiye'nin en güçlü finansal kurumları TSKB’de bir araya gelmiş ve TSKB’nin güçlü ortaklık yapısını meydana getirmiştir. Ana hissedarı T. İş Bankası Grubu (%50,1) olan TSKB'

¹⁷⁴ http://www.nurolbank.com.tr/images/stories/dokumanlar/NurolBank_Ana_Sozlesme.pdf (27.06.2011)

nin hisselerinin %32,6'sı IMKB Ulusal Pazarında TSKB kodu ile işlem görmektedir. Ana hisselerini % 50,1'i Türkiye İş Bankası Grubu,% 41,5'i Halka açık ve diğer ve % 8,4'ü Türkiye Vakıflar Bankası oluşturmaktadır.¹⁷⁵

3.6.2. Amacı

Türkiye Sınâî Kalkınma Bankası A.Ş. (TSKB)'nin amacı aşağıda sıralanmıştır. Bunlar,¹⁷⁶

- *Türkiye'de öncelikle sanayi olmak üzere bütün ekonomik sektörlerdeki girişimlere ait yatırımları desteklemek,*
- *Yabancı ve yerli sermayenin Türkiye'de kurulmuş veya kurulacak şirketlere iştirakine yardımcı olmak,*
- *Türkiye'de sermaye piyasasının gelişmesine yardım etmektir*

TSKB, ekonomik sektörlerin geliştirilmesi amacı ise;

- *Uygun biçimde mali destek sağlamak,*
- *Danışmanlık, teknik yardım ve finansal aracılık hizmetleri sağlamak suretiyle gerçekleştirmeye çalışır*

3.6.3. Sermayesi

Banka'nın sermaye yapısı, yönetim ve denetimini doğrudan veya dolaylı olarak tek başına veya birlikte elinde bulunduran ortağı, Türkiye İş Bankası A.Ş.'dir. Banka'nın sermayedarları aşağıda belirtilmiştir:¹⁷⁷ Özel sermayeli diğer yatırım bankaları içinde en büyük sermaye miktarına sahiptir. Sermayesi **700.000.000.TL** dir. Aşağıda bankanın sermaye yapısı ve payları verilmiştir.

¹⁷⁵ http://www.tskb.com.tr/sirket_profili/detail_tarihce.aspx?SectionID=H%2bv1JNcITRyoXIM%2bLbn%2fVQ%3d%3d&ContentId=jWJo3bZLqKIFoQbe7mTvMQ%3d%3d (27.06.2011)

¹⁷⁶ http://www.tskb.com.tr/sirket_profili/detail_tarihce.aspx?SectionID=H%2bv1JNcITRyoXIM%2bLbn%2fVQ%3d%3d&ContentId=jWJo3bZLqKIFoQbe7mTvMQ%3d%3d (27.06.2011)

¹⁷⁷ http://www.yfas.com.tr/Yfas/hizmetlerimiz/_pdf/tskb-varantlar.pdf (27.06.2011)

Tablo 12: Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. Sermaye Payları

Cari Dönem Ad Soyad/Ticari Unvanı	Pay Tutarları	Pay Oranları(%)	Ödenmiş Paylar	Ödenmemiş Paylar
T. İş Bankası A.Ş. Grubu	350.001	50,00	350.001	-
T. Vakıflar Bankası T.A.O.	58.642	8,38	58.642	-
Merkezi Kayıt Kuruluşu Nezdinde Saklanan Diğer Şirket ve Şahıslar	291.344	41,62	291.344	-
Fiziksel Saklanan Diğer Şirket ve Şahıslar	13	-	13	-
Toplam	700.000	100,00	700.000	-

Önceki Dönem Ad Soyad/Ticari Unvanı	Pay Tutarları	Pay Oranları(%)	Ödenmiş Paylar	Ödenmemiş Paylar
T. İş Bankası A.Ş. Grubu	350.451	50,06	350.451	-
T. Vakıflar Bankası T.A.O.	58.642	8,38	58.642	-
Merkezi Kayıt Kuruluşu Nezdinde Saklanan Diğer Şirket ve Şahıslar	290.894	41,56	290.894	-
Fiziksel Saklanan Diğer Şirket ve Şahıslar	13	-	13	-
Toplam	700.000	100,00	700.000	-

Kaynak : http://www.yfas.com.tr/Yfas/hizmetlerimiz/_pdf/tskb-varantlar.pdf (27.06.2011)

4. TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN YABANCI SERMAYELİ YATIRIM BANKALARI

4.1. Bank Pozitif (Bankpozitif) Kredi ve Kalkınma Bankası A.Ş.

4.1.1. Kuruluşu

Bankpozitif Kredi ve Kalkınma Bankası A.Ş. Ana Sözleşmesinde madde 1 de belirtilmiştir. Madde 1 “ *Beyoğlu 31’inci Noterliği’nin 06.04.1999 tarih ve 1731 sayılı esas mukavelesinde adları, unvanları, uyrukları ve adresleri yazılı kurucular tarafından 25 Nisan 1985 tarihli 3182 sayılı Bankalar Kanunu Türk Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca, yatırım bankacılığı yapmak amacıyla, Bakanlar Kurulu’nun 06.08.1998 tarihli, 98/11564 sayılı kararnamesi ile verilen izin üzerine bir Anonim Şirket (aşağıda kısaca “**Banka**” diye anılacaktır) kurulmuştur.*”¹⁷⁸

4.1.2. Amacı

Bankanın amacı, ana sözleşmenin 4. maddesinde faaliyet ve konularını belirlemiştir. 4. maddeye göre “ *Banka bir yatırım ve kalkınma bankası olarak faaliyet*

¹⁷⁸ http://www.bankpozitif.com.tr/i/content/48_1_ANASOZLESME.pdf (27.06.2011)

göstermek ve aşağıda yazılı konular da dahil olmak ve fakat bunlarla sınırlı olmamak üzere Bankacılık Kanunu'nun 4'üncü maddesinde belirtilen ve izin verilen mevduat ve katılım fonu kabulü faaliyetleri hariç, her türlü bankacılık hizmetleri yapmak amacıyla kurulmuştur".¹⁷⁹ Ayrıca 4. maddenin devamında ne gibi bankacılık ve finans alanlarında faaliyet göstereceği A ile L arasında sıralamıştır.

4.1.3. Sermayesi

Bankpozitif'in sermayesi yine ana sözleşmesi madde 6,1 ve 6,2 de belirtilmiştir. Madde 6,1 'e göre: "Bankanın esas sermayesi 337.292.350 (üç yüz otuz yedi milyon iki yüz doksan iki bin üç yüz elli) YTL'dir. Bu esas sermaye, beheri 10 (on) YKR nominal değerde, **3.372.923.500** (üç milyar üç yüz yetmiş iki milyon dokuz yüz yirmi üç bin beş yüz) adet nama yazılı hisseye ("Hisse") bölünmüştür. Banka'nın artırımdan önceki 278.097.348 (iki yüz yetmiş sekiz milyon doksan yedi bin üç yüz kırk sekiz) YTL tutarındaki sermayesinin tamamı muvazaadan ari olarak ödenmiştir.

Bankanın sermayesinin, Banka'nın Tarshish-Hapoalim Holdings and Investments Ltd. ("Hapoalim") dışındaki diğer ortaklarınca rüçhan hakları kullanılmaksızın sadece Hapoalim'in katılımı ile 59.195.002 (elli dokuz milyon yüz doksan beş bin iki) YTL tutarında artırılmasından sonra, beheri 10 (on) YKR nominal değerde olan 591.950.020 (beş yüz doksan bir milyon dokuz yüz elli bin yirmi) adet nama yazılı hisse karşılığı Hapoalim tarafından muvazaadan ari olarak taahhüt edilmiş ve tamamı nakden ödenmiştir."¹⁸⁰ Banka'nın ana sözleşme madde **6,2 'ye göre** mevcut sermayesi ve ortaklık yapısı aşağıdaki gibidir:

¹⁷⁹ http://www.bankpozitif.com.tr/i/content/48_1_ANASOZLESME.pdf (27.06.2011)

¹⁸⁰ http://www.bankpozitif.com.tr/i/content/48_1_ANASOZLESME.pdf (27.06.2011)

Tablo 13: Bank Pozitif Kredi ve Kalkınma Bankası A.Ş Hisse Yapısı

Hissedar	Hisse Tutarı (YTL)	Hisse Adedi	Hisse Yüzdesi
Tarshish Hapoalim Holdings and Investments ("Hapoalim")	219.240.026,40	2.192.400.264,00	% 65
C Faktoring A.Ş ("C Faktoring")	118.052.322,70	1.180.523.227,00	% 35
Agam Hevra Finansit Ltd. ("Agam Hevra")	0,3	3	
Igrot Hevra LiHanpakot Shel Bank Hapoalim Ltd. ("Igrot Hevra")	0,3	3	
Tmura Hevra Finansit Ltd. ("Tmura Hevra")	0,3	3	
Toplam	337.292.350	3.372.923.500	% 100

Kaynak: http://www.bankpozitif.com.tr/i/content/48_1_ANASOZLESME.pdf (27.06.2011)

4.2. Crédit Agricole Yatırım Bankası Türk A.Ş.

1875 yılından beri var olan Crédit Agricole Yatırım Bankası Türk A.Ş., Türk piyasası hakkındaki yakın bilgilerini değerlendirmeye devam etmiş ve müşterileriyle ilişkilerini kurmuştur. Crédit Agricole Yatırım Bankası Türk A.Ş., belli başlı Türk Gruplarına, Finansal Kurulurlara, Türkiye'de faaliyet gösteren Fransız ve diğer çok uluslu firmalara geniş bir dizi kurumsal ve yatırım bankacılığı ürünleri ve hizmetleri sunmaktadır. Banka, toptan bankacılık ilkeleri temeline dayalı işlem yapmaktadır.¹⁸¹

4.2.1. Kuruluşu

Credit Agricole Yatırım Bankası Türk A.Ş. Bakanlar Kurulu'nun 1 Eylül 1989 tarih ve 14502 sayılı yazısına istinaden, 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu'na uygun olarak, 9 Ocak 1990 tarihinde Yatırım Bankası olarak kurulmuştur. Banka, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun 3 Mart 2004 tarihli ve 1219 sayılı kararı uyarınca, ticari bankacılık lisansı altında faaliyet gösteren Crédit Lyonnais (Paris) Merkezi Fransa İstanbul Türkiye Merkez Şubesi'ni mevduatı hariç bütün aktif ve ödenmiş sermayesi ile yedek akçeleri de dâhil olmak üzere pasifi, borç, alacak ve

¹⁸¹ <http://www.ca-cib.com/global-presence/turkiye.htm> (27.06.2011)

haklarını 18 Mart 2004 tarihinde devralmıştır.¹⁸² Crédit Agricole Yatırım Bankası Türk A.S., ana sözleşmesi madde 1’de belirtilmiştir. *Madde 1 “ Bu Ana Sözleşme’de adları, unvanları ve adresleri yazılı kurucular tarafından 25 Nisan 1985 tarihli, 3182 sayılı Bankalar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca yatırım bankacılığı yapmak amacıyla, Bakanlar Kurulu’nun 1 Eylül 1989 tarihli, 89/14502 sayılı kararnamesi ile verilen izin üzerine bir Anonim Şirket (Aşağıda kısaca “Banka” diye anılacaktır) kurulmuştur.”*¹⁸³

4.2.2. Amacı

Bankanın amacı ana sözleşme 5.maddede belirtilmiştir. Madde 5 “ *Banka, bir yatırım bankası olarak faaliyet göstermek ve aşağıda yazılı konular da dâhil olmak ve fakat bunlarla sınırlı olmamak üzere Bankacılık Kanunu’nun öngördüğü konularda her türlü yatırım bankacılığı hizmetleri yapmak amacıyla kurulmuştur.*” Banka faaliyet alanlarını aynı maddenin A bendinden O bendine kadar sıralamıştır.

4.2.3. Sermayesi

Bankanın esas sermayesi, ana sözleşmenin 8.maddesinde belirtilmiştir. Madde 8 “Banka’nın sermayesi 40.125.760.- TL (kırkmilyonyüzyirmibeşbinyediyüzaltmış Türk Lirası)’dır. Bu sermaye beheri 0,10 (On Kuruş) TL itibari değerinde 401.257.600 (dörtüzbirmilyonikiyüzelliyedibin-altıyüz) adet nama muharrer hisseye bölünmüştür. Banka’nın önceki 37.600.000 TL (otuzyedimilyonaltıyüzbin Türk Lirası) sermayesinin tamamı hissedarlarca, her türlü muvazaadan ari olarak, taahhüt edilerek nakden ödenmiştir.

Banka’nın bu kez arttırılan 2.525.760.- TL (ikimilyonbeşyüzyirmibeşbinyediyüzaltmış Türk Lirası)’ nin tamamı Credit Agricole Corporate and Investment Bank tarafından, her türlü muvazaadan ari olarak taahhüt edilip nakden ödenmiştir. Banka’nın sermayesini temsilen çıkarılmış nama muharrer

¹⁸² <http://mediacommun.ca-cib.com/sitegenic/medias/DOC/81181/credit-agricole-yatirim-bankasi-turk-as-turkey-activity-report-2010-tur.pdf> (27.06.2011)

¹⁸³ <http://www.ca-cib.com/global-presence/turkiye.htm> (27.06.2011) Credit Agricole Yatırım Bankası Türk A.S. Ana sözleşmesi,

hisseler, hissedarlar arasında, şöylece paylaşılmıştır.”¹⁸⁴ Credit Agricole Yatırım Bankası Türk A.Ş.’nin sermayedarlarının tamamı Crédit Agricole Grubu şirketleridir. Banka’nın Sermaye ve Ortaklık Yapısı aşağıdaki gibidir:

Tablo 14: Crédit Agricole Yatırım Bankası Türk A.Ş.’nin Sermaye Yapısı

ORTAK ADI-ÜNVANI	SERMAYEDEKİ PAYI (TL)	ORANI (%)
Crédit Agricole CIB	40.125.759,60	99,99
Indosuez Participations S.A.	0,10	0,00
Calyon Capital Markets International	0,10	0,00
Compagnie Française de l’Asie	0,10	0,00
Société des Chaux Hydrauliques du Lang-Tho	0,10	0,00
GENEL TOPLAM	40.125.760,00	100,00

Kaynak:<http://mediacommun.ca-cib.com/sitegenic/medias/DOC/81181/credit-agricole-yatirim-bankasi-turk-as-turkey-activity-report-2010-tur.pdf> (27.06.2011)

4.3. Merrill Lynch Yatırım Bankası A.Ş.

12 Şubat 1992 tarihinde Tat Yatırım Bankası Anonim Şirketi olarak kurulmuş olan Banka 7 Aralık 2006 tarihinde Merrill Lynch European Asset Holdings Inc. USA tarafından satın alınmıştır. 1 Şubat 2007 tarihinde unvanı Merrill Lynch Yatırım Bank A.Ş. olarak değiştirilmiştir.¹⁸⁵

4.3.1. Kuruluşu

Merrill Lynch Yatırım Bankası A.Ş. kuruluşu, bankanın ana sözleşmesi madde 1. de belirtilmiştir. Buna göre; “ Bu ana sözleşmede adları, unvanları, uyrukları ve adresleri yazılı kurucular tarafından 7.8.1991 tarih ve 91/ 2066 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi, bankalar hakkındaki mevzuat ve Türk Ticaret kanunu hükümleri uyarınca yatırım bankacılığı yapmak amacıyla bir anonim şirket kurulmuştur.”¹⁸⁶

¹⁸⁴ <http://www.ca-cib.com/global-presence/turkiye.htm> (27.06.2011) Credit Agricole Yatırım Bankası Türk A.S. Ana sözleşmesi,

¹⁸⁵ <http://www.ml.com.tr/> (27.06.2011)

¹⁸⁶ http://www.ml.com.tr/GeneralDocs/SIRKET_ANA_SOZLESME.pdf (27.06.2011)

4.3.2. Amacı

Merrill Lynch Yatırım Bankası A.Ş'nin amacı ve konusu yine bankanın ana sözleşmesi 5. maddede belirtilmiştir. Madde 5. “ Banka aşağıda belirtilen konular dâhil olmak ve hiçbir şekilde bunlarla sınırlı kalmamak üzere gerekli makamların izniyle, her türlü yurt içi ve yurt dışı yatırım, kalkınma bankacılığı yapmak anacila kurulmuştur.”¹⁸⁷ Ayrıca, bankanın faaliyet konuları, 5,1'den 5.14. maddelerinde sıralanmıştır.

4.3.3. Sermayesi

Merrill Lynch Yatırım Bankası A.Ş'inin ana sermayesi bankanın ana sözleşmesi 8.maddesinde belirlenmiştir.Bankanın ana sermayesi beheri 1 YTL.itibari değerde 50.000.000.(ellimilyon) adet hisseye ayrılmış olup,**50.000.000.YTL** (ellimilyon Türk Lirası)'dır. Bankanın önceki sermayesi 35.000.000.YTL (otuzbeşmilyon Yeni Türk Lirası)'nın tamamı hissedarlarca her türlü muvazaadan ari olarak ödenmiştir. Bu defa artırılan 15.000.000.YTL (onbeşmilyon Yeni Türk Lirası) her türlü muvazaadan ari olarak ana hissedar olan Merrill Lynch European Assets Holdings Inc. tarafından nakden ödenmiştir.¹⁸⁸

4.4. Taib Yatırım Bank A.Ş.

TAIB YatırımBank A.Ş. (TYB), Bahreyn'de kurulu TAIB Bank B.S.C.(c)'nin bağlı ortaklığı olarak, 1987 yılından bu yana yatırım bankacılığı lisansı ile Türkiye'de faaliyet göstermektedir. Türkiye'de kurulan ilk yabancı yatırım bankası olan TYB'nin ayrıca sermaye piyasası aracılık hizmetleri sağlayan bağlı ortaklığı (TAIB Yatırım Menkul Değerler A.Ş.) bulunmaktadır. ¹⁸⁹ TAIB YatırımBank A.Ş. 2007 yılında ana ortağı TAIB Bank B.S.C'nin %60 hissesinin Dubai Holding'e ait Dubai Finansal Group tarafından alınmasından sonra Dubai Finansal Grubun dolaylı iştiraki olarak faaliyet göstermekte ve Körfez Bölgesi'nden sermaye akımının Türkiye'ye sevk edilmesinde katalizör olma yolunda Varlık Yönetimi, Gayrimenkul, Kurumsal Finansman ve Fon Yönetimi alanlarında operasyonlarını yürütmektedir.

¹⁸⁷ http://www.ml.com.tr/GeneralDocs/SIRKET_ANA_SOZLESME.pdf (27.06.2011)

¹⁸⁸ http://www.ml.com.tr/GeneralDocs/SIRKET_ANA_SOZLESME.pdf (27.06.2011)

¹⁸⁹ <http://www.taib.com.tr/> (27.06.2011)

4.4.1. Kuruluşu

Taib YatırımBank A.Ş. merkezi Bahreyn’de bulunan TAIB Bank BSC ©’nin (1979) Türkiye’deki iştiraki olarak 1987 yılında faaliyete başlamıştır. Taib YatırımBank A.Ş. kuruluş ana sözleşmesi madde 1 de “Aşağıda ad ve soyadları, ikametgâhları ve uyrukları yazılı kurucular arasında Türk Ticaret Kanunu'nun anonim şirketlerin ani surette kuruluşlar hakkındaki hükümlerine göre bir anonim şirket kurulmuştur”¹⁹⁰

Tablo 15: Taib Yatırım Bank A.Ş. Bankasının Kurucuları

Sıra No	Kurucunun Adı ve Soyadı	İkametgâh Adresi	Tabiyeti
1	Yatırımbank A.Ş.	19 Mayıs Mah. Dr. Şevket Bey Sokak ŞİŞLİ/İSTANBUL	T.C.
2	Haluk Recai Ulusoy	Bağdat cad. Celalpaşa apt. 330/13 Caddebostan-Kadıköv/ İSTANBUL	T.C.
3	Ali Nezhik Akyol	Sırmakeş Sok. 12/6 Maltepe Bostancı/ İSTANBUL	T.C.
4	Bülent Günceler	Sırçacı Aralığı Sok. 2 Rumelihisarı, Sarıyer/İSTANBUL	T.C.
5	Yahya Haluk Dürüst	Kozyatağı Hilmipaşa Cad. Gürman Apt. 32/34 Erenköv/İSTANBUL	T.C.
6	Oğuz Kemal Bulut	IhlamurSit. C.Blok Daire 10 Teşvikiye/İSTANBUL	T.C.

Kaynak: [http://www.taib.com.tr/reports/TYAnaSOzlesme25\[1\]22008.pdf](http://www.taib.com.tr/reports/TYAnaSOzlesme25[1]22008.pdf) (27.06.2011)

4.4.2. Amacı

Taib YatırımBank A.Ş.’nin amacı ana sözleşme madde 3’de açıklanmıştır. Buna göre “Şirketin amacı, 3794 sayılı Kanun’la değişik 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ve ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak sermaye piyasası faaliyetlerinde bulunmaktır. Şirket, bu amacı gerçekleştirmek için mevduat toplamaya ve mevzuatın imkan verdiği haller hariç olmak kaydıyla ödünç para vermeye müncer olmamak üzere aşağıdaki iş ve işlemleri yapabilir: (Bu maddeler madde 3 ‘de a ile f bentlerinde sıralanmıştır).”¹⁹¹

¹⁹⁰ <http://www.taib.com.tr/menkulanasozlesme.htm> (27.06.2011)

¹⁹¹ [http://www.taib.com.tr/reports/TYAnaSOzlesme25\[1\]22008.pdf](http://www.taib.com.tr/reports/TYAnaSOzlesme25[1]22008.pdf) (27.06.2011)

4.4.3. Sermayesi

Taib YatırımBank A.Ş.'nin sermayesi yine anasözleşmede belirtilmiştir. Madde 6 “(Değişik: 25.2.2008) Şirketin sermayesi tamamı nakit karşılığı 15,000.000.- YTL (On beş milyon Yeni Türk Lirası) ‘dır. Bu sermaye, her biri 1.- YTL (bir Yeni Türk Lirası) değerinde **15,000.000** (onbeş milyon) hisseye ayrılmıştır. Hisse senetlerinin tamamı nama yazılıdır. Şirketin önceki sermayesini olan 2.750.000.- YTL (iki milyon yediyüzelli bin Yeni Türk Lirası)’nın tamamı ödenmiştir. Bu kez artırılan 12.250.000.- YTL (oniki milyon ikiyüz elli bin Yeni Türk Lirası) sermayenin tamamı ortaklar tarafından muvazaadan arı olarak tamamen taahhüt edilip nakden ödenmiştir.¹⁹² 31 Aralık 2010’de konsolide bilanço’ya göre sermayesi artırılmış ve **27.003.498.YTL** olmuştur¹⁹³ Tamamı Taib Bank B.S.C. (c) payların tamamı ödenmiştir.

5. TÜRK EKONOMİSİNDE YATIRIM BANKASI UYGULAMALARININ ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Türk ekonomide bankaların genel olarak değerlendirilmesi, 2000 -2010 yılları arasında yapılmıştır. Bunun nedeni, 2001 den sonra Türk bankacılığında yeniden yapılanmaya girmesidir. Değerlendirmelerde, Türk Bankalar Birliği verileri esas alınmıştır. Türkiye’de 2010 yılında faaliyet gösteren banka sayısı 49 adettir. Bunlardan 4 tanesi katılım bankalarıdır. Mevduat bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarının 45 olan sayısı 2009 sonuna göre değişmemiştir. Bankaların 32 tanesi mevduat bankası, 3 tanesi kamu bankası,2002’de 20 olan özel banka 2009 ve 2010’da 11’e düşmüş ve 1 adet de fon tarafından yönetilen banka vardır. Bankaların; 13 tanesi kalkınma ve yatırım bankasıdır. Kalkınma ve yatırım bankalarının 3’ü kamu sermayeli, 6’sı özel sermayeli ve 4’ü yabancı sermayeli bankadır.¹⁹⁴

¹⁹² [http://www.taib.com.tr/reports/TYAnaSOzlesme25\[1\]22008.pdf](http://www.taib.com.tr/reports/TYAnaSOzlesme25[1]22008.pdf) (27.06.2011)

¹⁹³ http://www.taib.com.tr/quarterly/2010/TAIB_Yatirimbank_Konsolide_TMS_1210.pdf (27.06.2011)

¹⁹⁴ http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/istatistiki_raporlar/Bankalarimiz_Kitabi_/998/Ekler/Bankalarimiz_2010.pdf (10.07.2011) s.27

Tablo 16: Türkiye’de Banka ve Şube Sayısı*

	2002		2009		2010	
	Banka	Şube	Banka	Şube	Banka	Şube
Mevduat bankaları	40	6.087	32	8.991	32	9.423
Kamu bankaları	3	2.019	3	2.530	3	2.744
Özel bankalar	20	3.659	11	4.390	11	4.582
Fondaki bankalar	2	203	1	1	1	1
Yabancı bankalar	15	206	17	2.070	17	2.096
Kalkınma ve yatırım bankaları	14	19	13	45	13	42
Toplam	54	6.106	45	9.036	45	9.465

* K.K.T.C ve yabancı ülkelerdeki şubeler dahil.

Kaynak: http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/istatistiki_raporlar/Bankalarimiz_Kitabi_/998/Ekler/Bankalarimiz_z_2010.pdf (10.07.2010)

Yukarıdaki tablo 16’ya göre Türkiye’de 2002 yılında kalkınma ve yatırım bankalarının sayısı 14,şube sayısı 19 iken,2009 yılında banka sayısı 13’e düşmüş, şube sayısı artarak 45’e çıkmıştır. Bu durum 2010 yılında banka sayısı 13 iken, şube sayısı 3 tane azalarak 42’ye düşmüştür. Kalkınma ve yatırım bankalarında istihdam edilenlerin sayısı; 2002 yılında 4.942 2009 yılında 5.339 ve 2010 yılında ise 5.370 kişiye ulaşmıştır. Kalkınma ve yatırım bankaları, Türk ekonomisinde finansal alanda olduğu gibi istihdam alanında da belirli bir yere sahiptir. Kalkınma ve yatırım bankalarının 2010 yılı verilerine göre toplam aktiflerine bakıldığında; TL olarak 30.966.milyon, Dolar olarak;20.139.milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Ekonomide Sektör grubu paylarına bakıldığında, kalkınma ve yatırım bankaları; toplam aktiflerde 2002 de % 4, 2009 da % 3 olurken 2010 yılında yine % 3 olmuştur. Toplam kredilerde 2002 yılında % 11 iken 2009 yılında % 4’e ve 2010 yılında düşüş devam ederek % 3 olarak gerçekleşmiştir. Bu da sektörde bir daralmayı göstermektedir¹⁹⁵.

¹⁹⁵ http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/istatistiki_raporlar/Bankalarimiz_Kitabi_/998/Ekler/Bankalarimiz_2010.pdf. (10.07.2011),s-s.28-29

5.1. Türkiye’de Faaliyet Gösteren Kamusal Sermayeli Yatırım Bankalarının Değerlendirilmesi

5.1.1. İller Bankası

Ek 1’de yer alan tablo verilerine göre değerlendirme;

- Özkaynaklar açısından yeterli.
- Türk Parası cinsinden çalışıyor.
- Toplam aktiflerinin ortalama %70’i kredilerden oluşuyor.
- Takipte şüpheli kredisi yok.
- Aktiflerinin %30’u likit para.
- Zarar eden bir banka olmamakla birlikte kâr oranı düşük.
- Toplam faaliyet gelirlerinin yaklaşık %90’ı faiz gelirlerinden oluşuyor.
- Kamu bankası olmasından dolayı mevcut krizlerden az etkilenmiştir. Kaynakları Hazine’den sağlanır.

5.1.2. Türk Eximbank

Ek 2’de yer alan tablo verilerine göre değerlendirme;

- Özkaynaklar açısından yeterli.
- Yabancı para cinsinden çalışmaları yoğun.
- Toplam aktiflerin ortalama %55’i kredilerden oluşmaktadır.
- Takipteki krediler ortalama %2,5 civarında.
- Aktiflerinin %20’si likit.
- Karlılık oranı %10 olmakla birlikte 2010 yılında bu oran, %7,1 olarak gerçekleşmiştir.
- Toplam faaliyet gelirlerinin %78,6’sı faiz gelirlerinden oluşuyor. Kamu bankası olmasından dolayı yapısal durumu farklı, yabancı para ile çalışmaktadır. Krizden dolayı son 3 yılda kâr oranlarında düşüş mevcuttur. Ancak, sektör ortalaması iyi durumdadır.

5.1.3. Türkiye Kalkınma Bankası

Ek 3’de yer alan tablo verilerine göre değerlendirme;

- 2004 yılından bu yana toplam aktifler içerisindeki özkaynak oranı ciddi düşüş göstermiştir.

- Son dönemde yoğunlukla yabancı para ile çalışmaktadır.
- Toplam aktiflerin ortalama %73,8'i kredilerden oluşmaktadır. Bu oran, 2010 yılında en yüksek seviyesinde gerçekleşmiştir.
- 2002 yılında takipteki krediler %11,1 gibi yüksek bir oran iken, 2005 yılında %0'a düşmüştür. 2008 finansal krizinden dolayı bu oran %3,5'e çıkmıştır.
- 2010 yılında toplam aktiflerin %19'u likit iken bu oran 2002 yılından beri en düşük seviyesindedir. (2006 yılında toplam aktiflerin %49'u likit seviyesindedir.)
- 2002 ve 2003 yıllarında %24,5 zarar eden banka, 2004 yılından bu yana kar eder hale gelmiş, 2010 yılında ise bu oran %4,1'dir.
- Toplam faaliyet gelirlerinin %68,3'ü net faiz gelirinden oluşmaktadır. Bankanın faiz dışı gelirleri 2010 yılında %1,8'dir.
- Zarar eden bir kamu yatırım bankasından kar eden bir kamu yatırım bankasına dönüşmüştür.

5.3. Türkiye'de Faaliyet Gösteren Özel Sermayeli Yatırım Bankalarının Değerlendirilmesi

5.3.1. Aktif Yatırım Bankası A.Ş.

Ek 4'de yer alan tablo verilerine göre değerlendirme;

- 2008 yılında yaşanan finansal kriz, bankanın toplam aktifler içerisindeki özkaynak oranını %63'ten %14,5'e kadar düşürmüştür.
- 2010 yılında toplam aktiflerin %71'i Türk parası cinsindedir. Bu oran, 2006 yılında %91,4 oranında gerçekleşmiştir. Diğer yıllarda banka, aktiflerini yabancı para cinsinden tutmuştur.
- 2010 yılında toplam aktiflerinin %48,8'i krediler ve alacaklardan oluşmaktadır.
- Takipte şüpheli kredisi yok.
- Bankanın likit aktifleri 2010 yılında %49 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran, son altı yılda ciddi artış göstermiştir. (2005 yılında %14,3)

- Banka, kar elde etmekle birlikte kar oranlarında yıllara göre dalgalanma görülmektedir. 2008 yılında %1, 2009 yılında %5,5, 2010 yılında ise %16,1 olmuştur.

- Bankanın toplam faaliyet gelirleri içerisindeki faiz geliri oranı 2009 yılında %66 iken, 2010 yılında %32'ye düşmüştür. Bu durum, bankanın faizden elde ettiği gelirden büyük oranda düşüş olduğunu göstermektedir.

- Banka, özkaynak açısından 2008 finansal krizinden çok etkilenmiştir. Faiz gelirlerinde oransal olarak düşüş görülmüştür.

5.2.2. Diler Yatırım Bankası A.Ş.

Ek 5'de yer alan tablo verilerine göre değerlendirme;

- 2008 yılından bu yana, toplam aktifler içerisindeki özkaynak, %54 iken 2010 yılında %82'ye çıkmıştır. Öz kaynak açısından yeterlidir.

- Bankanın 2010 yılında toplam aktifler içerisindeki Türk Parası aktifi %77'dir. Toplam pasifler içerisindeki Türk Parası ağırlığı ise %85'dir.

- 2010 yılında toplam aktiflerinin %48,8'i krediler ve alacaklardan oluşmaktadır.

- Takipte şüpheli kredisi yok.

- Toplam aktiflerin 2010 yılında %12'si likit iken 2009 yılında %2, 2008 yılında %63'dür. Bu durum, bankanın likidite ve yönetiminin yetersiz olduğunu gösterebilir.

- Banka, 2005 yılından bu yana kar etmektedir. 2009 yılında özkaynaklarının karı %8,5 iken, 2010 yılında bu oran %4'e düşmüştür. 2005 yılından önceki yıllarda ise banka zarar etmiştir.

- Toplam faaliyet gelirlerinin 2010 yılında %97'si faizden elde edilmiştir.

- Bankanın finansal rasyoları incelendiğinde, yıllar itibari ile istikrarlı bir yapı görülememiştir. Özellikle likit ve özkaynaklarında dalgalanmalar dikkat çekmektedir. Bu durum, bankanın beklenmedik durumlara karşı hazırlıksız yakalanma olasılığını barındırmaktadır.

5.2.3. GSD Yatırım Bankası A.Ş.

Ek 6'da yer alan tablo verilerine göre değerlendirme;

• Bankanın 2010 yılında toplam aktifleri içerisindeki özkaynak oranı %67'dir. Bu oran, 2008 yılında %78, 2007 yılında %36 olarak gerçekleşmiştir. Yıllar itibari ile değerlendirildiğinde rasyolarda aşırı dalgalanmalar mevcuttur.

• Banka'nın 2010 yılında toplam aktiflerinin %89'u Türk parası cinsindedir.

• 2010 yılında toplam aktiflerinin %86'sı kredi ve alacaklardan oluşmaktadır.

• Bankanın 2008 yılında toplam kredi ve alacaklarının %8,82'i takipteki kredilerden oluşmaktadır. Bu oran, 2009 yılında %4, 2010 yılında ise %2,6'ya düşmüştür.

• Bankanın 2008 yılında toplam aktiflerinin %33'ü likit iken, 2009 yılında bu oran %13,5'e, 2010 yılında ise %4,4'e düşmüştür. Banka, likidite yetersizliği durumunda bulunmaktadır.

• Bankanın özkaynak karlılığı yıllara göre büyük değişimler göstermektedir. 2008 yılında %16 olan özkaynak karlılığı 2009'da %4'e düşmüş, 2010 yılında ise %6,6 olarak gerçekleşmiştir.

• Toplam faaliyet gelirlerinin 2010 yılında %64'ü faizden gelmektedir.

• Bankanın likidite ve karlılık oranlarına bakıldığında, istikrarsızlık söz konusudur. Özel sermayeli bir banka olması nedeni ile özkaynaklarında dalgalanmalar görülmektedir.

5.2.4. Nurol Yatırım Bankası A.Ş.

Ek 7'de yer alan tablo verilerine göre değerlendirme;

• Bankanın 2010 yılında toplam aktifleri içerisindeki özkaynak oranı %25,6'dır. Bu oran, 2009 yılında %30,6, 2008 yılında %36 olarak gerçekleşmiştir.

• Bankanın 2010 yılında toplam aktiflerinin %44'ü Türk parası cinsindedir.

- 2010 yılında toplam aktiflerinin %55'i kredi ve alacaklardan oluşmaktadır.
- Bankanın 2010 yılında toplam kredi ve alacaklarının %2,6'sı takipteki kredilerden oluşmaktadır. Bu oran, 2005 yılında %16,3, 2003 yılında ise %31,5'ye kadar çıkmıştır.
- Bankanın 2010 yılında toplam aktiflerinin %38,5'i likit aktiflerden oluşmaktadır.
- Bankanın özkaynak karlılığı yıllara göre büyük değişimler göstermektedir. 2006 yılında -%66 olan özkaynak karlılığı (zarar) 2007'de %15 kar, 2010 yılında ise %0,6 kar olarak gerçekleşmiştir.
- Toplam faaliyet gelirlerinin 2010 yılında %36'sı faizden gelmektedir.
- Bankanın karlılık oranlarına bakıldığında, istikrarsızlık söz konusudur. Diğer yandan bankanın faizden elde ettiği faaliyet geliri oldukça düşüktür.

5.2.5. Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.

Ek 8'de yer alan tablo verilerine göre değerlendirme;

- Bankanın 2010 yılında toplam aktifleri içerisindeki özkaynak oranı %16'dır. Sektör ortalamasının oldukça altında bir orandır.
- Bankanın 2010 yılında toplam aktiflerinin %54'ü Türk parası cinsindedir.
- 2010 yılında toplam aktiflerinin %60'ı kredi ve alacaklardan oluşmaktadır.
- Takipte şüpheli kredisi yok.
- Bankanın 2010 yılında toplam aktiflerinin %30'u likit aktiflerden oluşmaktadır.
- Bankanın 2010 yılında özkaynak karlılığı %17 olarak gerçekleşmiştir. Genel olarak karlılık oranlarında istikrar mevcuttur.
- Toplam faaliyet gelirlerinin 2010 yılında %82'si faizden gelmektedir.
- Bankanın karlılık oranlarına bakıldığında, istikrar söz konusudur. Diğer yandan bankanın faizden elde ettiği faaliyet geliri yüksek orandadır.

5.3. Türkiye’de Faaliyet Gösteren Yabancı Sermayeli Yatırım Bankalarının Değerlendirilmesi

5.3.1. BankPozitif Kredi ve Kalkınma Bankası A.Ş

Ek 9’da yer alan tablo verilerine göre değerlendirme;

• Bankanın 2010 yılında toplam aktifleri içerisindeki özkaynak oranı %29’dur. 2006 yılında bu oran, %49 seviyesindeydi.

• Bankanın 2010 yılında toplam aktiflerinin %54’ü Türk parası cinsindedir.

• 2010 yılında toplam aktiflerinin %70’i kredi ve alacaklardan oluşmaktadır.

• Bankanın 2010 yılında toplam kredi ve alacaklarının %2,8’i takipteki kredilerden oluşmaktadır. Bu oran, 2009 yılında %4 olarak gerçekleşmiştir.

• Bankanın 2010 yılında toplam aktiflerinin %19’u likit aktiflerden oluşmaktadır.

• Bankanın 2010 yılında özkaynak karlılığı %5,3 olarak gerçekleşmiştir. Genel olarak karlılık oranlarında istikrarsızlık mevcuttur.

• Toplam faaliyet gelirlerinin 2010 yılında %41,2’si faizden gelmektedir. Bu oran 2008 yılında %83 olarak gerçekleşmiştir.

• Bankanın özkaynak oranları son dönemde sektör ortalamasının altında gerçekleşmiştir. Aktiflerin likidite oranı ise düşüş göstermiştir.

5.3.2. Credit Agricole Yatırım Bankası Türk A.Ş.

Ek 10’da yer alan tablo verilerine göre değerlendirme;

• Bankanın 2010 yılında toplam aktifleri içerisindeki özkaynak oranı %89’dur. 2007 yılında bu oran, %12, 2006 yılında ise %3 seviyesindeydi.

• Bankanın 2010 yılında toplam aktiflerinin %92’si Türk parası cinsindedir. 2004 yılında bu oran, %36 olarak gerçekleşmiştir.

• 2010 yılında toplam aktiflerinin %0,2’si kredi ve alacaklardan oluşmaktadır.

- Takipte şüpheli kredisi yok.
- Bankanın 2010 yılında toplam aktiflerinin %87'si likit aktiflerden oluşmaktadır.
- Bankanın 2010 yılında özkaynak karlılığı %9,6 olarak gerçekleşmiştir. 2006 yılında %15,6 zarar, 2005 yılında %38 kar, 2004 yılında ise %54 zarar söz konusudur. Bankanın karlılık oranlarında istikrarsızlık mevcuttur.
- Toplam faaliyet gelirlerinin 2010 yılında %19'u faizden gelmektedir. Bu oran 2007 yılında %65 olarak gerçekleşmiştir.
- Bankanın özkaynak oranları oldukça yüksek olmasına karşılık faizden elde ettiği gelir oranı çok düşük, likidite yönetimi yetersizdir. Çok fazla varlığı likitte tutan bankanın özkaynak karlılığı ise çok büyük değişimler göstermiştir.

5.3.3. Merrill Lynch Yatırım Bank A.Ş.

Ek 11'de yer alan tablo verilerine göre değerlendirme;

- Bankanın 2010 yılında toplam aktifleri içerisindeki özkaynak oranı %18'dir. Sektör ortalamasının altında görülmektedir.
- Bankanın 2010 yılında toplam aktiflerinin %78'i Türk parası cinsindedir. 2007 yılında bu oran, %99 olarak gerçekleşmiştir.
- 2010 yılında toplam aktifler içerisinde kredi ve alacaklar mevcut değildir.
- Takipte şüpheli kredisi yok.
- Bankanın 2010 yılında toplam aktiflerinin %79'u likit aktiflerden oluşmaktadır.
- Bankanın 2010 yılında özkaynak karlılığı %23,5 olarak gerçekleşmiştir. 2006 yılında %60 zarar, 2004 yılında %41 zarar söz konusudur. Bankanın karlılık oranlarında büyük dalgalanmalar mevcuttur.
- Toplam faaliyet gelirlerinin 2010 yılında %44'ü faizden gelmektedir. Bu oran 2006 yılında %90 olarak gerçekleşmiştir.

- Bankanın özkaynak oranları son dönemde düşüş göstermiştir. Aktifler içerisinde krediler yer almamakla birlikte oldukça likit bir aktif yapısı söz konusudur. Diğer yandan karlılık oranları yıllar itibari ile ciddi oynaklık göstermiştir.

5.3.4. Taib Yatırım Bank A.Ş.

Ek 12’de yer alan tablo verilerine göre değerlendirme;

- Bankanın 2010 yılında toplam aktifleri içerisindeki özkaynak oranı %91’dir. Sektör ortalamasının üzerinde görülmektedir.

- Bankanın 2010 yılında toplam aktiflerinin %98’i Türk parası cinsindedir.

- 2010 yılında toplam aktifler içerisinde kredi ve alacaklar mevcut değildir.

- Takipte şüpheli kredisi yok.

- Bankanın 2010 yılında toplam aktiflerinin %5,6’sı likit aktiflerden oluşmaktadır.

- Banka, sürekli zarar eden durumdadır. 2010 yılında %28 zarar eden banka, 2004 yılında %147 zarar etmiştir.

- Banka, krediler faaliyetinde bulunmamaktadır.

- Bankanın özkaynak oranları yüksek olmasına karşın aktifler içerisinde krediler yer almamakla birlikte oldukça likit bir aktif yapısı söz konusudur. Diğer yandan banka, 2002 -2010 yılları incelendiğinde sürekli zarar etmiştir.

6. KALKINMA VE YATIRIM BANKALARININ GENEL SEKTÖR DEĞERLENDİRMESİ

Tablo 17: Kalkınma ve Yatırım Bankaları Genel Göstergeleri

Kalkınma ve Yatırım Bankaları									
Rasyolar (%)									
	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Sermaye Yeterliliği									
Özkaynaklar / (Kredi + Piyasa + Operasyonel Riske Esas Tutar)	58,6	60,3	59,4	66,7	86,2	104,3	90,4	78,4	40,2
Özkaynaklar / Toplam Aktifler	45,6	46,8	46,4	47,4	49,3	48,6	45,4	40,8	31,7
(Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler	43,2	44,0	43,8	44,3	46,3	44,7	41,6	37,0	26,9
Net Bilanço Pozisyonu / Özkaynaklar	4,1	4,4	1,3	-1,8	1,9	-1,6	1,8	2,3	-1,2
(Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu) / Özkaynaklar	0,3	0,2	1,9	0,4	1,6	1,1	0,9	3,9	0,0
Bilanço Yapısı									
TP Aktifler / Toplam Aktifler	68,8	70,3	72,8	76,0	68,5	67,7	59,2	54,5	48,3
TP Pasifler / Toplam Pasifler	65,4	66,1	66,2	70,2	66,7	66,5	62,2	58,2	51,0
YP Aktifler / YP Pasifler	90,0	87,7	80,5	80,7	94,6	96,4	108,0	108,8	105,5
TP Mevduat / Toplam Mevduat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TP Krediler ve Alacaklar / Toplam Krediler ve Alacaklar	59,3	63,2	69,1	71,2	66,1	62,3	53,3	46,2	37,2
Toplam Mevduat / Toplam Aktifler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Alınan Krediler / Toplam Aktifler	30,9	30,6	31,4	27,8	29,3	28,7	29,2	32,6	36,9
Aktif Kalitesi									
Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler	14,9	13,2	11,2	14,6	12,4	16,8	12,2	10,4	8,9
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	61,3	61,0	65,3	60,5	64,5	60,0	64,1	64,4	64,3
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar	1,8	2,0	1,4	1,4	1,9	2,0	2,5	2,7	2,9
Takipteki Krediler (net) / Toplam Krediler ve Alacaklar	0,3	0,5	0,1	0,1	0,1	0,1	0,3	0,3	1,1
Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler	80,6	75,1	91,7	93,4	95,0	93,4	87,2	90,3	64,0
Duran Aktifler / Toplam Aktifler	2,4	2,8	2,6	3,1	3,0	3,9	3,8	3,8	4,9
Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar	1,9	1,6	1,8	1,8	0,6	0,3	-	-	-
Likidite									
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	31,3	32,0	27,8	32,6	27,4	28,1	24,3	22,8	22,9
Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	173,8	200,9	174,2	170,3	155,5	189,0	228,4	141,9	172,6
TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler	26,4	26,2	23,4	28,6	20,8	22,6	17,3	15,8	15,9

Karlılık										
Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler	2,7	3,7	4,0	4,6	4,8	5,3	2,8	4,3	4,9	
Net Dönem Karı (Zararı) / Özkaynaklar	6,0	7,8	8,7	9,6	9,8	10,9	6,1	10,6	15,5	
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Toplam Aktifler	3,3	4,4	4,8	5,3	5,7	6,1	3,0	6,0	6,5	
Gelir-Gider Yapısı										
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Aktifler	4,0	5,2	6,3	6,1	6,0	6,4	8,5	10,7	11,9	
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri (Giderleri)	72,9	76,2	84,1	78,5	66,3	70,4	72,1	72,9	68,4	
Faiz Dışı Gelirler (net) / Toplam Aktifler	1,3	1,3	0,9	1,6	2,7	2,5	3,1	3,0	5,1	
Diğer Faaliyet Giderleri / Toplam Aktifler	1,9	1,9	2,1	2,2	2,7	2,7	2,9	2,8	3,1	
Personel Giderleri / Diğer Faaliyet Giderleri	55,3	56,2	59,4	59,0	51,0	56,0	54,7	56,7	51,1	
Faiz Dışı Gelirler (net) / Diğer Faaliyet Giderleri	69,2	70,6	44,2	72,8	100,4	94,4	106,4	107,7	166,1	

Kaynak: TBB (Türk Bankalar Birliği). TBB Web sitesinden derlenmiştir.

http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Linkler.aspx?RIId=1007, (28.06.2011)

Genel Sektör Değerlendirmesi;

Kalkınma ve yatırım bankaları genel olarak değerlendirildiğinde; toplam aktifler içerisindeki özkaynak oranının 2010 yılında %45 olduğu görülmektedir. Sektörün toplam aktiflerinin %31'i likittir. Sektör, 2010 yılında % 6 oranında özkaynak kârlılığı elde etmiştir. Ancak, 2002 yılından bu yana en düşük kâr ortalaması 2010 yılına aittir. Bu durumun nedeni, kalkınma ve yatırım bankalarının 2008 finansal krizinden etkilenmesi ve birçok özel sermayeli kalkınma ve yatırım bankasının esas faaliyetini gerçekleştirmemesi olarak gösterilebilir. Özellikle yabancı sermayeli yatırım ve kalkınma bankaları incelendiğinde kârlılık ve özkaynak rasyolarında yıllar itibari ile büyük uçurumlar olduğu görülmektedir. Bu noktada, söz konusu bankaların esas faaliyetlerini gerçekleştirip gerçekleştirmedikleri konusunda ilgili otoritelerin ciddi denetim yapması sektörün sağlıklı işleyişi açısından gereklidir. Diğer yandan, yatırım ve kalkınma bankalarının asıl hitap ettiği kesim olan kalkınmaya yönelik yatırım kesiminin sektörden ne derece faydalandığının da araştırılması da sorunların büyümesine engel olabilecektir.

7. YATIRIM VE KALKINMA BANKALARININ TÜRKİENİN GSYİH İÇİNDEKİ PAYI

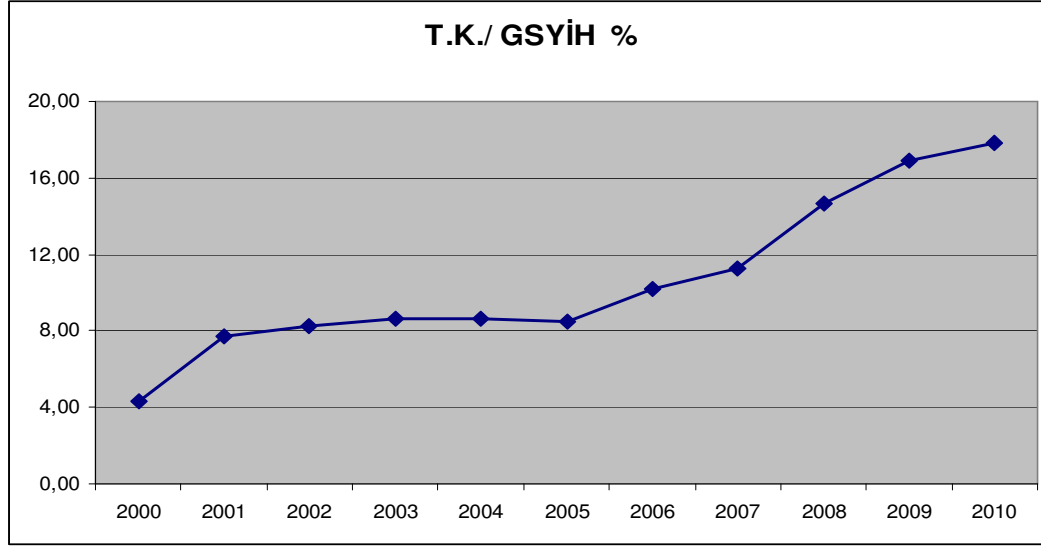
Yatırım ve kalkınma bankaları, Türkiye’de faaliyet gösteren bankacılık sektörünün bir parçasıdır. Aşağıdaki Tablo 23’de Türkiye’de faaliyet gösteren yatırım ve kalkınma bankalarının verdikleri toplam kredilerin, 2000–2010 yılları arasındaki GSYİH içindeki payları görülmektedir.

Tablo 18: 2000–2010 Yıllarında Yatırım ve Kalkınma Bankalarının Toplam Kredilerin GSYİH İçindeki Payları (Milyon TL)

	TOPLAM KREDİ	GSYİH	T.K./ GSYİH %
2000	3.157	72.436	4,36
2001	5.328	69.309	7,69
2002	6.000	72.520	8,27
2003	6.588	76.338	8,63
2004	7.242	83.486	8,67
2005	7.704	90.500	8,51
2006	9.879	96.738	10,21
2007	11.414	101.255	11,27
2008	14.955	101.922	14,67
2009	16.391	97.003	16,90
2010	18.880	105.680	17,87

Kaynak: TBB (Türk Bankalar Birliği). TBB Web sitesinden derlenmiştir.

http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Linkler.aspx?RIId=1007, (28.06.2011)

Şekil 6: Yatırım ve Kalkınma Bankalarının Toplam Kredi (T.K.) GSYİH İçindeki % Değişimi

Kaynak: TBB (Türk Bankalar Birliği). TBB Web sitesinden derlenmiştir.

http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Linkler.aspx?RI=1007, (28.06.2011)

Yukarıdaki Tablo 18’de ve Şekil 6’da görüleceği gibi, yatırım ve kalkınma bankalarının verdikleri krediler, Türkiye’deki GSYİH içindeki kredi payları görülmektedir. T.K.(Toplam Krediler)’in / GSYİH içindeki yüzdelerine bakıldığında; toplam krediler sırasıyla 2000 yılında; 4,36, 2001 yılında; % 7.69, 2002 yılında; % 8.27, 2003 yılında; % 8.63, 2004 yılında ; %8.67, 2005 yılında; 8.51, 2006 yılında; % 10.21, 2007 yılında; 11.27, 2008 yılında ; % 14.67, 2009 yılında; % 16,9 ve 2010 yılında; % 17.87 olmuştur. Bu durum, yukarıdaki Şekil 4’de daha net görülmektedir. T.K./ GSYİH özellikle 2002 yılından 2005 yılına kadar olan ortalama artış; % 8.52 seviyesindedir.2000 yılından 2010 yılına kadar olan T.K./ GSYİH’deki yüzde değişim (artış) ortalama % 9.85 (yaklaşık %10) olmuştur. Bu da bize yatırım bankalarının Türk ekonomisinde önemli bir yeri olmasına rağmen, banka yatırımlara verdiği destek çok büyük bir paya sahip değildirler. Sağlanan desteklerin çoğu kamu ağırlıklı yatırım bankalarıyla bazı özel sermayeli yatırım bankalarıdır. Yabancı sermayeli yatırım bankalarının sektörde nispi olarak büyük bir paya sahip olmadıkları görülmektedir.

Tablo 19: 2000–2010 Yıllarındaki İhtisas ve İhtisas Dışı Kredilerin Toplamı (Milyon TL)

	İHTİSAS KREDİLERİ		İHTİSASDIŞI KREDİLER		TOPLAM KREDİ
		% (*)		% (*)	
2000	219.238	7.0	2.938.611	93.0	3.157.849
2001	461.733	8.7	4.866.661	91.3	5.328.394
2002	1.739.922	29.0	4.260.723	71.0	6.000.645
2003	1.736.463	26.3	4.852.420	73.7	6.588.883
2004	2.373.426	33.0	4.868.640	67.0	7.242.066
2005	3.029.154	39.3	4.675.070	61.0	7.704.224
2006	3.623.294	37.0	6.256.671	63.0	9.879.965
2007	4.375.423	38.0	7.038.134	62.0	11.413.557
2008	5.640.544	38.0	9.315.442	62.0	14.955.986
2009	6.423.003	39.0	9.968.048	61.0	16.391.051
2010	6.934.000	37.0	11.946.000	63.0	18.880.000

Kaynak: Veriler, TBB web sitesinden derlenmiştir.

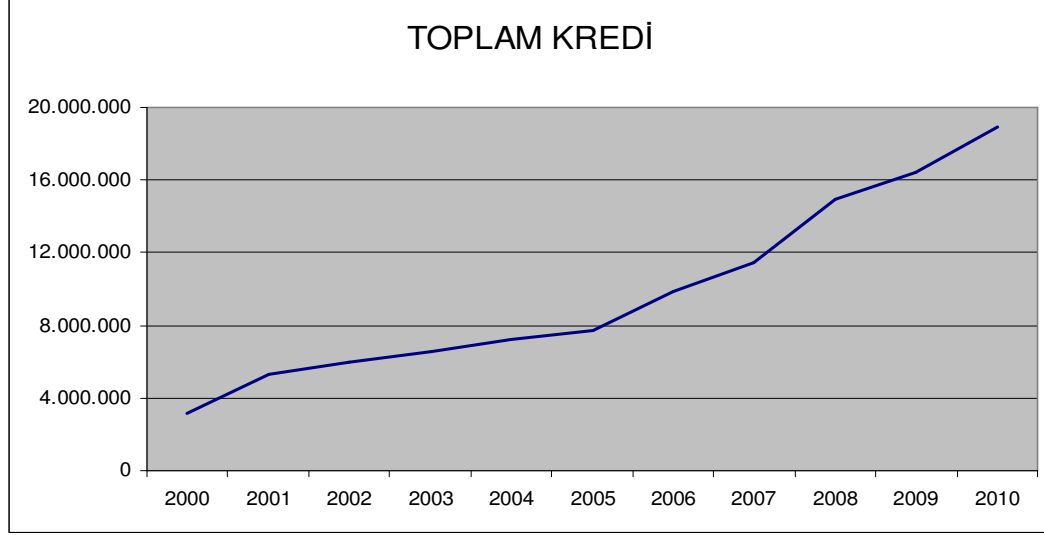
http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Linkler.aspx?RIId=998, (29.06.2011)

- Küsürler tama çevrilmiştir.

Yukarıdaki 19’da 2000 – 2010 yılları arasında verilen ihlas ve ihtisas dışı krediler ve bunların toplamı görülmektedir. **İhtisas kredileri**; *proje finansmanı, duran varlık finansmanı, emtia finansmanı, gelir getiren gayrimenkul finansmanı, voleritesi yüksek ticari gayrimenkul finansmanı ve devrolunan kurumsal alacaklar* gibi kalemlerden oluşmaktadır. Yatırım ve kalkınma bankaları, daha çok ihtisas kredilerini finanse etmektedir. **İhtisas dışı krediler** ise; *tüketici kredileri, kredi kartları, ihracat kredileri, ithalat kredisi, menkul değerlerden oluşan diğer kredileri* gibi kalemlerden oluşmaktadır. Bu kalemler banka mevduatlarının çoğunu oluşturmaktadır. Yukarıdaki tablo 19’den da görüleceği gibi ihtisas dışı kredilerin yüzde payları, ihtisas dışı kredilerden daha düşüktür.

Türkiye’de 2010 yılsonu itibariyle 45 mevduat, kalkınma ve yatırım bankası ve bu bankalara ait 9 bin 400 şube bulunmaktadır. İstanbul, 2 bin 746 şube ve yüzde 29 pay ile en çok şubeye sahip bir bölgedir. Şube başına en yüksek mevduat 103,8 milyon TL ile Ankara’da gerçekleşir. Türkiye nüfusunun yüzde 30’una sahip olan üç büyük ilde, toplam mevduatın yüzde 69’u ve toplam kredilerin yüzde 60’ı yer almaktadır.. İl

bazında, şube başına en yüksek kredi 71 milyon TL ile İstanbul'da olurken, bunu 55,5 milyon TL ile Hatay ve 54,6 milyon TL ile Gaziantep takip etmiştir.¹⁹⁶

Şekil 7: 2000–2010 Yılları Arasındaki Toplam Kredilerin Seyri

Kaynak: Veriler, TBB web sitesinden derlenmiştir.

http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Linkler.aspx?RIId=998, (29.06.2011)

Yukarıdaki Şekil 7’de yıllara göre toplam kredilerde bir artış olduğu gözlenmektedir. 2010 sonu itibariyle krediler; 20 Milyar TL’ye yaklaşmıştır. Aynı dönem itibariyle toplam kredi stoku ise 498 milyar TL, toplam kredi stokunun gayri safi yurtiçi hâsılaya (GSYİH) oranı yüzde 45 düzeyinde gerçekleşmiştir. Aşağıdaki Tablo 25’de, bölge geneline göre dağılımında; ihtisas kredilerinde İstanbul tek başına; turizmde 43.Milyon TL, alırken toplam kredilerin % 0,5.6’sını oluşturmaktadır, ihtisas kredilerinde İstanbul, % 99,3’üne sahiptir. Batı Anadolu Bölgesi; ihtisas dışı kredilerde % 99,8’in, bu durumu sırasıyla; Ege ve Akdeniz Bölgesi takip etmektedir.

¹⁹⁶ <http://www.finansgundem.com/haber/Ankara-mevduatin-lideri/59836> (05.07.2010)

Tablo 20: 31.12.2010 İtibariyle Kredilerin İllere ve Bölgelere Göre Dağılımı (Milyon TL)

Bölgeler ve İller*	İhtisas Kredileri						İhtisas Dışı Krediler	Toplam ***
	Tarım	Gayrimenkul	Mesleki	Denizcilik	Turizm	Diğer		
İstanbul	0	0	0	1	43	3	7.556	7.602
Batı								
Marmara	0	0	0	0	1	0	93	94
Ege	0	0	0	0	46	1	540	587
Doğu								
Marmara	0	0	0	0	19	1	329	349
Batı								
Anadolu	0	0	0	0	0	3	1.859	1.862
Akdeniz	0	0	0	0	30	3	576	610
Orta								
Anadolu	0	0	0	0	6	1	38	45
Batı								
Karadeniz	0	0	0	0	0	6	169	175
Doğu								
Karadeniz	0	0	0	0	1	2	331	334
Kuzeydoğu								
Anadolu	0	0	0	0	0	1	33	34
Ortadoğu								
Anadolu	0	0	0	0	0	0	11	11
Güneydoğu								
Anadolu	0	0	0	0	18	10	250	278
İller								
Bankası								
A.Ş.**	0	0	0	0	0	6.656	13	6.670
Kıbrıs	0	0	0	0	0	80	0	81
Yabancı								
Ülkeler	0	0	0	0	0	0	147	147
Toplam***								
*	0	0	0	1	166	6.768	11.946	18.880

Kaynak: TBB Web sitesinden derlenmiştir.

http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Linkler.aspx?RIId=1007, (28.06.2011)

SONUÇ

Bankalar, tarihi seyir içinde çok değişik amaçlarla kurulup gelişmişlerdir. Bankalar ekonomik bir gerçek olması, özellikle Avrupa ve 1700'lerden sonra ABD de İç Savaştan sonra daha da gelişmiştir. Dünya ekonomisi içinde büyük bir yeri olan bankaların faaliyet alanları giderek gelişmektedir. Amaçlarına göre kurulan ve faaliyette bulunan bankalar, ekonomik bir hizmet kurumlarıdır. Müşterilerinden fon toplayan ve isteyen müşterilerine de ödünç fonları pazarlayan, ekonomik bir aracı kurum niteliğinde çalışmaktadırlar. Bu tip bankalar genellikle mevduat bankaları olarak faaliyette bulunurlar. Amaçları mevduat toplama dışında olan bankalar da yatırım bankası olarak ekonomideki yerlerini almışlardır.

Ülkelerin ve uluslararası kuruluşların en önemli ekonomik araçlarından birisi olan bankalar, dünya ekonomisinde zaman zaman parasal krizlerden en çok etkilenen kurumlardan biri olmuştur. Özellikle gelişmiş ülke ekonomilerinde finansal sektörün önemli bir yönü kurulan bankalardaki finansal kaynakların ve aktiflerin büyüklüğü ile ölçülmektedir. Yatırım bankalarının ekonomideki büyüklüğü ve yeri üyelerin koydukları sermaye ve mevcut kredi rezervlerine bağlıdır. Modern dünyada bankacılığın görevlerine bakıldığında bankaların üç türlü temel görevi görülmektedir. Bunlar mevduat toplama, kredi pazarlama ve kaynakların etkin dağılımı ile ilgilidir. Merkez Bankası ülkelerdeki bankaların bankası olması nedeniyle yatırım bankalarını da bünyelerinde toplarlar. Böylece temelde banka çeşitleri; Merkez Bankası, ticaret bankaları(mevduat bankaları),kalkınma bankası, yatırım bankası şeklinde bir ayrıma tabi tutulduğu görülmüştür. Her ülkedeki Merkez Bankası'nın görevleri; para arzını kontrol etmek ve ekonomideki fiyat istikrarını sağlama amacına yöneliktir. Ülkemizdeki Merkez Bankası'nın amacı da bu yöndedir.

Dünyadaki yatırım için kredi veren yatırım bankası içerisinde en önemli bankalardan birisi de Dünya Bankası'dır. Dünya Bankası'nın sağladığı krediler daha çok gelişmekte olan ülkelerdeki yatırım projelerinin finansmanına yöneliktir. Türkiye, Dünya Bankası'na üye olduğu 11 Mart 1947'den bu yana çeşitli yatırım kredileri alan ülkelerden birisidir. Dünya Bankası'nda Türkiye'nin sermaye payı 832,8 milyon dolardır. Toplam sermaye içerisindeki payı ile toplam oy içerisindeki payı

%0.53'dür. Türkiye'nin Dünya Bankası'ndan aldığı yatırım kredilerinin değerlendirilmesine bakıldığında; sağlıkta dönüşüm projesi için program kredisi, yenilenebilir enerji projesi, elektrik dağıtım ve rehabilitasyon projesi, Güneydoğu Avrupa enerji topluluğu projesi, İstanbul deprem riskini azaltma ve acil durum hazırlık projesi, ihracat finansmanı aracılık kredisi dizisi, küçük ve orta boy KOBİ kredisi, adil büyüme ve istihdamın yeniden tesisi program odaklı kalkınma politikası adlı krediler almıştır. Yukarıda belirtilenlerin dışında Şubat 2008'de ülke ortaklık stratejisi 2008–2011 dönemini kapsayan Türkiye Cumhuriyeti hükümetinin; 'Türkiye'yi istikrar içinde büyüyen, gelirini daha adil paylaşan, küresel ölçekte rekabet gücüne sahip, bilgi toplumuna dönüşen AB'ye üyelik için uyum sürecini tamamlamış bir ülke haline getirmeyi' amaçlamıştır. Böylelikle Türkiye yukarıda sıralananların finansmanı için Dünya Bankası'ndan toplam 4969,4 milyon dolar kredi sağlanmıştır, bu miktar yaklaşık 5 milyar doları bulmaktadır. Alınan kredilerin ilgili alanlarda kullanılması ekonomik bir büyümeyi de gerçekleştirmiştir. Bunun yanında Türkiye; Avrupa Yatırım Bankası'ndan kalkınma projelerini desteklemek için 818 milyar Euro'dan daha fazla finansman sağlamıştır. Bu finansmanlardan alınan kredilerin bir kısmı şu alanlarda kullanılmıştır. Bunlar; küçük ve orta ölçekli işletmelerin yatırım planlarının desteklenmesinde, bölgeler arasındaki ekonomik ve sosyal farklılıkların giderilmesinde, çevresel koruma ve sürdürülebilir çevre politikasının desteklenmesinde iklim değişikliğini olumsuz etkilerine karşı mücadele etmede, sürdürülebilir ve güvenli enerji için gereken yardımları desteklemede, birlik(AB) içindeki taşıma, enerji ve iletişim ağlarının oluşumunu desteklemede kullanılmıştır.

Türkiye IMF kredilerinden de faydalanmıştır. IMF ülkelerdeki kısa dönemli ödemeler bilançosu açığını gidermesi için kredi veren bir kuruluştur. Türkiye IMF'den ödemeler bilançosu açığını gidermek için, krediler almıştır. Alınan kredilerin çoğu, yatırımları finansmanda kullanılmasından dolayı IMF kredilerini de bu kategoride değerlendirmiştir. Türkiye 1961'den 2005 yılına kadar Stand by anlaşmaları imzalamış ve çeşitli krediler almıştır. Bu dönem içerisinde alınan kredilerin en çoğu 1999 yılında gerçekleşmiş, 36 ay olan Stand-by anlaşması süresinde 15038,40 milyon SDR IMF kaynaklarından istifade etmiştir. En son 2005 yılında 36 ay süreli Stand-by anlaşması gereğince toplam 6.662.04 milyon SDR'nin 1.665.51 milyon SDR' sini kullanmıştır.

Türkiye 2005'ten günümüze kadar IMF'den Stand-by anlaşması gereği kredi kullanmamıştır. Fakat alınan kredilerin süresi içerisinde ödenmesine devam edilmektedir.

Avrupa Yatırım Bankası'nın kredilerinden Türkiye istifade etmiştir. Bunlar KOBİ'lere ait mikro kredilerde 32 milyon Euro'luk kaynak ve 250 milyon Euro'luk kredileri sağlanmıştır. Bölgesel kalkınma bankalarından birisi olan, İslam Kalkınma Bankası'ndan Türkiye KOBİ'lerin finansmanı için Eximbank ve Türkiye Sanayi Kalkınma Bankaları üzerinde çeşitli krediler kullanılmıştır. Kredi limitlerinin en az 500.000 dolar en fazla 10.000.000 dolarlık yatırım kredisi temin etmiştir. İhracata yönelik ithalatın finansman kredisi olarak da 100.000 Euro ile 2.000.000 Euro'luk finansman temin etmiştir. Alınan krediler yatırım teşvik ve yatırımcıların yerli ve ithal makine teçhizat alımlarında kullanılmıştır.

Yatırım bankalarının çalışma biçimi ve fonksiyonlarına bakıldığında; gelişmiş ülkelerdeki faaliyetleri **underwriting** (menkul değerlerin halka aracılık, finansman garantisi)ile ilgili danışmanlık hizmetleri, ticaret komisyonluk varlık yönetimi gibi oldukça heterojen ve karmaşık bir dizi işlemlerle uğraşmaktadırlar. Bununla birlikte taahhüt ve danışmanlık hizmetleri de sunmaktadır. Underwriting hizmetleriyle yatırım bankaları mali piyasalara menkul kıymet ihraç ederek fon oluştururlar ve firmalara yardımcı olurlar. Yatırım bankaları aynı zamanda birleşme ve satın almalarla firmaları kurumsal olarak yeniden yapılandırmaktadır. 18. yy'da yatırım bankalarının ana hedefi menkul kıymetleri ihraç ederek elde tutmakta iken,19.yy'da demir yollarının finansmanının temininde önemli bir rol almıştır. Yatırım bankalarının buradaki amacı firmalara finansal destek ve danışmanlık yapmıştır. Yatırım bankacılığının 'mevduat ve krediler' olarak ticari banka (commercial bank) sınıflandırılmaz, ticari bankalar ödünç mevduat şeklinde çalışırlar. Yatırım bankalarının daha çok gelişmiş ülkelerdeki literatüre bakıldığında underwriting hizmetleri ile mali piyasalara menkul kıymet ihraç ederek fon oluşturmuşlardır. Bunun yanında firmaların borç sorununu çözmek için varlık kullanımına yardımcı olmuşlardır.

Dünyada 20 adet küresel nitelikte yatırım bankaları vardır. Bu bankalar, küresel firmalara finans kaynağı sağlamaktadır. Küresel yatırım bankalarının ilk sırasında **Deutsche Bank** gelmektedir. İkinci sırada Amerikan bankası olan **JP Morgan Chase** ve üçüncü sırada da İsviçre bankası olan **Credit Suisse** gelmektedir. Bu küresel yatırım bankalarının beşi ABD (US),beşi İngiltere (UK),üçü Japon, ikisi Almanya, ikisi Fransa, diğerleri İspanya, İsviçre, Hollanda ile Belçika'ya aittirler.

Türkiye'de 5411 Sayılı Bankacılık Kanuna göre yatırım ve kalkınma bankacılığı, faaliyette bulunurlar. (Kabul Tarihi: 19.10.2005, 1 *Kasım 2005 tarih ve 25983 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır*) Kanun: 5472, 5667, 5754 ve 5766 sayılı Kanunlar ile değiştirilmiştir. Bankacılık Kanununun 3. maddesinde yatırım bankalarının da tanımını vermiştir. 5411 Sayılı Kanunda, kalkınma ve yatırım bankası: ” *Bu Kanuna göre mevduat veya katılım fonu kabul etme dışında; kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren ve/veya özel kanunlarla kendilerine verilen görevleri yerine getiren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini, ifade eder. ”* diyerek, kalkınma ve yatırım bankalarına mevduat dışındaki yükümlülüklerini bekitmişlerdir. Türkiye'de faaliyet gösteren yatırım bankaları; kamu sermayeli, özel sermayeli ve yabancı sermayeli olarak faaliyette bulunurlar. Türkiye'de 13 adet kalkınma ve yatırım bankası vardır. Bu bankalardan; 3'ü kamu sermayeli, 6'sı özel sermayeli ve 4'ü yabancı sermayelidir. Türkiye'de faaliyet gösteren yatırım bankaları; kamu sermayeli, özel sermayeli ve yabancı sermayelidir.

Türkiye'de faaliyet gösteren kamu sermayeli yatırım bankalarının son on yıl içinde bankacılık sektöründeki durumlarının iyi olduğu söylenebilir. Özellikle 2008 yılı Finansal Kriz'inden diğer ticari bankalara göre daha az etkilenmişlerdir. Bazı kamu sermayeli yatırım bankalarının, 2008 Finansal Krizi nedeniyle sektör karlılığı düşmüş olsa da, sektör karlılığı kamu sermayeli olmalarından dolayı iyi durumdadır. Daha önce zarar eden kamu yatırım bankalarından kar eden yatırım bankalarına dönüşmüştür.

Türkiye'de faaliyet gösteren özel sermayeli yatırım bankalarına bakıldığında; banka öz kaynaklarının yetersiz olması son on yıl içerisinde, özellikle 2008 finansal krizinden çok etkilenmişlerdir. Ayrıca bu bankaların faiz gelirlerinde de oransal bir düşüş kaydedilmiştir. Bazı özel sermayeli yatırım bankalarının likit ve öz kaynaklarında

dalgalanmalar dikkati çekmektedir. Bu durum bankanın beklenmedik durumlara karşı hazırlıksız yakalanma ihtimalini arttırmaktadır.

Özel sermayeli yatırım bankalarından, Türkiye Sınâî ve Kalkınma Bankası A.Ş. diğer yatırım bankalarından farklıdır. Sermaye yapısı bakımından; Türkiye İş Bankası (%51), Türkiye Vakıflar Bankası (%8,4) ve IMKB ulusal pazarında %32,6 olan güçlü bir yapıdadır. Karlılık oranları bakımından da istikrarlıdır. Diğer özel sermayeli yatırım bankalarına göre faizden elde ettiği faaliyet gelirleri yüksektir.

Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı sermayeli yatırım bankaları, yabancı ortak olarak bazı özel imtiyazlardan faydalanmaktadırlar. Bunların bir kısmı kendi oluşturduğu şirketlere finansman sağlamaktadırlar. Özellikle 2008 Finansal Kriz’inden etkilenmişlerdir. Son on yıl içindeki faaliyet gelirlerine bakıldığında; bankaların öz kaynak oranları son dönemde sektör ortalamasının altında kalırken, aktiflerdeki likitide oranlarında düşüş görülmüştür. Bazı yabancı sermayeli yatırım bankaları da çok fazla likit varlık tutmaktadır. Bankaların öz kaynak karlılığı büyük değişimler göstermiştir. Bazı yabancı sermayeli yatırım bankaları da 2002–2010 yıllarında sürekli zarar etmişlerdir.

Dünyadaki belli başlı finansal krizlerin çoğunda yatırım bankalarının etkileri görülmektedir. 1929–30 İktisadi Krizi ile 2008’de ortaya çıkan Küresel Finansal Kriz sonuçları bakımından ekonomide benzer etkiler bırakmışlardır. 2000’li yıllardan başlayan dünyada ki ekonomik gelişim ve değişim, dünyada ki büyük yatırım bankalarında kendisini göstermiştir. Son 2008 Küresel Finans Krizi, ABD’de mortgage krizi olarak gelişmiştir. Elinde yüksek riskli konut kredisi tutan yatırım bankalarından Bear Stearns iflas etmiştir. Bu banka ABD Hükümeti’nin desteği ile JP Morgan Chase’e satılmıştır. İflas eden yatırım bankaları; Lehman Brothers ve Merrill Lynch ile bir sigorta firması olan American International Group’tur. Bunlardan Türkiye’de de faaliyet gösteren Merrill Lynch, 2008 Finansal Krizi’nden etkilenmiş ve bankanın aktif/likitide oranı düşmüştür.

Türkiye'deki kalkınma ve yatırım bankaları; toplam aktifler içerisindeki öz kaynak oranının 2010 yılında %45 olduğu görülmektedir. Sektörün toplam aktiflerinin %31'i likittir. Sektör, 2010 yılında % 6 oranında öz kaynak kârlılığı elde etmiştir. Ancak, 2002 yılından bu yana en düşük kâr ortalaması 2010 yılına aittir. Bu durumun nedeni, kalkınma ve yatırım bankalarının 2008 finansal krizinden etkilenmesi ve birçok özel sermayeli kalkınma ve yatırım bankasının esas faaliyetini gerçekleştirmemesi olarak gösterilebilir. Özellikle yabancı sermayeli yatırım ve kalkınma bankaları incelendiğinde kârlılık ve öz kaynak rasyolarında yıllar itibari ile büyük uçurumlar olduğu görülmektedir. Bu noktada, söz konusu bankaların esas faaliyetlerini gerçekleştirip gerçekleştirmedikleri konusunda yetkili otoritelerin ciddi denetim yapması, sektörün sağlıklı işleyişi açısından gereklidir. Diğer yandan, yatırım ve kalkınma bankalarının asıl hitap ettiği kesim olan, kalkınmaya yönelik yatırım kesiminin sektörden ne derece faydalandığının araştırılması, sorunların büyümesine engel olabilecektir. Türkiye'de yatırım bankalarının kanuni yapısını yeniden düzenlenmesi gerekir. Mevduat bankaları yatırım bankaları gibi çalışmaktadır. Bunun en çarpıcı örneği, bankaların ihtisas kredileri ile ihtisas kredilerinde görülmektedir. İhtisas kredilerinin parasal yönü daha büyüktür. Yatırım bankaları ihtisas dışı krediler kullanmaktadır. Bu da kredi hacmini daraltmaktadır. Türkiye'de faaliyet gösteren yatırım bankalarının yeniden düzenlenerek gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ticari bankaların bir branşı olarak faaliyetlerini sürdürmeleri gerekir. Yatırım bankaları, ekonomide ekin olarak yatırım kredilerini desteklerse Türk ekonomisine büyük katkı sağlayabilecektir.

EKLER

Ek 1: İller Bankası A.Ş. Göstergeleri

İller Bankası A.Ş.

Rasyolar(%)

	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Sermaye Yeterliliği									
Özkaynaklar / (Kredi + Piyasa + Operasyonel Riske Esas Tutar)	73,1	66,4	70,8	79,2	89,2	844,8	714,7	979,4	-
Özkaynaklar / Toplam Aktifler	76,2	77,7	76,4	76,0	77,1	74,6	71,4	69,3	56,1
(Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler	75,0	76,3	75,0	74,2	74,4	70,8	67,1	64,1	51,9
Net Bilanço Pozisyonu / Özkaynaklar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
(Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu) / Özkaynaklar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bilanço Yapısı									
TP Aktifler / Toplam Aktifler	96,4	97,3	98,7	99,8	99,9	100,0	100,0	99,9	100,0
TP Pasifler / Toplam Pasifler	96,4	97,3	98,6	99,8	99,9	100,0	100,0	99,9	100,0
YP Aktifler / YP Pasifler	99,8	99,6	99,3	97,9	99,3	-	-	94,2	-
TP Mevduat / Toplam Mevduat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TP Krediler ve Alacaklar / Toplam Krediler ve Alacaklar	95,0	96,6	98,4	99,7	99,9	100,0	100,0	99,9	100,0
Toplam Mevduat / Toplam Aktifler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Alınan Krediler / Toplam Aktifler	3,6	2,7	1,4	0,2	0,1	0,0	0,0	0,2	1,7
Aktif Kalitesi									
Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	68,9	77,1	77,4	74,2	77,5	74,0	70,7	71,4	65,7
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
Takipteki Krediler (net) / Toplam Krediler ve Alacaklar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler	100,0	100,0	100,0	-	-	100,0	100,0	100,0	6,0
Duran Aktifler / Toplam Aktifler	1,2	1,5	1,4	1,8	2,7	3,8	4,3	5,2	4,3
Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	-	-	-
Likidite									
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	29,3	20,2	20,0	23,0	18,6	20,6	23,7	18,7	25,6
Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	193,5	158,0	130,7	125,8	107,4	7.601,7	9.058,1	3.394,1	8.520,3
TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler	29,3	20,1	19,8	22,9	18,6	20,6	23,7	18,7	25,6
Karlılık									
Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler	2,5	4,3	4,4	3,5	3,6	3,3	0,0	6,9	19,4
Net Dönem Karı (Zararı) / Özkaynaklar	3,3	5,5	5,7	4,6	4,7	4,4	0,0	9,9	34,6
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Kar (Zararı) / Toplam Aktifler	3,4	5,9	6,0	5,2	4,9	4,8	0,2	12,0	24,3
Gelir-Gider Yapısı									
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Aktifler	4,8	7,2	7,8	7,3	7,7	7,1	10,4	19,6	22,2
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri (Giderleri)	87,6	88,0	93,6	92,9	90,9	85,7	86,3	89,9	55,7
Faiz Dışı Gelirler (net) / Toplam Aktifler	0,7	1,0	0,5	0,6	0,8	1,2	1,6	2,2	17,6
Diğer Faaliyet Giderleri / Toplam Aktifler	2,1	2,3	2,3	2,7	3,3	3,5	4,0	4,8	5,8
Personel Giderleri / Diğer Faaliyet Giderleri	56,2	58,2	65,1	66,5	63,5	70,1	68,2	67,7	61,3
Faiz Dışı Gelirler (net) / Diğer Faaliyet Giderleri	32,7	42,8	22,6	20,8	23,7	34,3	39,0	45,7	303,3

Kaynak: TBB (Türk Bankalar Birliği). TBB Web sitesinden derlenmiştir.

http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Linkler.aspx?RId=1007, (28.06.2011)

Ek 2: Türk Eximbank Göstergeleri

Türk Eximbank

Rasyolar (%)

	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Sermaye Yeterliliği									
Özkaynaklar / (Kredi + Piyasa + Operasyonel Riske Esas Tutar)	142,8	125,7	104,9	99,7	126,9	69,1	55,6	50,4	37,4
Özkaynaklar / Toplam Aktifler (Özkaynaklar - Duran Aktifler) /	57,7	56,4	59,5	61,9	55,6	55,5	38,5	31,7	24,0
Toplam Aktifler Net Bilanço	57,6	56,2	59,3	61,5	55,3	55,1	38,2	31,4	23,8
Pozisyonu / Özkaynaklar (Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu) /	18,4	15,3	4,5	0,9	8,9	9,8	-0,5	3,4	0,9
Özkaynaklar	0,6	0,5	1,1	0,5	3,4	1,1	-0,8	5,0	1,0
Bilanço Yapısı									
TP Aktifler / Toplam Aktifler	48,9	49,2	60,3	63,8	52,5	52,4	41,6	36,3	27,9
TP Pasifler / Toplam Pasifler	65,9	63,8	70,9	71,6	66,3	67,7	49,9	45,1	37,4
YP Aktifler / YP Pasifler	149,9	140,4	136,7	127,6	141,0	147,4	116,6	116,0	115,2
TP Mevduat / Toplam Mevduat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TP Krediler ve Alacaklar / Toplam Krediler ve Alacaklar	33,7	34,2	54,1	60,7	54,5	48,2	39,0	31,1	19,9
Toplam Mevduat / Toplam Aktifler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Alınan Krediler / Toplam Aktifler	25,5	28,0	18,1	18,9	22,2	18,8	30,2	33,6	37,8
Aktif Kalitesi									
Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler	19,4	7,5	6,3	5,7	6,5	8,9	6,8	5,9	6,0
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	66,1	60,2	81,0	77,6	82,3	83,0	77,9	78,6	80,2
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar	2,9	2,6	1,4	1,4	1,5	1,4	1,1	0,9	0,9

Takipteki Krediler (net) / Toplam Krediler ve Alacaklar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Duran Aktifler / Toplam Aktifler	0,1	0,1	0,2	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,2
Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	-	-	-
Likidite									
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	19,3	34,5	13,6	18,5	13,4	8,4	14,7	14,3	11,7
Likit Aktifler / Kısa Vadeli									
Yükümlülükler	5.372,4	12.739,0	2.064,8	757,3	5.179,1	3.074,4	6.065,0	107,1	526,1
TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler	13,0	24,3	12,4	14,4	5,4	6,9	7,0	8,1	8,2
Karlılık									
Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler	4,1	5,3	7,5	9,3	7,3	10,3	4,7	5,0	2,3
Net Dönem Karı (Zararı) / Özkaynaklar	7,1	9,4	12,6	15,0	13,1	18,5	12,2	15,7	9,6
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Toplam Aktifler	4,1	5,3	7,5	9,3	7,3	10,3	4,7	5,0	2,3
Gelir-Gider Yapısı									
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Aktifler	4,3	5,2	8,3	9,3	7,3	8,4	8,1	11,0	10,7
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri (Giderleri)	78,6	74,2	87,9	86,0	77,4	69,0	64,5	92,8	92,0
Faiz Dışı Gelirler (net) / Toplam Aktifler	0,8	1,1	0,9	1,5	1,8	3,6	4,3	0,8	0,9
Diğer Faaliyet Giderleri / Toplam Aktifler	1,0	0,9	1,4	1,5	1,6	1,8	1,7	1,1	1,4
Personel Giderleri / Diğer Faaliyet Giderleri	37,8	37,6	39,2	40,7	30,9	30,7	23,5	32,7	23,0
Faiz Dışı Gelirler (net) / Diğer Faaliyet Giderleri	82,0	118,6	64,3	98,4	110,9	204,7	261,4	71,8	63,9

Kaynak: TBB (Türk Bankalar Birliği). TBB Web sitesinden derlenmiştir.

http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Linkler.aspx?RI=1007 (28.06.2011)

Ek 3 : Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Göstergeleri

Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.

Rasyolar (%)

	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Sermaye Yeterliliği									
Özkaynaklar / (Kredi + Piyasa + Operasyonel Riske Esas Tutar)	75,2	70,0	79,2	91,2	208,2	81,4	77,5	73,9	75,6
Özkaynaklar / Toplam Aktifler (Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler	32,2	38,8	47,3	56,0	60,8	66,9	75,7	73,4	73,5
Net Bilanço Pozisyonu / Özkaynaklar (Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu) / Özkaynaklar	26,9	31,8	41,8	49,0	54,7	59,1	61,3	57,3	39,6
	1,0	1,4	2,3	4,1	5,8	11,9	18,7	25,9	2,1
	1,0	1,4	2,3	4,1	5,8	11,9	18,7	25,9	2,1
Bilanço Yapısı									
TP Aktifler / Toplam Aktifler	39,9	50,1	62,8	71,9	76,6	74,1	78,7	73,7	88,6
TP Pasifler / Toplam Pasifler	40,1	50,7	63,9	74,2	80,1	82,1	92,9	92,7	90,1
YP Aktifler / YP Pasifler	100,4	101,1	103,0	108,8	117,7	144,3	300, 2	360, 7	115,3
TP Mevduat / Toplam Mevduat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TP Krediler ve Alacaklar / Toplam Krediler ve Alacaklar	18,8	30,1	42,8	46,0	43,9	42,0	51,5	43,5	73,4
Toplam Mevduat / Toplam Aktifler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Alınan Krediler / Toplam Aktifler	59,9	49,4	36,1	26,3	20,4	17,8	7,5	7,5	9,5
Aktif Kalitesi									
Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler	14,0	16,2	13,8	14,8	12,0	32,0	27,7	21,8	14,9
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	73,8	62,3	57,5	48,7	37,7	40,8	41,2	43,9	38,1
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar	6,6	11,7	11,0	14,7	19,2	13,6	22,9	21,8	27,9
Takipteki Krediler	2,3	3,5	0,0	0,7	0,0	0,0	6,5	6,1	11,1

(net) / Toplam Krediler ve Alacaklar										
Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler	64,9	70,3	100,0	95,5	100,0	100,0	71,6	72,1	60,4	
Duran Aktifler / Toplam Aktifler	5,3	7,0	5,5	7,0	6,1	7,7	14,4	16,1	33,9	
Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar	0,4	0,6	0,8	0,9	1,2	1,4	-	-	-	
Likidite										
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	18,7	25,2	32,6	41,9	49,0	48,3	43,7	37,7	27,6	
Likit Aktifler / Kısa Vadeli										
Yükümlülükler	282,7	2.877,8	3.474,2	7.464,3	72,0	69,9	56,2	49,3	34,9	
TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler	18,6	19,1	28,5	40,1	46,9	46,4	42,9	36,4	26,5	
Karlılık										
Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler	1,3	2,0	3,6	5,3	17,7	3,8	3,5	-18,0	-11,6	
Net Dönem Karı (Zararı) / Özkaynaklar	4,1	5,1	7,6	9,4	29,0	5,7	4,6	-24,5	-15,8	
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Toplam Aktifler	1,8	2,4	4,5	6,6	22,2	4,2	0,3	-16,5	-9,6	
Gelir-Gider Yapısı										
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Aktifler	3,9	4,1	5,5	8,8	3,5	4,4	6,8	9,4	11,5	
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri (Giderleri)	68,3	54,4	45,0	63,1	10,5	37,0	44,0	71,1	76,4	
Faiz Dışı Gelirler (net) / Toplam Aktifler	1,8	2,7	4,2	3,8	26,2	6,5	6,5	2,9	1,9	
Diğer Faaliyet Giderleri / Toplam Aktifler	3,6	4,2	4,8	5,9	7,4	5,8	6,6	7,0	6,6	
Personel Giderleri / Diğer Faaliyet Giderleri	72,6	73,1	75,3	73,1	44,4	67,7	79,4	76,7	74,1	
Faiz Dışı Gelirler (net) / Diğer Faaliyet Giderleri	48,7	65,7	85,8	64,9	355,4	111,1	98,0	42,1	28,7	

Kaynak: TBB (Türk Bankalar Birliği). TBB Web sitesinden derlenmiştir.

http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Linkler.aspx?RID=1007, (28.06.2011)

Ek 4 : Aktif Yatırım Bankası A.Ş. Göstergeleri

Aktif Yatırım Bankası A.Ş.

Rasyolar (%)

	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Sermaye Yeterliliği									
Özkaynaklar / (Kredi + Piyasa + Operasyonel Riske Esas Tutar)	12,6	21,3	35,6	42,2	61,4	77,5	42,4	42,3	52,6
Özkaynaklar / Toplam Aktifler	14,5	29,5	63,0	56,3	91,0	86,6	70,5	62,6	54,1
(Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler	13,3	23,2	55,9	47,9	76,1	77,1	60,9	59,7	51,4
Net Bilanço Pozisyonu / Özkaynaklar	-3,0	4,7	0,8	5,3	4,7	3,8	-0,2	-1,1	3,4
(Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu) / Özkaynaklar	-0,9	4,6	-0,1	-0,3	4,7	3,9	-0,2	-1,1	3,4
Bilanço Yapısı									
TP Aktifler / Toplam Aktifler	71,2	73,1	74,5	74,0	91,4	89,9	82,8	74,4	56,2
TP Pasifler / Toplam Pasifler	56,4	59,9	67,5	74,6	94,1	92,6	81,7	73,5	58,0
YP Aktifler / YP Pasifler	66,1	67,1	78,5	102,5	145,7	136,1	94,2	96,6	104,4
TP Mevduat / Toplam Mevduat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TP Krediler ve Alacaklar / Toplam Krediler ve Alacaklar	88,2	80,5	79,7	79,9	93,7	100,0	99,8	100,0	100,0
Toplam Mevduat / Toplam Aktifler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Alınan Krediler / Toplam Aktifler	23,1	16,6	29,2	31,3	4,6	6,6	9,6	16,8	24,3
Aktif Kalitesi									
Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler	27,4	21,7	20,3	0,5	1,1	4,2	9,5	17,4	14,8
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	48,8	51,5	46,8	66,9	61,4	61,9	55,0	39,7	6,8
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar	0,8	0,6	0,3	0,4	0,8	2,7	0,0	0,1	0,0
Takipteki Krediler (net) / Toplam Krediler ve Alacaklar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,4	0,0	0,0	0,0
Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler	100,0	100,0	87,8	100,0	100,0	48,8	100,0	100,0	-
Duran Aktifler / Toplam Aktifler	1,2	6,3	7,1	8,4	14,8	9,4	9,7	2,9	2,7
Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar	13,5	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-
Likidite									
Likit Aktifler / Toplam	49,3	40,1	42,6	21,6	16,6	14,3	19,3	32,3	53,6

Aktifler									
Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	87,7	102,6	332,5	62,8	443,5	270,0	127,2	409,4	932,0
TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler	26,6	24,9	27,6	9,0	13,0	10,3	15,8	29,9	44,4
Karlılık									
Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler	2,4	1,6	0,6	2,4	7,8	6,7	4,6	9,8	8,5
Net Dönem Karı (Zararı) / Özkaynaklar	16,4	5,5	1,0	4,2	8,6	7,7	6,5	15,7	15,7
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Toplam Aktifler	2,6	2,0	0,5	3,3	9,9	11,0	6,3	14,0	9,7
Gelir-Gider Yapısı									
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Aktifler	2,3	5,4	6,0	9,9	14,9	16,1	16,8	19,0	21,5
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri (Giderleri)	31,9	66,3	66,3	82,8	70,1	73,6	77,8	72,4	80,2
Faiz Dışı Gelirler (net) / Toplam Aktifler	4,7	2,5	3,0	2,1	6,4	5,0	4,8	7,2	5,3
Diğer Faaliyet Giderleri / Toplam Aktifler	3,7	5,4	8,2	8,3	12,0	8,1	7,0	5,7	6,0
Personel Giderleri / Diğer Faaliyet Giderleri	49,1	58,7	68,4	61,0	42,0	49,6	44,2	41,4	39,3
Faiz Dışı Gelirler (net) / Diğer Faaliyet Giderleri	126,8	46,2	37,1	24,8	53,2	61,6	68,7	125,1	89,2

Kaynak: TBB (Türk Bankalar Birliği). TBB Web sitesinden derlenmiştir.

http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Linkler.aspx?RIId=1007, (28.06.2011)

Ek 5: Diler Yatırım Bankası A.Ş. Göstergeleri

Diler Yatırım Bankası A.Ş.

Rasyolar (%)

	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Sermaye Yeterliliği									
Özkaynaklar / (Kredi + Piyasa + Operasyonel Riske Esas Tutar)	62,5	55,4	64,8	75,0	90,6	69,7	70,1	53,2	74,2
Özkaynaklar / Toplam Aktifler	81,7	86,2	53,9	58,5	44,6	59,8	85,9	87,7	92,3
(Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler	81,5	85,9	53,9	58,3	44,4	59,7	85,8	87,6	91,9
Net Bilanço Pozisyonu / Özkaynaklar	9,9	7,5	3,4	26,9	-0,5	6,2	14,4	22,7	44,3
(Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu) / Özkaynaklar	0,7	-2,7	3,4	-5,3	-0,5	4,2	12,4	30,5	17,5
Bilanço Yapısı									
TP Aktifler / Toplam Aktifler	77,1	85,0	60,0	55,9	56,8	56,8	74,8	71,4	55,9
TP Pasifler / Toplam Pasifler	85,2	91,5	61,8	72,0	56,6	60,5	87,1	91,3	96,8
YP Aktifler / YP Pasifler	154,3	176,2	104,8	157,2	99,5	109,4	196,0	328,6	1.389,0
TP Mevduat / Toplam Mevduat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TP Krediler ve Alacaklar / Toplam Krediler ve Alacaklar	89,1	90,2	88,2	100,0	-	100,0	-	100,0	6,4
Toplam Mevduat / Toplam Aktifler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Alınan Krediler / Toplam Aktifler	0,0	4,9	26,0	3,0	25,6	16,2	0,9	1,8	3,2
Aktif Kalitesi									
Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler	2,2	2,8	4,9	18,6	34,2	34,2	61,0	52,1	36,3
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	85,1	90,5	31,0	1,7	0,0	0,2	0,0	0,0	5,0
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar	0,1	0,1	0,2	5,2	-	0,0	-	0,0	0,0
Takipteki Krediler (net) / Toplam Krediler ve Alacaklar	0,0	0,0	0,0	0,0	-	0,0	-	0,0	0,0
Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	-	-	-	-
Duran Aktifler / Toplam Aktifler	0,2	0,3	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1	0,0	0,5

Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar	0,0	0,0	0,0	0,0	-	0,0	-	-	-
Likidite									
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	12,5	1,8	62,9	89,6	89,6	81,7	79,1	75,3	55,0
Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	12,5	1,8	290,0	240,0	245,8	98,2	79,9	82,6	56,9
TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler	0,3	0,3	30,9	52,3	55,3	54,7	70,8	68,3	49,6
Karlılık									
Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler	3,2	7,4	5,2	5,3	0,4	0,2	-2,5	-1,7	-0,6
Net Dönem Karı (Zararı) / Özkaynaklar	3,9	8,5	9,6	9,1	0,8	0,4	-2,9	-2,0	-0,6
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Toplam Aktifler	4,1	9,2	6,4	6,2	0,2	0,5	-2,1	0,3	-0,6
Gelir-Gider Yapısı									
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Aktifler	7,3	10,7	6,4	5,0	3,1	4,4	6,9	8,3	11,7
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri (Giderleri)	96,8	84,5	72,7	52,4	91,7	103,1	83,3	65,1	71,3
Faiz Dışı Gelirler (net) / Toplam Aktifler	0,2	2,0	2,4	4,5	0,2	-0,1	1,4	4,4	4,7
Diğer Faaliyet Giderleri / Toplam Aktifler	3,4	3,1	2,1	3,2	3,0	3,6	4,9	5,7	5,3
Personel Giderleri / Diğer Faaliyet Giderleri	46,2	50,6	48,9	51,9	58,8	59,1	57,0	47,0	47,0
Faiz Dışı Gelirler (net) / Diğer Faaliyet Giderleri	7,0	62,9	112,8	138,8	6,8	-3,7	28,2	77,6	88,8

Kaynak: TBB (Türk Bankalar Birliği). TBB Web sitesinden derlenmiştir.

http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Linkler.aspx?RI=1007, (28.06.2011)

Ek 6: GSD Yatırım Bankası A.Ş. Göstergeleri

GSD Yatırım Bankası A.Ş. Rasyolar (%)

	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Sermaye Yeterliliği									
Özkaynaklar / (Kredi + Piyasa + Operasyonel Riske Esas Tutar)	41,5	42,8	49,2	30,6	41,5	39,2	41,9	39,6	30,0
Özkaynaklar / Toplam Aktifler	67,1	64,7	77,8	36,3	52,3	56,3	58,1	54,3	40,4
(Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler	57,2	53,2	58,9	31,2	39,5	42,2	40,0	38,8	21,5
Net Bilanço Pozisyonu / Özkaynaklar	1,0	-1,2	1,9	-11,4	0,1	-1,4	-0,5	-4,1	-5,3
(Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu) / Özkaynaklar	0,0	0,2	1,2	0,0	0,1	-1,4	-0,5	-4,1	-5,3
Bilanço Yapısı									
TP Aktifler / Toplam Aktifler	88,7	90,6	83,1	81,9	79,2	79,1	82,7	74,4	74,9
TP Pasifler / Toplam Pasifler	88,5	89,9	82,1	71,7	67,4	70,6	80,5	68,8	70,5
YP Aktifler / YP Pasifler	97,8	92,6	94,4	63,9	63,8	70,8	88,8	82,1	85,0
TP Mevduat / Toplam Mevduat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TP Krediler ve Alacaklar / Toplam Krediler ve Alacaklar	96,9	98,3	95,4	88,8	89,9	92,5	92,4	87,4	93,9
Toplam Mevduat / Toplam Aktifler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Alınan Krediler / Toplam Aktifler	12,3	15,1	16,7	35,9	38,0	31,2	32,4	31,3	49,7
Aktif Kalitesi									
Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler	3,3	12,1	7,9	6,6	16,8	21,1	9,2	9,0	2,2
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	86,0	76,3	50,8	78,8	68,7	59,0	75,7	65,6	71,9
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar	13,2	15,3	15,9	1,8	11,1	14,2	12,8	2,3	3,0
Takipteki Krediler (net) / Toplam Krediler ve Alacaklar	2,6	3,9	8,8	0,7	7,3	9,3	10,6	0,0	1,2
Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler	80,2	74,7	44,5	58,2	34,4	34,5	17,1	100,0	60,6
Duran Aktifler / Toplam Aktifler	10,0	11,5	18,8	5,1	12,8	14,1	18,1	15,5	18,9
Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar	0,2	0,3	0,1	0,0	0,1	0,1	-	-	-
Likidite									
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	4,4	13,5	33,1	15,4	19,2	22,1	10,0	9,9	4,1
Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	25,4	59,1	359,4	49,2	63,2	83,7	31,5	28,0	9,4
TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler	3,3	13,0	29,6	11,4	16,8	21,1	9,2	9,0	2,2

Karlılık									
Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler	4,4	2,6	12,3	5,1	4,8	5,2	7,8	6,7	1,7
Net Dönem Karı (Zararı) / Özkaynaklar	6,6	4,0	15,8	14,0	9,1	9,2	13,4	12,4	4,2
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Toplam Aktifler	5,1	2,9	14,5	6,4	5,9	6,1	9,2	13,5	6,2
Gelir-Gider Yapısı									
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Aktifler	7,2	5,2	20,7	7,6	8,4	8,6	14,4	23,0	20,0
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri (Giderleri)	64,3	33,8	71,1	72,7	82,3	72,0	84,2	83,1	82,8
Faiz Dışı Gelirler (net) / Toplam Aktifler	3,4	3,8	6,3	2,7	1,8	1,9	2,3	4,2	3,7
Diğer Faaliyet Giderleri / Toplam Aktifler	5,5	5,7	10,6	3,4	4,0	4,5	5,6	7,4	6,5
Personel Giderleri / Diğer Faaliyet Giderleri	54,8	53,0	57,9	59,1	53,4	50,9	44,0	42,3	44,5
Faiz Dışı Gelirler (net) / Diğer Faaliyet Giderleri	61,3	67,6	59,3	78,2	43,8	42,5	40,8	56,6	56,5

Kaynak: TBB (Türk Bankalar Birliği). TBB Web sitesinden derlenmiştir.

http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Linkler.aspx?RIId=1007, (28.06.2011)

Ek 7: Nurol Yatırım Bankası A.Ş. Göstergeleri

Nurol Yatırım Bankası A.Ş.

Rasyolar (%)

	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Sermaye Yeterliliği									
Özkaynaklar / (Kredi + Piyasa + Operasyonel Riske Esas Tutar)	18,6	24,7	22,2	32,9	20,2	23,6	28,8	27,1	31,4
Özkaynaklar / Toplam Aktifler (Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler	25,6	30,6	35,9	34,6	22,8	40,1	54,2	60,4	52,1
Net Bilanço Pozisyonu / Özkaynaklar	23,6	29,6	33,0	20,8	12,2	10,6	17,4	9,3	7,3
(Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu) / Özkaynaklar	7,2	0,9	0,7	0,4	-7,7	11,8	0,0	13,2	-0,1
	7,2	0,9	0,7	0,4	-4,1	11,8	0,0	13,2	-8,9
Bilanço Yapısı									
TP Aktifler / Toplam Aktifler	44,1	40,2	42,6	42,3	43,5	56,5	57,7	65,0	72,2
TP Pasifler / Toplam Pasifler	45,9	40,4	42,8	42,3	41,3	50,6	57,7	73,0	72,1
YP Aktifler / YP Pasifler	103,3	100,4	100,3	99,9	96,3	88,2	100,0	129,5	99,8
TP Mevduat / Toplam Mevduat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TP Krediler ve Alacaklar / Toplam Krediler ve Alacaklar	44,8	35,3	45,6	35,7	26,3	62,1	62,3	41,4	59,6
Toplam Mevduat / Toplam Aktifler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Alınan Krediler / Toplam Aktifler	22,2	9,0	27,0	42,5	68,7	56,7	42,3	28,8	43,9
Aktif Kalitesi									
Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler	10,0	14,0	13,7	2,8	14,4	8,9	1,6	1,4	0,5
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	54,9	54,1	56,6	51,7	57,7	28,9	37,7	30,3	31,4
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar	22,6	25,3	33,5	36,4	22,8	56,4	35,1	76,5	47,0
Takipteki Krediler (net) / Toplam Krediler ve Alacaklar	2,6	1,4	4,7	4,8	3,4	16,3	10,2	31,5	28,2
Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler	88,7	94,5	85,9	86,8	85,1	71,2	70,9	58,8	40,0
Duran Aktifler / Toplam Aktifler	2,0	1,0	2,8	13,8	10,7	29,5	36,8	51,1	44,7
Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar	0,3	0,3	0,6	0,6	0,5	1,5	-	-	-
Likidite									
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	38,5	36,1	33,1	26,9	31,6	33,5	20,4	22,0	29,3
Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	71,6	130,6	127,8	123,1	95,0	56,7	65,0	55,5	83,7
TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler	12,9	13,4	11,0	14,9	23,6	14,0	6,9	19,7	25,6

Karlılık									
Net Dönem Karı (Zararı) /									
Toplam Aktifler	0,2	1,3	1,2	5,2	15,2	-1,9	1,3	-6,7	2,1
Net Dönem Karı (Zararı) /									
Özkaynaklar	0,6	4,4	3,3	15,1	66,6	-4,6	2,4	11,1	4,0
Sürdürülen Faaliyetler Vergi									
Öncesi Kar (Zarar) / Toplam									
Aktifler	-0,1	1,7	1,6	3,7	15,2	-1,9	1,3	-6,7	2,1
Gelir-Gider Yapısı									
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz									
Geliri / Toplam Aktifler	1,7	4,3	6,1	4,9	-2,6	0,1	6,5	2,7	9,2
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz									
Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri									
(Giderleri)	36,0	63,1	87,2	59,1	94,7	0,8	61,0	18,0	53,7
Faiz Dışı Gelirler (net) / Toplam									
Aktifler	2,3	2,1	0,6	3,3	0,0	2,7	4,2	4,6	7,9
Diğer Faaliyet Giderleri / Toplam									
Aktifler	4,0	4,5	5,0	4,5	3,6	4,5	6,0	9,3	8,3
Personel Giderleri / Diğer									
Faaliyet Giderleri	44,9	47,9	49,0	45,6	41,5	41,0	38,1	29,7	27,1
Faiz Dışı Gelirler (net) / Diğer									
Faaliyet Giderleri	56,8	46,7	11,7	74,9	1,0	60,2	68,8	48,8	95,8

Kaynak: TBB (Türk Bankalar Birliği). TBB Web sitesinden derlenmiştir.

http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Linkler.aspx?RIId=1007, (28.06.2011)

Ek 8: Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. Göstergeleri

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.

Rasyolar (%)

	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Sermaye Yeterliliği									
Özkaynaklar / (Kredi + Piyasa + Operasyonel Riske Esas Tutar)	22,7	24,9	21,1	27,6	32,9	36,8	42,8	32,3	22,7
Özkaynaklar / Toplam Aktifler (Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler	16,0	15,1	12,1	15,1	14,5	16,7	16,7	17,6	12,4
Net Bilanço Pozisyonu / Özkaynaklar (Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu) / Özkaynaklar	12,2	11,2	8,6	10,2	9,7	10,4	11,0	10,4	3,4
	-4,1	0,3	9,3	-7,4	-14,4	-14,7	-5,1	-3,3	-6,3
	1,9	1,3	4,6	-3,5	2,0	-1,8	-5,1	-3,3	-6,7
Bilanço Yapısı									
TP Aktifler / Toplam Aktifler	53,7	58,5	51,8	55,0	45,0	44,2	31,2	27,5	25,3
TP Pasifler / Toplam Pasifler	33,4	35,4	28,1	34,2	25,7	30,9	25,2	22,6	17,2
YP Aktifler / YP Pasifler	69,6	64,3	67,1	68,4	74,0	80,7	92,1	93,7	90,2
TP Mevduat / Toplam Mevduat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TP Krediler ve Alacaklar / Toplam Krediler ve Alacaklar	36,3	43,2	44,4	38,5	33,1	23,6	8,8	4,9	10,6
Toplam Mevduat / Toplam Aktifler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Alınan Krediler / Toplam Aktifler	63,2	62,7	71,4	63,8	70,7	64,0	70,1	78,5	77,9
Aktif Kalitesi									
Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler	31,7	35,8	28,7	35,8	30,1	33,5	28,8	28,0	24,7
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	60,3	55,3	59,1	52,3	53,9	45,9	52,7	51,7	51,0
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar	0,5	0,6	0,7	0,8	1,5	2,9	4,9	9,4	9,4
Takipteki Krediler (net) / Toplam Krediler ve Alacaklar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,3

Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler Duran Aktifler /	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	54,2
Toplam Aktifler / Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar	3,8	3,9	3,5	4,9	4,7	6,2	5,7	7,2	9,0
	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-
Likidite									
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	30,7	34,0	31,2	36,5	32,9	37,3	31,1	27,0	29,6
Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	171,1	164,7	181,7	202,6	217,2	189,9	216,9	408,8	176,8
TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler	23,8	26,3	21,8	29,3	22,1	25,4	19,2	13,0	8,0
Karlılık									
Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler	2,7	2,5	1,9	3,0	2,6	3,0	2,1	2,5	1,1
Net Dönem Karı (Zararı) / Özkaynaklar	16,7	16,8	15,9	20,0	18,1	18,1	12,4	14,3	9,0
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Toplam Aktifler	3,4	3,0	2,4	3,5	3,2	3,8	2,6	2,3	1,7
Gelir-Gider Yapısı									
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Aktifler	3,7	3,7	3,7	2,8	3,2	4,0	5,0	-2,0	4,2
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri (Giderleri)	81,2	82,4	91,3	59,8	71,0	72,2	72,2	-26,6	68,4
Faiz Dışı Gelirler (net) / Toplam Aktifler	0,7	0,8	0,2	1,9	1,3	1,4	1,7	4,9	0,3
Diğer Faaliyet Giderleri / Toplam Aktifler	0,8	0,8	0,8	0,9	1,2	1,5	1,5	1,8	1,8
Personel Giderleri / Diğer Faaliyet Giderleri	57,6	59,7	59,2	61,2	50,5	44,3	58,0	62,5	68,5
Faiz Dışı Gelirler (net) / Diğer Faaliyet Giderleri	92,8	96,8	19,8	211,4	107,6	93,9	115,3	273,9	18,2

Kaynak: TBB (Türk Bankalar Birliği). TBB Web sitesinden derlenmiştir.

http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Linkler.aspx?RId=1007, (28.06.2011)

Ek 9 : BankPozitif Kredi ve Kalkınma Bankası A.Ş Göstergeleri

BankPozitif Kredi ve Kalkınma Bankası A.Ş. Rasyolar (%)

	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Sermaye Yeterliliği									
Özkaynaklar / (Kredi + Piyasa + Operasyonel Riske Esas Tutar)	30,1	29,0	32,4	39,6	71,4	46,2	57,8	69,7	100,9
Özkaynaklar / Toplam Aktifler (Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler	28,8	27,9	28,1	32,0	48,9	41,6	53,3	50,6	26,8
Net Bilanço Pozisyonu / Özkaynaklar (Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu) / Özkaynaklar	18,7	17,1	19,6	22,5	45,9	37,4	49,0	46,4	24,0
	29,1	10,2	-14,4	-17,9	15,3	12,9	34,1	13,3	-1,8
	-2,0	-3,9	-2,3	-1,4	-0,2	0,8	0,3	2,9	-1,8
Bilanço Yapısı									
TP Aktifler / Toplam Aktifler	53,3	59,3	66,4	65,4	65,9	59,0	45,5	52,4	28,4
TP Pasifler / Toplam Pasifler	44,1	38,3	33,0	37,1	58,8	48,9	57,2	58,3	27,9
YP Aktifler / YP Pasifler	83,6	66,0	50,2	55,0	82,7	80,2	127,1	114,0	99,3
TP Mevduat / Toplam Mevduat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TP Krediler ve Alacaklar / Toplam Krediler ve Alacaklar	58,6	65,4	76,9	79,9	76,9	68,7	51,7	52,6	100,0
Toplam Mevduat / Toplam Aktifler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Alınan Krediler / Toplam Aktifler	49,7	58,9	63,1	59,6	32,8	33,6	23,8	25,0	0,0
Aktif Kalitesi									
Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler	8,9	7,6	6,3	10,3	7,7	9,5	5,5	3,4	7,4
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	69,3	75,5	64,6	65,3	51,5	44,9	45,0	63,7	7,9
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar	5,6	5,4	1,8	0,8	0,9	2,7	3,8	3,3	40,2
Takipteki Krediler (net) / Toplam Krediler ve Alacaklar	2,8	4,0	0,9	0,5	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler	49,8	25,5	48,1	33,7	41,9	100,0	100,0	100,0	100,0
Duran Aktifler / Toplam Aktifler	10,2	10,9	8,5	9,6	3,1	4,1	4,3	4,2	2,9
Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar	22,0	20,3	22,9	25,1	16,5	4,7	-	-	-
Likidite									
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	19,0	12,3	23,1	21,7	36,7	21,1	17,5	13,1	87,2
Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	231,4	124,0	163,4	195,7	240,8	74,7	62,9	55,7	15.359,9
TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler	11,4	6,6	13,1	11,1	22,7	20,5	15,8	11,7	15,6

Karlılık									
Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler	1,5	1,7	2,0	2,4	1,7	7,1	7,4	7,1	—3,7
Net Dönem Karı (Zararı) / Özkaynaklar	5,3	6,0	7,2	7,6	3,5	17,2	13,8	14,0	—13,7
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Toplam Aktifler	1,9	2,1	2,6	3,1	2,3	7,7	7,1	9,3	—2,5
Gelir-Gider Yapısı									
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Aktifler	2,5	4,9	5,1	5,1	4,9	7,8	13,9	12,9	7,2
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri (Giderleri)	41,2	70,9	83,0	73,9	66,7	63,4	73,0	72,7	55,9
Faiz Dışı Gelirler (net) / Toplam Aktifler	2,6	1,5	0,6	1,7	2,4	4,3	5,1	3,7	3,0
Diğer Faaliyet Giderleri / Toplam Aktifler	3,2	3,2	2,9	3,2	4,8	4,5	5,6	5,6	5,3
Personel Giderleri / Diğer Faaliyet Giderleri	44,3	39,9	43,8	44,4	42,2	50,3	48,9	31,3	32,7
Faiz Dışı Gelirler (net) / Diğer Faaliyet Giderleri	81,8	48,0	21,2	52,0	50,3	95,7	91,6	66,1	56,0

Kaynak: TBB (Türk Bankalar Birliği). TBB Web sitesinden derlenmiştir.

http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Linkler.aspx?RIId=1007, (28.06.2011)

Ek 10: Credit Agricole Yatırım Bankası Türk A.Ş. Göstergeleri

Credit Agricole Yatırım Bankası Türk A.Ş.

Rasyolar (%)

	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Sermaye Yeterliliği									
Özkaynaklar / (Kredi + Piyasa + Operasyonel Riske Esas Tutar)	16,6	19,8	13,9	10,4	18,3	13,2	17,4	22,6	17,4
Özkaynaklar / Toplam Aktifler	88,9	82,2	58,0	11,9	8,5	3,1	4,9	5,4	6,8
(Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler	84,3	74,6	46,6	9,3	5,9	2,2	2,5	3,8	2,4
Net Bilanço Pozisyonu / Özkaynaklar	4,2	2,9	4,0	-303,7	-192,7	1.350,2	110,2	-629,1	-801,4
(Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu) / Özkaynaklar	0,1	-0,1	5,5	15,3	10,0	0,2	16,7	-1,2	-11,6
Bilanço Yapısı									
TP Aktifler / Toplam Aktifler	91,7	85,5	88,6	95,3	63,7	63,2	36,6	52,4	62,2
TP Pasifler / Toplam Pasifler	95,4	87,9	90,9	59,3	47,3	21,0	41,8	18,5	7,5
YP Aktifler / YP Pasifler	181,8	119,6	125,5	11,5	69,0	46,6	109,0	58,4	40,9
TP Mevduat / Toplam Mevduat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TP Krediler ve Alacaklar / Toplam Krediler ve Alacaklar	100,0	100,0	100,0	96,2	71,6	14,3	1,6	0,8	8,7
Toplam Mevduat / Toplam Aktifler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Alınan Krediler / Toplam Aktifler	0,0	0,0	10,7	64,4	67,7	91,9	81,9	85,8	90,6
Aktif Kalitesi									
Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler	0,0	0,0	12,7	57,3	35,6	46,5	32,1	25,6	3,3
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	0,2	0,1	5,7	20,4	16,7	4,3	8,9	13,0	32,8
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar	5.080,2	11.661,4	127,0	9,2	11,4	18,6	37,8	19,3	12,1
Takipteki Krediler (net) / Toplam Krediler ve Alacaklar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,9
Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	59,1

Duran Aktifler / Toplam Aktifler	4,6	7,7	11,4	2,6	2,5	0,9	2,3	1,6	4,5
Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar	100,0	0,0	1,8	0,0	0,0	0,0	-	-	-
Likidite									
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	87,2	80,1	70,7	74,2	77,2	87,0	72,7	71,1	55,9
Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	5.199,1	1.187,2	661,9	138,3	113,8	156,8	95,9	139,9	84,7
TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler	82,6	73,6	61,2	71,2	46,2	57,6	21,8	42,2	54,6
Karlılık									
Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler	8,6	14,8	-0,7	0,4	-1,3	1,2	-2,7	-0,4	-1,5
Net Dönem Karı (Zararı) / Özkaynaklar	9,6	18,0	-1,1	3,1	-15,6	38,6	-54,4	-7,9	-22,7
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Toplam Aktifler	11,2	17,9	-0,4	0,4	-1,3	0,7	0,1	-1,0	-1,6
Gelir-Gider Yapısı									
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Aktifler	5,5	5,6	24,4	3,5	12,0	2,8	13,0	12,4	6,0
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri (Giderleri)	19,0	15,2	112,3	64,6	368,2	147,7	215,9	499,9	143,3
Faiz Dışı Gelirler (net) / Toplam Aktifler	23,5	31,3	-2,7	1,9	-8,7	-0,3	-7,2	-11,0	-4,1
Diğer Faaliyet Giderleri / Toplam Aktifler	16,7	19,0	22,0	5,0	4,6	1,6	5,2	2,0	2,1
Personel Giderleri / Diğer Faaliyet Giderleri	49,1	39,9	50,9	42,2	47,5	55,2	47,3	41,7	50,5
Faiz Dışı Gelirler (net) / Diğer Faaliyet Giderleri	140,7	164,8	-12,2	38,3	-190,5	-18,8	-140,4	542,1	-193,3

Kaynak: TBB (Türk Bankalar Birliği). TBB Web sitesinden derlenmiştir.

http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Linkler.aspx?RIId=1007, (28.06.2011)

Ek 11: Merrill Lynch Yatırım Bank A.Ş. Göstergeleri

Merrill Lynch Yatırım Bank A.Ş.

Rasyolar (%)

	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Sermaye Yeterliliği									
Özkaynaklar / (Kredi + Piyasa + Operasyonel Riske Esas Tutar)	55,9	72,1	108,9	82,0	121,5	187,6	207,2	88,0	21,9
Özkaynaklar / Toplam Aktifler	18,4	23,0	46,1	16,0	47,7	98,8	99,1	66,6	34,4
(Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler	17,0	20,3	38,2	13,0	24,3	54,6	54,5	17,5	8,8
Net Bilanço Pozisyonu / Özkaynaklar	-302,8	-171,3	-47,6	0,2	2,8	7,9	10,0	0,1	8,4
(Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu) / Özkaynaklar	0,0	-0,8	316,0	85,1	2,8	7,9	10,0	0,1	8,4
Bilanço Yapısı									
TP Aktifler / Toplam Aktifler	78,0	79,0	90,3	99,7	98,5	92,2	90,1	66,9	31,7
TP Pasifler / Toplam Pasifler	22,4	39,7	68,1	99,7	99,8	100,0	100,0	67,0	34,6
YP Aktifler / YP Pasifler	28,4	34,8	30,4	113,2	975,0	-	-	100,1	104,4
TP Mevduat / Toplam Mevduat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TP Krediler ve Alacaklar / Toplam Krediler ve Alacaklar	-	-	-	-	-	100,0	100,0	100,0	100,0
Toplam Mevduat / Toplam Aktifler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Alınan Krediler / Toplam Aktifler	77,5	60,2	31,4	31,3	0,0	0,0	0,0	32,8	64,9
Aktif Kalitesi									
Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler	16,4	10,0	36,4	94,6	0,0	0,3	0,3	6,3	0,8
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,3	3,6	0,5	4,2
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar	-	-	-	-	-	51,9	122,5	490,0	33,6
Takipteki Krediler (net) / Toplam Krediler ve Alacaklar	-	-	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0
Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler	-	-	-	-	-	100,0	100,0	100,0	100,0

Duran Aktifler / Toplam Aktifler	1,4	2,7	7,9	3,0	23,4	44,2	44,6	49,1	25,6
Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar	-	-	-	-	-	0,0	-	-	-
Likidite									
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	79,3	76,9	79,6	96,0	69,3	45,7	50,3	26,1	10,1
Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	129,6	134,7	225,6	119,8	1.701,4	12.933,3	21.137,5	12.438,5	8.200,0
TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler	74,9	71,8	70,0	95,7	67,9	37,9	40,4	16,5	0,8
Karlılık									
Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler	4,3	3,7	-1,5	-0,5	-28,4	0,7	-40,7	-12,5	-4,2
Net Dönem Karı (Zararı) / Özkaynaklar	23,5	16,1	-3,2	-3,3	-59,5	0,7	-41,0	-18,7	-12,3
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Toplam Aktifler	4,9	4,8	-1,5	-0,7	-35,6	0,7	-40,7	-12,5	-4,2
Gelir-Gider Yapısı									
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Aktifler	5,9	5,9	16,3	0,6	2,6	9,7	8,3	0,8	-1,2
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri (Giderleri)	43,8	35,5	39,5	7,4	89,9	91,2	52,2	94,2	-71,3
Faiz Dışı Gelirler (net) / Toplam Aktifler	7,6	10,6	25,0	7,7	0,3	0,9	7,6	0,0	2,6
Diğer Faaliyet Giderleri / Toplam Aktifler	8,4	11,6	26,2	5,8	20,2	10,0	70,3	4,1	5,4
Personel Giderleri / Diğer Faaliyet Giderleri	68,8	64,8	67,1	45,3	61,6	28,5	3,6	26,3	10,0
Faiz Dışı Gelirler (net) / Diğer Faaliyet Giderleri	90,2	92,0	95,1	132,7	1,5	9,4	10,8	1,2	48,2

Kaynak: TBB (Türk Bankalar Birliği). TBB Web sitesinden derlenmiştir.
http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Linkler.aspx?RIId=1007, (28.06.2011)

Ek 12: Taib Yatırım Bank A.Ş. Göstergeleri

Taib Yatırım Bank A.Ş.									
Rasyolar (%)									
	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Sermaye Yeterliliği									
Özkaynaklar / (Kredi + Piyasa + Operasyonel Riske Esas Tutar)	76,5	60,2	78,5	436,1	663,2	350,2	10,5	11,7	44,4
Özkaynaklar / Toplam Aktifler	91,3	64,6	90,0	92,8	83,7	74,6	24,7	8,9	18,7
(Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler	-2,2	-26,9	20,1	76,4	68,9	62,0	-15,9	-1,9	3,6
Net Bilanço Pozisyonu / Özkaynaklar	-1,6	0,7	13,8	0,3	-1,9	-0,1	-84,4	6,1	-61,8
(Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu) / Özkaynaklar	-1,6	0,7	13,8	0,3	-1,9	-0,1	2,7	6,1	-61,8
Bilanço Yapısı									
TP Aktifler / Toplam Aktifler	97,8	97,9	86,7	93,9	86,3	84,8	75,4	73,9	40,7
TP Pasifler / Toplam Pasifler	96,4	98,0	99,1	94,1	84,7	77,9	34,0	63,7	29,1
YP Aktifler / YP Pasifler	61,3	105,6	1.452,5	104,8	89,7	68,7	37,2	71,9	83,7
TP Mevduat / Toplam Mevduat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TP Krediler ve Alacaklar / Toplam Krediler ve Alacaklar	-	100,0	100,0	100,0	-	-	-	100,0	100,0
Toplam Mevduat / Toplam Aktifler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Alınan Krediler / Toplam Aktifler	3,4	1,2	2,0	5,7	0,0	0,0	0,0	15,0	20,8
Aktif Kalitesi									
Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler	3,4	1,1	6,6	12,7	32,2	10,0	29,8	75,7	34,5
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	0,0	0,6	4,2	1,9	0,0	0,0	0,0	0,4	9,3
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar	-	41,1	6,7	0,0	-	-	-	123,7	5,8
Takipteki Krediler (net) / Toplam Krediler ve Alacaklar	-	0,0	0,0	0,0	-	-	-	0,0	0,0
Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler	100,0	100,0	100,0	-	-	-	100,0	100,0	100,0
Duran Aktifler / Toplam Aktifler	93,5	91,4	69,9	16,5	14,8	12,6	40,6	10,8	15,1
Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar	-	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	-
Likidite									
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	5,6	7,3	24,9	80,9	84,3	83,1	51,6	79,1	72,8
Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	131,0	317,1	299,3	1.429,2	8.269,7	1.539,5	321,9	136,0	118,5
TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler	3,6	5,4	11,8	74,8	70,6	69,3	30,6	56,8	14,5
Karlılık									
Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler	-25,9	-12,3	-14,3	-0,9	-3,7	-0,3	-36,3	-11,1	-4,8

Net Dönem Karı (Zararı) / Özkaynaklar	-28,3	-19,1	-15,9	-1,0	-4,5	-0,4	-147,1	-125,1	-25,5
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Toplam Aktifler	-25,9	-12,3	-14,3	-0,9	-3,7	-0,3	-36,3	-11,1	-4,7
Gelir-Gider Yapısı									
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Aktifler	-1,7	0,0	2,8	9,1	6,8	0,8	-2,1	-0,9	3,1
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri (Giderleri)	-35,2	0,8	47,5	60,8	55,0	3,9	-13,7	-9,5	20,4
Faiz Dışı Gelirler (net) / Toplam Aktifler	6,4	4,9	3,1	5,9	5,5	20,0	17,3	10,0	11,8
Diğer Faaliyet Giderleri / Toplam Aktifler	31,4	16,3	19,6	15,9	16,0	21,1	43,7	19,4	19,8
Personel Giderleri / Diğer Faaliyet Giderleri	45,8	46,1	50,5	43,1	19,1	22,1	44,8	21,4	19,0
Faiz Dışı Gelirler (net) / Diğer Faaliyet Giderleri	20,5	29,9	16,0	37,0	34,5	94,7	39,7	51,4	59,4

Kaynak: TBB (Türk Bankalar Birliği). TBB Web sitesinden derlenmiştir.
http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Linkler.aspx?RIId=1007, (28.06.2011)

KAYNAKÇA

- Akgüç, Öztin. **Yüz Soruda Türkiye’de Bankacılık**, Ankara: Gerçek Yayımevi, 1987.
- Aksoy, Tamer. **Çağdaş Bankacılıktaki Son Eğilimler ve Türkiye’de Uluslararası Bankacılık (Sistemik ve Analitik Bir Yaklaşım)**, Sermaye Piyasası Kurulu Yayın No: 109, Ankara: Tisamet Basım Sanayi, 1998.
- Alkin, Erdoğan. **İktisat**, İstanbul: Filiz Kitapevi, 1992.
- Alper, Cem ve Tuğba Olgun, **Dünya Ekonomisi ve Uluslararası Ekonomik Kuruluşlar, Az Gelişmiş Ülkeler Yönünden Değerlendirme**, İkinci Baskı, Ankara, 1987.
- Andreau, Jean **Roman World Key Themes In the Ancient**, (çev. Janet Lyod), Cambridge: Cambridge Universtiy Pres, 2003.
- Bacak, Alptuğ. **Türkiye’de Kalkınma ve Yatırım Bankacılığı ve Finansal Performanslarının Değerlendirilmesi (Türkiye Kalkınma Bankası-TKB-İncelemesi)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi SBE, 2007.
- Barda, Süleyman. **Para Kredi Dersleri, Para Ekonomisi-Kredi ve Bankacılık**, İstanbul: İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Yüksek Okulu Yayınları, 1967.
- Başoğlu, Ufuk. Ali Ceylan, İlker Parasız, **Finans: Teori Kurum Uygulama**, Bursa: Ekin Kitabevi, 2001.
- Dornbusch Rudiger. Stanley Fischer, **Makroekonomi**, İstanbul: McGraw-Hill-Akademi, 1998.
- Eğilmez, Mahfi. **Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası Grubu ve Türkiye**, Dünya Bankası Yayınları No: 2, 1996.
- Glyn Davies, **A History of Money From Ancient times to the Present Day**, Cardiff: University of Waless Pres, 2002, ss.50–51

- Grinblatt, Mark. Sherdian Titman, **Financial Markets and Corporate Strategy**, Second Edition, NY: McGraw Higer Education, 2002.
- Heffernan, Shelagh. **Modern Banking**, West Sussex: John Wiley and Sons Ltd, 2005.
- Hiç, Mükerrerem. **Para Teorisi ve Politikası**, İstanbul: Menteş Kitabevi, 1992.
- Hubbard, R. Gulenn. **Money the Financial System and the Economy**, Fourth Edition, NJ: Addison Wesley Co., 2002.
- Karluk, Rıdvan. **Dünya Ekonomisinde Uluslar arası Ekonomik Kuruluş ve Birleşmeler**, Bilim Teknik Yayınevi, İstanbul, 1990.
- Kaya, Safiye. “Dünya Bankası ve Türkiye”, Sayıştay Dergisi, Sayı:46-47.
- Kocaimamoğlu, Sururi. **Bankacılık Ansiklopedisi**, 3. Baskı, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1983.
- Lindert Peter H. Charles P. Kindleberger, **International Economics**, Richard D. Irwin Inc, 1982, USA.
- Martin, Sean. **The Knights Templar**, Vermont: Pocket Essential, 2004.
- Mishkin, Frederic S. **Para Teorisi-Politikası** (çev. İlyas Şıklar, Ahmet Çakmak, Suat Yavuz), İstanbul: Bilim Teknik Kitapevi, 2004.
- Mishkin, Frederic S. **The Economics of Money and Financial Markets**, 3. Edition, NY: Harper Collins Publisher, 1992, 10-11.
- Öçal, Tezer. Ö.F. Çolak, S. Togay, K. Eser, **Para Banka- Teori ve Politika**, Ankara: Gazi Kitabevi, 1997.
- Öztürk, İlhan. “Dünya Bankası Politikaları”, MPRA Paper No. 335, November 2007.
- Peter, Rose. Milton Marquis, **Money and Capital Markets, The Financial System in an Increasingly Global Economy**, 10.Edition, Rwin/mcgraw-hill, 2005.

Rothbard, Murray N. **A History of Money and Banking in the United States: The Colonial Era to World War II**, Ladwing Von Misses Enstitute, Alabama, 2002.

Seyidoğlu, Halil **İktisat Bilimin Temelleri**, İstanbul: Güzem Can Yayınları, No:21, , 2006.

Seyidoğlu, Halil **Uluslararası İktisat Teori Politika ve Uygulama**, 15. Baskı, Güzem Yayınları, İstanbul, 2003.

Smith, Roy C. Ingo Walter, **Global Banking**, Second Edition, Oxford: Oxford Universtiy Press, 2003.

Sönmez, Sinan. **Dünya Ekonomisinde Dönüşüm, Sömürgecilikten Küreselleşmeye**, 2. Baskı, Ankara:İmge Yayınevi.

Tarlan, Selim. **Tarihte Bankacılık**, Maliye ve Gümrük Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Yayın No: 1986/283, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1986.

Trescott, Paul. **Money, Banking and Economic Welfare**, NY:McGraw Hill, 1965.

Uludağ, İlhan. E. Arıcan ve S.Oksay, **İktisada Giriş (Mikro analiz)**, İstanbul: Beta Yayınları, 1999.

Usal, Zeynep Oya. “Dünya Bankası ve IMF Kapsamında Uluslar arası Finans Kuruluşları ve İnsan Hakları” İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi No:39, Ekim 2008.

Varol, Alparslan. **Yatırım Bankacılığı**, Bankacılar, 14 Temmuz 1994.

Zarakolu, Avni. **Bankacılar İçin Para ve Kredi Bilgisi**, 10. Baskı, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma enstitüsü Yayını, No: 280, 1993.

İnternet Kaynakları

Asian Development Bank, www.adb.org/About/default.asp (25.04.2011)

Avrupa Yatırım Bankası, **Türkiye’de Avrupa Yatırım Bankası**,
www.bei.europa.eu/attachments/country/turkey_2010_tr.pdf (25.04.2011)

DEİK, http://www.deik.org.tr/pages/TR/DEİK_CokTarafliKuruluslar.aspx?ctID=13&IKID=10 (23.04.2011)

DEİK, **Afrika Kalkınma Bankası**,
www.deik.org.tr/pages/TR/DEİK_CokTarafliKuruluslar.aspx?ctID=18&IKID=10 (26.04.2011)

DEİK, **Avrupa Yatırım Bankası**,
http://www.deik.org.tr/pages/TR/DEİK_CokTarafliKuruluslar.aspx?ctID=13&IKID=10, (23.04.2011)

EIB, Türkiye’de Avrupa Yatırım Bankası, European Investment Bank,
www.eib.org/attachments/country/turkey_2010_tr.pdf (26.04.2011)

European Investment Bank, www.eib.org/about/index.htm?lang=en (26.04.2011)

<http://finance.mapsofworld.com/investment/banks/top-10-bank.html> (02.07.2011)

<http://homepage.newschool.edu/het/profiles/hume.htm> (22.05.2010)

<http://iktisatokulu.blogspot.com/2005/12/uluslararası-para-sistemi.html> (20.05.2010)

<http://mediacommun.ca-cib.com/sitegenic/medias/DOC/81181/credit-agricole-yatirim-bankasi-turk-as-turkey-activity-report-2010-tur.pdf> (27.06.2011)

<http://siteresources.worldbank.org/BODINT/Resources/2780271215524804501/IBRDC-countryVotingTable.pdf> (26.11.2010)

<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/ECAEXT/TURKEYIN-TURKISHEXTN/0,,contentMDK:21024681~pagePK:141137~piPK:141127~theSitePK:455688,00.html> (26.11.2010)

http://www.aktifbank.com.tr/dokumanlar/ana_sozlesme.pdf (26.06.2011)

<http://www.bankafinans.com/exim-bank-hakkinda.html> (26.06.2011)

http://www.bankpozitif.com.tr/i/content/48_1_ANASOZLESME.pdf

http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Calisma_Raporlari/5176ABDMORTGAGE05082008x.pdf (03.07.2011)

http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Calisma_Raporlari/5176ABDMORTGAGE05082008x.pdf (03.07.2011)

<http://www.bilgininadresi.net/Madde/31830/I---YATIRIM-ANKACILI%C4%9EININ-KURAMSAL-%C3%87ER%C3%87EVES%C4%B0> (05.07.2011)

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/171377/Dresdner-Bank-AG> (01.07.2011)

<http://www.ca-cib.com> (03.07.2011)

<http://www.ca-cib.com/global-presence/turkiye.htm> (27.06.2011)

<http://www.ca-cib.com/global-presence/turkiye.htm> (27.06.2011)

<http://www.canadabanks.net/default.aspx> (01.08.2011)

<http://www.canadabanks.net/default.aspx> (01.08.2011)

<http://www.canadabanks.net/default.aspx?article=Investment+Banking> (01.08.2011)

<http://www.db.com/en/content/company/history.htm> (02.07.2011)

<http://www.deik.org.tr>, (25.11.2010)

<http://www.dilerbank.com.tr/html/diger/anasozlesme.pdf> (26.06.2011)

<http://www.ekodialog.com/Makaleler/islam-konferansi-teskilati-ve-bankasi.html>
(01.05.2011)

<http://www.gsdbank.com.tr/GBAnaSozlesme.pdf> (27.06.2011)

<http://www.hsbc.ca/1/2/en/about-us/hsbc-in-canada/securities/investment-banking-and-capital-markets> (01.07.2011)

<http://www.ilbank.gov.tr/?komut=ic&pid=2> (25.06.2011)

<http://www.imf.org/external/about/histcoop.htm> (05.05.2011)

<http://www.imf.org/external/country/tur/rr/index.htm> (05.05.2011)

<http://www.imf.org/external/np/fin/tad/exquota.aspx?memberKey1=980&date1key=2010-05-31> (31.05.2010)

<http://www.industriepark-gersthofen.de/en/industriepark/standort/degussa> (03.07.2011)

<http://www.investmentbanksguide.com/> (02.07.2011)

<http://www.investmentbanksguide.com/nomura+securities/> (02.07.2011)

<http://www.istikobi.com.tr/kobi-bilgi-merkezi/sizin-icin-arastirdik/turkiye-ihracat-kredi-bankasi-as-turk-eximbank-in-kurulus-amaci-yapisi-faaliyet-s1036.aspx>
(25.06.2011)

<http://www.kalkinma.com.tr/bankamiz-kaynakli-yatirim-kredisi.aspx> (01.06.2011)

<http://www.krediver.com/sgg.aspx> (03.07.2011)

<http://www.mapsofworld.com/germany/german-economy-and-business/germany-banks/german-investment-bank.html> (01.07.2011)

<http://www.ml.com.tr/> (27.06.2011)

http://www.ml.com.tr/GeneralDocs/SIRKET_ANA_SOZLESME.pdf (27.06.2011)

http://www.nurolbank.com.tr/images/stories/dokumanlar/NurolBank_Ana_Sozlesme.pdf
(27.06.2011)

<http://www.sgcib.com/about-us> (03.07.2011)

http://www.stratejikanaliz.com/ekonomi/2008_ekonomik_krizi.htm (03.07.2011)

<http://www.taib.com.tr/> (27.06.2011)

http://www.taib.com.tr/quarterly/2010/TAIB_Yatirimbank_Konsolide_TMS_1210.pdf
(27.06.2011)

[http://www.taib.com.tr/reports/TYAnaSOzlesme25\[1\]22008.pdf](http://www.taib.com.tr/reports/TYAnaSOzlesme25[1]22008.pdf) (27.06.2011)

<http://www.takasbank.com.tr/Pages/Degerlerimiz.aspx> (27.06.2011)

<http://www.takasbank.com.tr/Pages/SermayeYapisi.aspx> (27.06.2011)

<http://www.takasbank.com.tr/Pages/Tarihce.aspx> (27.06.2011)

<http://www.taryat.gov.tr/bilgibank/finansalternatifleri.pdf> (26.06.2011)

http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/istatistiki_raporlar/Bankalarimiz_Kitabi_/998/Ekler/Bankalarimiz_2010.pdf (10.07.2011)

http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Linkler.aspx?RID=1007,
(28.06.2011)

http://www.tcmb.gov.tr/yeni/evds/yayin/parabank/a_sektor_bdmk_c.html (05.07.2011)

http://www.tcmb.gov.tr/yeni/iletisimgm/Bulten_Turkce15.pdf (10.04.2011)

http://www.tkbb.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=2175&Itemid=846 (02.06.2011)

http://www.tskb.com.tr/sirket_profilideetail_tarihce.aspx?SectionID=H%2bv1JNcITRyoXIM%2bLbn%2fVQ%3d%3d&ContentId=jWJo3bZLqKIFoQbe7mTvMQ%3d%3d (27.06.2011)

<http://www.wikijob.co.uk/wiki/investment-banking> (02.07.2011)

<http://www.worldbank.org/> (25.11.2010)

http://www.yenihayat.de/calisma_yasami/ekonomi/deutsche-bank-en-onemli-banka-mi-en-tehlikeli-banka (02.07.2011)

http://www.yfas.com.tr/Yfas/hizmetlerimiz/_pdf/tskb-varantlar.pdf (27.06.2011)

https://www.credit-suisse.com/investment_banking/about_ib/en/regional/canada_cib.jsp
(01.07.2011)

https://www.credit-suisse.com/investment_banking/about_ib/en/regional/japan.jsp
(02.07.2011)

http://www.tcmb.gov.tr/yeni/iletisimgm/Bulten_Turkce15.pdf (02.04.2011)

İslam Kalkınma Bankası,

www.hazine.gov.tr/irj/go/km/docs/.../ISLAMKALKINMABANKASI.pdf,
(25.04.2011)

www.bankofcanada.ca/ca/en/about/do.html (15.10.2009)

www.bankofengland.co.uk/about/index2.html (15.11.2009)

www.ecb.int/ecb/orga/escb/html/index.en.html (18.11.2009)

www.eib.org/attachments/country/turkey_2010_tr.pdf (26.04.2011)

www.tcmb.gov.tr (16.12.2009)